

časopis pre výskum slovenského jazyka

Z OBSAHU

S. Ondrejovič, Spomienka na Jozefa Melcera ako filológa

DISKUSIE A ROZHĽADY

Á. Kráľ, Odkiaľ vzali Slováci spisovnú slovenčinu?

■ J. Findra, O reči učiteľky materskej školy erudovane a s láskou

SPRÁVY A RECENZIE

IX. kolokvium mladých jazykovedcov. S. Kotuličová

■ MAJTÁN, M. – ŽIGO, P.: Hydronymia povodia Ipl'a.
J. Krško

KRONIKA

Život v službách terminológie. J. Horecký ■ Súpis prác Ivana
Masára za roky 1962 – 1999. L. Dvonč

ROZLIČNOSTI

SLOVAK ACADEMIC PRESS, spol. s r. o., Bratislava

SLOVENSKÁ REČ

časopis
pre výskum
slovenského jazyka
orgán
Jazykovedného ústavu
Ľudovíta Štúra
Slovenskej akadémie
vied

HLAVNÝ REDAKTOR
Ivor Ripka

VÝKONNÁ REDAKTORKA
Alexandra Hríbiková

REDAKČNÁ RADA
Ján Bosák, Klára Buzássyová, Juraj Dolník, Ladislav Dvonč, Ján Findra, Alexandra Hríbiková, Eugen Jóna, Rudolf Krajčovič, Ema Krošláková, Milan Majtán, Jozef Mlacek, Slavomír Ondrejovič, Matej Považaj, Ivor Ripka, František Ruščák, Miloslava Sokolová

REDAKCIA
813 64 Bratislava, Panská 26

OBSAH

ŠTÚDIE A ČLÁNKY

S. Ondrejovič, Spomienka na Jozefa Melcera ako filológa
.....
.....
65

DISKUSIE A ROZHLADY

Á. Kráľ, Odkiaľ vzali Slováci spisovnú slovenčinu?
.....
.....
71
J. Findra, O reči učiteľky materskej školy erudovane a s láskou
.....
.....
86

SPRÁVY A RECENZIE

IX. kolokvium mladých jazykovedcov. S. Kotuličová
.....
.....
91
MAJTÁN, M. – ŽIGO, P.: Hydronymia povodia Ipl'a. J. Krškó
.....
.....
96

KRONIKA

Život v službách terminologie. J.
Horecký

.....

.....

99

Súpis prác Ivana
Masára za roky
1962 – 1999. L.
Dvonč

.....

.....

101

ROZLIČNOSTI

Sibírsky husky – sibírskeho huskyho. J. Jacko

.....

.....

127

SLOVENSKÁ REČ

ROČNÍK 65 – 2000
ČÍSLO 2

Slavomír Ondrejovič

SPOMIENKA NA JOZEFA MELCERA AKO NA FILOLÓGA

ONDREJOVIČ, S.: In Memory of the Philologist Jozef Melcer. *Slovenská reč*, 65, 2000, No. 2, pp. 65 – 70. (Bratislava)

The author presents Jozef Melcer as a linguist who entered into a discussion of the form of literary Slovak language in 19th century and who had written one of the most important defences of the Slovak language as well.

Práve pred dvesto rokmi sa v Ostrej Lúke neďaleko Zvolena narodil Jozef Melcer, známy náboženský spisovateľ, ale aj filológ a autor jednej z obrán slovenského jazyka proti maďarizácii (1842). Pripomeňme si ho pri tomto okrúhлом výročí v krátkom príspevku predovšetkým ako filológa. Najprv však niekoľko biografických údajov.

Jozef Melcer (jeho meno sa nájde zapísané aj v podobe Melczer, Meltzer i Melzer) sa narodil 2. (podľa iných prameňov 4., ba i 6.) apríla 1800 v zemiansko--učiteľskej rodine. Študoval v Banskej Štiavnici a na evanjelickom lýceu v Bratislave, potom od r. 1824 teológiu vo Viedni. V r. 1827 – 34 pôsobil ako evanjelický farár v Slovenskej Ľupči, odkiaľ v r. 1834 prešiel do Hronseku, kde zotrval až do smrti (18. 11. 1854). Filológom bol aj jeho mladší brat Ľudovít (1806 – 1864), ktorý je známy ako autor učebníc latinčiny a maďarčiny, najmä však populárnej paralelnej učebnice slovenského a maďarského jazyka (*Prostonárodní slovensko--maďarská mluvnica ku snadnému prospěchu i pospolitějších začátečníků zvláště školské mládeže v Uhřích, Budapešť 1842*). Slovenský biografický slovník medzi osobnosťami slovenského života minulosti uvádza aj stredného brata týchto súrodencov Jána (1802 – 1862), ktorého označuje za veršovníka (1990, s. 143).

J. Melcer je jedným z významných tvorcov nového Zpěvníka evanjelického (1842), ktorý obsahuje aj jeho 29 pôvodných piesní a 14 prekladov, a je to aj autor

samostatne vydaných kázni, no predovšetkým autor pozoruhodnej rozpravy O článkovitosti řeči vůbec, obzvláštěně Českoslowanské, která vyšla v prvom ročníku Kuzmányho Hronky (1836). V nej sa venoval, mohli by sme to aj tak povedať, otázkam súdobého spisovného jazyka, kritizujúc najmä vokalizujúce tendencie niektorých vtedajších autorov, najmä J. Kollára. Traduje sa, že tu na rozdiel od značne individualistického prístupu J. Kollára, ktorý „ľubozvučňoval“ češtinu prostredníctvom slovenčiny, zastával stanovisko prirodzeného vývinu jazyka. Pozrime sa trochu bližšie na túto štúdiu predštúrovského obdobia, písanú v bibličtine.

Základným „pojmom“ Melcerovho výkladu je, ako napovedá aj titul článku, článkovitosť, ktorá je podľa neho „přednj a výtečná vlastnost lidské řeči“. Chápe pod ňou členenie reči na slová, ale aj ich skloňovanie a časovanie („skloňowitosť“ a „ohebnosť“), ich syntaktické a periodické spájanie, ako aj písmená, resp. zvuky. V rámci zvukov rozlišuje potom podľa neho „mluwky“, ktoré sú charakteristické len pre ľudskú reč, a „zwučky“, ktoré máme spoločné aj s inými živočíchmi. „Mluwky“ sú u J. Melcera vlastne spoluhláskami, „zwučky“ zasa samohláskami. Stretávame sa tu s dosť neočakávaným tvrdením, že samohlásky v reči sú menej dôležité ako spoluhlásky. Autor odkazuje aj na fenický a semitský spôsob zápisu a na to, že Feničania a Semiti samohlásky v písme nezapisovali. V „strogišti“ reči sú síce podľa J. Melcera dôležité obidvoje, samohlásky i spoluhlásky, ale kým samohlásky možno v maliarskom umení pripodobniť len k oleju či vode, ktorými sa riedia farby, spoluhlásky sú samými týmito farbami. Čím je podľa neho v jazyku viac spoluhlások, tým je príslušný jazyk „článkowitzegšj“, tým je vzdialenejší od reči zvierat a tým je „člowčegšj“, tým je „ohebnegšj, skloňowitezgšj, gadrnegšj, výraznegšj“ (1836, s. 46).

O „českoslowančine“ (k pomenovaniam spisovného jazyka Slovákov porov. najmä Ďurovič, 1988) súdi, že je hojnejšie obdarená „mluwkami“, t. j. spoluhláskami, než iné jazyky a že je teda vzorovo článkovaná, čo považuje za znak jej dokonalosti a za jej „výtečnú cnosť“. Samohlásky sú síce podľa neho článkami reči, ale nie sú článkované. Z tohto uvažovania mu potom vychádza, že samohlásky („zwučky“) sú neartikulované. Vznikajú v hrdle a nie v ústach, kde máme artikulačné orgány a kde sa vytvárajú spoluhlásky. Veď samohlásky majú vo svojom repertoári spolu s nami aj zvieratá. Nie je pravda, tvrdí J. Melcer, že by napr. ovca vydávala pri bečaní slabiku *bé*, ako sa všeobecne súdi. Z jej hrdla vychádza len „zwučka“ *é*. Takisto vôl by bol iba ťažko schopný vysloviť *m* v slabike *mú* či kohút pri kikiríkaní vydať zo seba „mluwky“ *k* či *r*. Jeho kikiríkanie pozostáva jednoducho zo zvučiek *i, i, i, í*. Nijaký zvieračí „ozew“, dokonca ani slávičí spev, nie je artikulovaný, a to práve preto, že sa ani jedno zviera nevie vyrovnáť so spoluhláskami. V nadväznosti na to v ďalších pasážach uvažuje o princípe ľubozvučnosti, pričom J. Melcer najprv polemizuje (nikoho necitujúc) s názormi, odmietajúcimi ľubozvučnosť

slovenčiny vôbec: „Ač pak cizinec křivostranným saudem swého negápného gazyka a swých zleslyšných ušj na tě pro tuto twau rodnau vlastnost reptagj, ty nechťěž se tjm kormautiti, koheg wědomostj swého dědičného pokladu, hrdě potupugjc utržky nedoukū, kterjž sotwa wědj, co činj“ (s. 46 – 47). A pokračuje: „Ty negsi twrdá, ale gazyk twých pomluvačů gest zpozdilý a nemotorný“ (s. 47). J. Melcer ani na jednom mieste neuvádza autorov týchto výrokov, ani obvinenia, na ktoré sa viackrát odvoláva, že jeho materinská reč je „mrzkozvučná“. Podľa neho je to naopak. Je mimoriadne ľubozvučná, lebo veď ľubozvučnosť spočíva práve v „článkovitosti“. A čo už je ľubozvučné na maďarskom „cukrkandlowom“ veršiku *Drága kincsem galambocskám, csikó bőrös kulyacsocskám*, v ktorom sa samohláska *a* vyskytuje sedemkrát a celé je to podľa autora preaákané. Opakuje potom aj na iných miestach, že „zvučky“ (samohlásky) robia reč zvučnou, no to ešte neznamená, že ich prítomnosťou a početnosťou sa príslušný jazyk automaticky stáva ľubozvučnejším. Ozajstná ľubozvučnosť sa vytvára, a táto Melcerova formulácia je prijateľnejšia než tá, ktorú nachádzame na začiatku štúdie, v kombinácii s „mluwkami“. „Českoslawská“ reč používa, obľubuje a často využíva spojenie dvoch, troch, ba i štyroch spoluhlások v súzvuuku, čo je jedna z jej typických vlastností. „Hbité strogiště mluwy Slawa nemiluge líné, táhawé wlečenj se mluwy, w njž se mluwky gako dlauhé hodi nowé kýwadlo, na zwučky po gedné powešeny zpozdile haupagj“ (s. 48). Vysvetlenie má naporúdzi: „Bystrý a čerstwj duch Slowana zhotowil sobě bystře a čerstwě tekaucj řeč, nápodobnau swému národnjmu w tanci krepčenj“ (ibid.). Pripúšťa síce, že otvorené slabiky sú Slovanovi (Slovákovi) bližšie než zavreté, ale najviac slov v reči sa začína dvoma alebo troma spoluhláskami. Túto časť J. Melcer uzatvára týmto konštatovaním: „Harmonických kotrmelců málo se w řeči nášj nacházj, a kdo se nj drhneš, připiš to necwičnosti swého gazyka. Bludně se mluwničtj slad'auškowé domnjwagj, že libozwučnosť řeči má w tom záležeti, aby každičké slowo z cukrowého testa wywálané a na másle hlasu libozněny pražené bylo“ (ibid.). K tomu však dodáva, že ľubozvučnosť závisí aj od osoby, ktorá hovorí, v ústach jedných môže byť to isté slovo ľubozvučným, v ústach druhých neľubozvučným. Opakuje však, že reč nemôže byť v nijakom prípade len „hlaholem angelským“, ale že si vyžaduje aj drsné, tvrdé zvuky tak, ako maľba potrebuje aj sivé a tmavé farby, a to z dôvodu, aby sa mohlo urobiť zadosť zákonu prirodzenosti a prirodnosti. Potrebne sú samohlásky, ale prinajmenšom v takej istej miere aj spoluhlásky.

J. Melcer na základe takéhoto svojho uvažovania o článkovitosti a ľubozvučnosti nemôže potom, pravdaže, schvaľovať „zlibozwučňowánj“ domnele tvrdých spoluhlások, alebo, ako on hovorí, „wstrkánj“ samohlások medzi spoluhlásky, či vynechávanie spoluhlások v zložitejších skupinách u niektorých novších autorov. Tvrdí dokonca, že pôvodnými slabikami boli slabiky bez samohlások, ale to sa zrejme

dotýka len novokalizovaných slabík. A kto takýto stav rozrušuje, hovorí J. Melcer, pácha násilie voči prirodzenosti reči. Vokalizácia má za následok „vlečenie slabík“, vychádza sa ňou síce v ústrety cudzincom, pre ktorých je výslovnosť niektorých našich spoluhláskových skupín zložitá, ale to by nemalo byť pre nás záväzné. Veď ktorý národ by to ešte urobil kvôli nám, že by si zjednodušil výslovnosť, aby bola pre nás ľahšia? Ak budeme naťahovať svoj jazyk na cudzí spôsob, skoro sa nám stane, že budeme mať „z boty krpec“. Nie je pravda podľa neho ani to, že by sa náš jazyk nehodil na spievanie. Je celkom pomýlená snaha nahrádzať slabiky s tzv. púl-zvučkami, t. j. slabikotvornými *r, l* slabikami vokálom. Slovo *srdce* možno rovnako dobre vyspievať ako *serdce, sirdce* či *sardce*, ktoré sa hojne vyskytuje najmä u J. Kollára. „Reč at' zrústa a vzdělává se sama ze sebe, a at' se formulage k swému rodnjmu obrazu, ne pak ku podobenstw jinorodných tvařnostj“ (s. 50). Nemožno teda súhlasiť s tým, že v literatúre a gramatikách „nowau mluwu ne gako se děge a dĵti má, cestau života, nýbrž cestau kunštowánj a mudrowánj utwořiti chceme“ (ibid.). Prichádza teda k modernému prístupu k jazyku, hoci trochu bizarným spôsobom.

J. Melcer tieto svoje poznámky predkladá podľa svojich slov na posúdenie odbornej a kultúrnej verejnosti preto, aby sa taká vážna úprava, akou sú vokalizačné tendencie v reči, nevykonala unáhle. Je to, pravdaže, predovšetkým polemika s vokalizačnými či slovenčiacimi, resp. aj pseudoslovenčiacimi tendenciami J. Kollára (najpodrobnejšie k jazyku a jazykovedným postojom u J. Kollára porov. najmä Tóbič, 1966). Tie sa objavujú aj v článku J. Kollára O literárnég Wzágemnosti v tom istom ročníku Hronky, v ktorom vyšla aj štúdia J. Melcera.

Na Melcerovu štúdiu v tom istom ročníku Hronky reaguje sám jej „vydávatel“, t. j. K. Kuzmány (1836), ktorý s autorom polemizuje najmä v tom, že v jazyku je dôležitá vyváženosť spoluhlások a samohlások. Podobne ako pri maľovaní treba farby primerane rozriediť a iba ťažko by sme mohli za osobitne ľubozvučné považovať typy *Strč prst skrz krk, skrč srst w hrst, zdrt' chrt smrt, prchl krt w wrch*. Navyše nie je ani tak dôležitá ľubozvučnosť, prepína K. Kuzmány na iný register, ako skôr pozitívny postoj k materčine.

Ďalším dôležitým filologickým spisom J. Melcera je jeho anonymne vydaná maďarská brožúra Szózat a szláv nyelv érdékében (Ohlas v záujme slovanskej reči, Banská Bystrica 1842). Patrí medzi významné národné obrany slovenského jazyka proti násilnej maďarizácii v Uhorsku 19. storočia. Vznikla ako protest zvolenského seniorátu proti rušeniu slovenských jazykových spoločností na vyšších uhorských evanjelických školách a najmä proti novému učebnému plánu, v ktorom sa mala na týchto vysokých školách celkom uprednostniť maďarčina a nemčina na úkor slovenčiny.

J. Melcer v nej odmietol maďarizáciu ako protizákonnú a dokazoval, že vzdelávanie v materinskom jazyku patrí k prirodzeným právam človeka. Zasadzoval

sa najmä o katedry bibličtiny na ev. lýceách v Uhorsku. Predpovedal dokonca, že uhorský štát zanikne, lebo násilie spojené s maďarizáciou sa ani nemôže skončiť ináč. Nezamlčme však ani to, že v r. 1848 – 49 vystupoval (podobne ako jeho bratia) ako prívrženec L. Kossutha.

Podľa J. Chalupku (list P. Jozeffymu z 27. 3. 1842, porov. Ormis 1979, s. 125) Maďarom ešte nikto tak jemne, ale zároveň aj drsne nepostavil pravdu pred oči. J. Kollár bol takisto nadšený touto Melcerovou brožúrou a odkazoval mu, aby ju preložil aj do iných jazykov, keď ináč nie, tak aspoň do slovenčiny (porov. Ormis 1979, s. 128n.). Nikdy však k tomu nedošlo. V slovenčine jeho obrana vyšla až koncom 20. storočia vo vydaní J. V. Ormisa (1979, s. 487 – 514).

J. Melcer ako jediný spomedzi autorov našich obrán bol aj básnikom a básnickú pečať nesie aj text jeho obrany. Prvým obrazom, ktorým sa začína text, je obraz vedca polyglota, ktorý ovláda množstvo jazykov, no materinská reč mu je neznáma, resp. mu na nej nezáleží. Práve k takémuto záveru môže podľa neho vyústiť predkladaný študijný plán. Taký vedec je ako slnko, ktoré svieti len samo pre seba a neosvetľujúce tmavú zem, kvôli ktorej vlastne ono existuje. Každý národ má právo pestovať si svoju rodnú reč, čo potvrdzuje a dokladá celkom najčerstvejšími citátmi zo súdobých novín Pesti Hírlap. Na tento obraz nadväzuje básnická vízia (prorocko-apokalyptický sen) o tom, čo by sa stalo, keby zvíťazila v Panónii maďarizácia.

J. Melcer strieda v brožúre vynikajúce právnické pasáže so skvelými ironicky a analyticky ladenými pasážami (komentár k textu grófa Széchényiho), ktoré sú popretkávané básnickými pasážami. Okrem iného tu možno nájsť aj obširne fabulovaný príbeh, ako si bohatý matranský zemepán zmyslel vybudovať na svojom panstve presnú napodobeninu viedenského luxemburského parku. Usilovne vyrovnával, planíroval, menil a jazvil krajinu, až kým neprišiel na mizinu. Krásny kúsok zeme, ktorý vlastnil, sa zmenil na spustošenú zem. Sused mu potom dohovára, že keď ho už natoľko bola opantala myšlienka preniesť k sebe niektorý zo skvostných parkov tohto sveta, nemal si za vzor vybrať viedenský luxemburský park, ale lichtenštajnský park v Moedlingu, t. j. park s kopcami a dolinami, vodopádmi a jazierkami, park, ktorý obkresľuje prírodné výtvory. Tak je to aj s jazykmi a s viacjazykovosťou, ktoré treba zachovať v prirodzenom stave a ich znásilňovanie sotva môže priniesť niečo dobré. Aj slovenčinu treba pestovať naďalej aspoň v takej miere ako doteraz.

Ak by generálny konvent takejto žiadosti nevyhovел a argumentácii, ktorá sa tu uvádza, nechcel porozumieť, treba sa podľa J. Melcera opýtať: Sú evanjelické školy u nás výlučným vlastníctvom Maďarov a Nemcov a nemajú na ne nijaké práva Slovania? Má generálny konvent vôbec kompetenciu rozhodnúť o reči a jej uplatnení v školách bez tých, ktorí toto vysoké administratívne (nie zákonodarné!) fórum vlastne poverili ochranou svojich slobôd a práv?

Brožúra J. Melcera patrí medzi obrany, ktoré vzbudili v polovici 19. storočia v Uhorsku najväčší ohlas. J. Chalupka definoval text presne: bol to naozaj jemný, ale súčasne aj drsný text. Adresát, generálny konvent však svoje stanovisko nezmenil.

200. výročie od narodenia J. Melcera je dobrou príležitosťou pripomenúť si ho v kontexte súdobého jazykového kvasu a zápasu o podobu spisovného jazyka, ale aj zaradiť ho medzi osobnosti, ktoré mali svoj podiel pri formovaní slovenskej lingvistickej tradície.

Literatúra

- ĎUROVIČ, L.: Vývin kodifikácie spisovnej slovenčiny pred Bernolákom. Lund 1988 (preprint).
- MELCER, J.: O článkovitosti reči vôbec, obzvlášť Československé. In: Hronka, I, 1836, s. 40 – 51.
- MELCZER, J.: Szózat a szláv nyelv érdékében. Banská Bystrica, Machold Fülöpp 1942.
- MELCZER, J.: Ohlas v prospech slovenskej reči. – In: Ormis, J. V.: O reč a národ. Slovenské národné obrany v rokoch 1832 – 1848. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1973, s. 487 – 514.
- ORMIS, J. V.: O reč a národ. Slovenské národné obrany v rokoch 1832 – 1848. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1973.
- Slovenský biografický slovník VI. Martin, Matica slovenská 1990.
- TÓBIK, Š.: Šafárikov a Kollárov jazyk. (Acta facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae Prešovensis. Philologica 1). Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1966.
- Wydávateľ: Poznamenánj. In: Hronka, I, 1836, s. 52 – 53.

Ábel Kráľ

ODKIAL VZALI SLOVÁCI SPISOVNÚ SLOVENČINU?

KRÁĽ, A.: Where Took Slovaks Their Official Language from? *Slovenská reč*, 65, 2000, No. 2, pp. 71 – 85. (Bratislava)

The paper discusses the development and evolutive tendency of official Slovak language and basic questions of cultural level of the spoken language. The author discusses opinions presentend by J. Dolník and rejects several of them. It is not true that Czech language has played a role of „functional (support), source and identifying language“ for Slovaks, that smearing the borders between Czech and Slovak language is a positive (not negative) phenomenon, that „interventional cultivation of the delimitational ability“ of Slovaks represents a mortification of the specific Slovak „ethnic and linguistic (ethnolanguage) consciousness“ The present author refers to a different interpretation of rerelationship between system, norm, use and verbal expression. The autor also critically evaluates the aproach of J. Dolník to functional adequacy. He refuses the straightforward systemic aproach, but also the role of a passive observer. Linguistics has to help the language practice by quiding recommendations. He accepts the usefulness of sociolinguistic views, however he finds that an overestimation (non-critical approval) of the facts observed shuld be rejected as well as the absolutising of what J. Dolník calls a „real functioning of the language“ and the dominant role of prevailing use of certain linguistic elements for codification fo the language. He draws the attention to the need of being awar of the value of the tradition of codifying and its influence on the evolutive tendency of the language. The author rejects the constructions (of J. Dolník), which, according to his opinion, would lead to a contamination of the Slovak language by bohemisms. The receognizes achievements of the Slovak linguistics could not have been obtained by wrong methods and built on a wrong theoretical basis. The autor calls for a mutual understanding and a common search of the truth.

I.

Zdá sa, že sa slovenská jazykoveda ocitá v pohybe, že aj ju zasiahla dynamika nášho vývinu. Zjavujú sa pokusy prehodnotiť jej orientáciu, aplikovať nové teórie. Celospoločenské zmeny sú podstatné. Ovpľyňujú myslenie a správanie ľudí, ich hodnotovú hierarchiu, ba i duchovnú a kultúrnu orientáciu. Nevyhla sa im ani naša jazykoveda.

Táto dynamika sa v samom jazyku prejavuje iba v malom rozsahu, napr. v prieniku nových slov – vo zvýšenom preberaní cudzích slov a v spôsobe, ako sa preberanie uskutočňuje, ale aj v poklese jazykovej kultúry. Napriek tomu niet dôvodu na poplach. Aj pozorovania mechanizmov, ktoré sa prejavujú v iných oblastiach

života spoločnosti, ukazujú, že vývinové výkyvy nemôžu zo dňa na deň rozrušiť dlhodobé smerovanie – tradíciu. Spisovná slovenčina má svoju históriu.

Povšimnutiahodné je však to, že sa dôsledky celospoločenských zmien prejavili aj v hodnotovej zložke nášho materinského jazyka – vo vzťahu používateľov k spisovnej slovenčine.

Na prvý pohľad sa zdá, že sme sa v desaťročí veľkých zmien stali praktickejšími, pragmatickejšími. Dnes často počujeme otázku, čo nám niečo dá, aký zisk budeme mať z toho či onoho. Pýtame sa, ako to alebo ono posilní osobnú pozíciu, výhľad na osobný, resp. aj celospoločenský ošoh. A ten sa vidí predovšetkým v materiálnych hodnotách.

Pragmatizmus v oblasti jazyka zvädza k zjednodušovaniu vecí, k odmietaniu zložitosti a náročnosti. Radi by sme mali veci v takom stave, aby nás nezaťažovali, aby nám nebrali čas (čas sú peniaze). Menej ochotne berieme na seba námahu pri osvojovaní a používaní spisovného jazyka. Vracajú sa niektoré historicky známe otázky, mnohí s nevôľou počúvajú kritiky na nadmerné preberanie, neodôvodnené a nevhodné používanie cudzích slov, na nedokonalé zvukové stvárnenie verejných rečových prejavov, na množiace sa chyby proti normám spisovnej slovenčiny.

Aj rozhladenejší človek si môže položiť otázku: Nefunguje spisovná slovenčina dobre tak, ako ju používame a počujeme na ulici, v obchode, v podniku pri práci, v parlamente? Majú azda títo používatelia spisovnej slovenčiny dorozumievacie ťažkosti? Kto je vlastne nositeľom spisovnej slovenčiny? Je vari minister X horším ministrom preto, že mu jeho texty opravuje sekretárka, alebo preto, že nehovorí „celkom“ spisovne, že mu jazykovedec vyčítuje akési výslovnostné a prednesové chyby? Kde jestvuje jazyk, spisovná slovenčina – nie azda v (reálnom) živote, v spoločenskej praxi? A keď už toľko hovoríme o demokracii, aká je väčšina jej používateľov?

Takéto otázky si môže položiť aj rozhlasový a televízny redaktor, hlásateľ, moderátor, novinár, možno aj učiteľ. Odpovedajúc na ne, mnohí robia záver, že aj odborníci (jazykovedci) a kultúrne pracovníci by viacej mali počúvať ľudí v ich životnej a pracovnej situácii, študovať, ako u nich funguje jazyk, čo je u nich živé a funkčné tak, že sa ľahko a dobre dorozumievajú. Uvažujú, že by sa v tomto priestore mala hľadať celospoločenská norma. Treba, hovoria, študovať používateľa jazyka, jeho jazykové správanie. Jeho jazykovú skúsenosť, jeho úzus treba pokladať za normu (spisovného jazyka). Z toho by sa mal urobiť záver pre zmenu kodifikácie. Majiteľ jednej rozhlasovej stanice sa s veľkým sebavedomím pokúsil zosmiešniť celý Jazykovedný ústav L. Štúra preto, že chce ľudí poučať o slovenčine.

Je pochopiteľné, že v takejto situácii vzniká i otázka, ako postupovať v oblasti kultúry a kultivovania spisovnej slovenčiny. Preto pokladám niektoré novšie publikované úvahy o spisovnej slovenčine, o jej vývine a vzťahoch, o východiskách a

cieľoch jej kultivovania za prirodzené. Niektoré z nich však nijako nemôžem hodnotiť ako prijateľné.

II.

Juraj Dolník sa vo viacerých publikovaných prácach zaoberal práve takýmito otázkami. Azda najostrejšie i najproblematickejšie formuloval svoje postoje v štúdií *Spisovná slovenčina a čeština* (Dolník, 1999 b, s. 39 – 52).

1. J. Dolník odvíja svoje myšlienky a úvahy z konštatácie, že „historické osvojovanie si spisovného jazyka formujúcim a rozvíjajúcim sa slovenským národom predstavuje osobitný model prijímania spisovného jazyka“. Toto „prijímanie“ vidí v súvislostiach vzťahov slovenčiny a češtiny. Češtinu pokladá za „prirodzenú oporu“ slovenčiny a „český jazykový element“ v slovenčine hodnotí ako jej trvalú, nevyhnutnú (systémovú) súčasť, takže potom je dôležitá iba „optimálna miera tohto elementu“ v spisovnej slovenčine.

Uvedené výroky (použitie výrazové prostriedky) implikujú predstavu učenia sa a preberania spisovnej slovenčiny Slováckmi, ktorá akoby nebola ich výtvorom, lež prisvojeným, prijímaným cudzím elementom. Usudzujem, že J. Dolník nepostrehol zmysel výpovede E. Paulinyho (cituje ho), ktorý napísal: „Slováci prijali spisovnú češtinu ako *kultúrneho reprezentanta svojho jazyka*“ (Pauliny, 1983, s. 78; zvýraznil Á. K.). Situácia, ktorú naznačuje E. Pauliny, je totiž iná než tá, ktorú predpokladá J. Dolník.

Prijatie češtiny ako kultúrneho reprezentanta slovenčiny súviselo aj s tým, že čeština bola u nás jazykom reformácie. Okrem toho medzinárodným (reprezentácnym) jazykom bola predtým, ale aj neskoršie, v európskom prostredí latinčina. Latinčina bola jazykom pre „vyššie“ spoločenské potreby. Bol to cudzí jazyk pre potreby „vysokej“ komunikácie s nadnárodnou platnosťou. V tejto situácii na prijatie češtiny mohol vplývať model fungovania latinčiny. Stihol ju však aj podobný osud: nestala sa nástrojom celospoločenskej komunikácie, bola iba náboženským jazykom – jazykom pre „vyššie potreby“. Jazykom „vyšších“ kruhov bola u nás čiastočne a ohraničene aj nemčina a ešte v iných kruhoch i maďarčina.

V tomto kontexte treba vidieť aj postavenie češtiny vo vzťahu k slovenčine, aj postoj Slovákov k češtine.

2. J. Dolník prisudzuje „českému elementu“ v slovenčine tzv. delimitačnú funkciu (Dolník, 1999b, s. 40 n.). Český element by podľa takéhoto výkladu bol vlastne tvorivým elementom slovenčiny a motorom jej vývinu.

Delimitáciu však J. Dolník nepokladá za čosi pozitívne, lebo si myslí, že často spôsobuje zaujaté (teda chybné, prehnané) posudzovanie, t. j. odmietanie českých

prvkov v slovenčine. To ho vedie k silne ideologicky podfarbenému hodnoteniu časti slovenskej jazykovedy, keď hovorí o skrytom či zjavnom puristickom zmýšľaní tých, čo sú ovplyvnení touto (údajne historicky pretrvávajúcou) „delimitačnou“ potrebou.

J. Dolník píše: „Zreteľ na delimitáciu neznamená tlak na nezaujaté posúdenie funkčnosti českých prvkov“ a „zreteľ na delimitáciu spisovnej slovenčiny vo vzťahu k češtine je umelo udržiavaný a ... *stieranie hraníc medzi týmito jazykmi* v tom prejave, ako to pozorujeme na fungovaní bohemizmov v súčasnej slovenčine, *nie je negatívnym javom*“ (ibid., s. 42; zvýraznil Á. K.). Argumentáciu nachádza práve v tom, že čeština bola prirodzenou oporou spisovnej slovenčiny, bol to podľa neho trvalý sprievodný činiteľ kultivovania spisovnej slovenčiny, čo autor ďalej zovšeobecňuje ako osobitosť kultúrnych dejín Slovákov. Vo vedomí používateľov spisovnej slovenčiny sa podľa autora preto nezakorenila „umelá dôslednosť pri rozhrančení obidvoch jazykov“, lebo čeština bola pre Slovákov dokonca rozhodujúca z hľadiska ich jazykovej identifikácie. Bol to vraj pre Slovákov funkčný, zdrojový aj identifikačný jazyk (ibid., s. 44).

3. Ak by sme prijali túto interpretáciu kultúrnych dejín Slovákov a vývinu ich spisovného jazyka, mohla by sa paradoxne vysloviť otázka, či korene spisovnej slovenčiny nie sú hlbšie v češtine (bola zdrojovým jazykom slovenčiny!) než v samej slovenčine. V zmysle tohto výkladu by potom aj súčasnú spisovnú slovenčinu bolo treba skôr vracieť do pôvodného koryta – do československej (českej?) jednoty. Tým by, pravdaže, bolo jednoznačne dané vývinové smerovanie slovenčiny a potom aj spôsob jej kultivovania i hodnotenie normy. Z toho by vyplynuli aj kodifikačné dôsledky.

Táto orientácia vyvoláva spomienky na neslávne povojnové roky vývinu slovenskej jazykovedy, keď spisovný jazyk musela brániť proti dôsledkom ideológie čechoslovakizmu – proti pražskému úsiliu o umelé a násilné zblížovanie slovenčiny s češtinou, ako o tom svedčia prvé Pravidlá slovenského pravopisu z r. 1931. Nazdávam sa však, že orientácia J. Dolníka je neprijateľná predovšetkým pre jej vecné meritum. J. Dolník totiž vôbec neberie do úvahy dávny paralelný vývin slovenčiny, ktorý bol na strane slovenských katolíkov zavŕšený bernolákovskou kodifikáciou, neberie do úvahy vývinovú líniu, ktorá vyústila do štúrovskej kodifikácie. Presmerúva ju k češtine, čím veľmi zaťažuje východiská diskusie, ktorá by mala nasledovať, a problematizuje všetky svoje stanoviská k otázkam jazykovej kultúry, normy a kodifikácie spisovnej slovenčiny. Tu pramení, zdá sa mi, podozrenie z lartpouurlartizmu.

Domnievam sa, že ak používateľ spisovnej slovenčiny „nevníma hraničnú čiaru medzi materčinou a češtinou“ (Dolník, 1997, s. 34), nemožno odmietnuť podozrenie, že mu chýba jazykový cit a jazykové vzdelanie, možno mu chýba aj čosi iné. Nepokladám teda za preukazné také „metajazykové intuície“ (ibid., 1999, s. 34), akými J. Dolník podopiera vývin, ktorý by smeroval k češtine.

III.

Ďalší výklad opiera J. Dolník o mechanizmus a princíp jazykovej, resp. etnojazykovej analógie. Etnickou špecifikáciou analógie chce rozšíriť pôsobnosť jazykovej analógie v rámci istého etnika, a to v synchrónnom aj diachrónnom (medzigeneračnom) pohľade.

1. Usudzujem, že pôsobenie analógie je v mechanizmoch reči zjavné, lenže medzigeneračná analógia je v ústnej rečovej praxi veľmi slabo – ak vôbec – prítomná, lebo jazykové rozdiely medzi žijúcimi generáciami sa môžu prejaviť iba vo veľmi ohraničenom rozsahu. Jazyk všetci prežívajú v prítomnosti ako fakticky ten istý. Bolo by treba dokázať, v akom zmysle a rozsahu je medzigeneračné prevzatie založené na interpretácii (Dolník, 1999b, s. 46).

2. J. Dolník, zdá sa, prehliadol, že vo zvukovom pláne jestvuje trvalé napätie medzi okamžitou a individuálnou variáciou vo vzťahu k invariantu (*langue* – *parole*). Nevšima si situáciu na jazykovej úrovni fonetickej a fonologickej. Všetko vysvetľuje analogickým správaním používateľov jazyka a praktickým overením analógie funkčnosťou použitých prostriedkov. Preto môže urobiť záver, že analogické správanie zabezpečuje historickú totožnosť jazyka i jeho premenlivosť. A ak predchádzajúce generácie „vťahovali do používania spisovnej slovenčiny české prvky“, musí v tom pokračovať aj súčasná generácia, ktorá tiež používa české prvky „v tom zmysle ako“ predchádzajúce generácie, čím sa podľa autora zachováva nielen historická kontinuita spisovnej slovenčiny, ale aj jej identita (ibid., s. 46).

3. Podľa J. Dolníka tento stav „medzijazykovej analógie“ je významným sprievodným znakom slovenského etnojazykového povedomia. (Z toho by vychodilo, že významne charakterizuje spisovnú slovenčinu.) Preto sa podľa J. Dolníka nevníkala ostro (najmä v lexike) ani „hranica medzi znalosťami vzťahujúcimi sa na slovenčinu a češtinu“ (ibid., s. 47). Napriek tomu vraj pretrvala kontrastná zložka opozičného vnímania slovenčiny a češtiny a v tomto vzťahu sa utvrdzovalo slovenské etnojazykové povedomie. Je to osobitný „identifikátor bázy slovenského etnojazykového povedomia“. Autor nabáda preskúmať túto osobitosť slovenčiny. V nej by podľa neho mala byť aj odpoveď na otázku, „či jestvuje niečo ako ‚etnojazykový inštinkt‘ Slovákov“ (ibid. s. 47, 48)! Ide tu vlastne o problém „delimitácie“.

Podľa autora delimitácia slovenčiny a češtiny je síce trvalý proces, ale „isté medzery v delimitácii slovenčiny a češtiny nie sú negatívnym, ale normálnym javom“ (ibid., s. 48). Odôvodnenie vidí v tom, že to, „čo sa rozšíri v sfére používania jazyka, nemôže byť zbytočné, rušivé, škodlivé“ (ibid., s. 50). Zabezpečuje to práve etnojazyková analógia, ktorá stráži identitu jazyka. Delimitačná spôsobilosť nositeľa jazyka nemá totiž ani „funkciu hodnotiaceho základu“. Dôležitá je funkč-

nosť jazykovej komunikácie a hodnotiacim kritériom je „reálne fungovanie jazyka“, t. j. skonštatovaná jazyková skutočnosť (ibid., s. 49, 50). Preto autor uzatvára, že „intervenčné kultivovanie delimitačnej spôsobilosti nositeľa slovenského etnojazykového povedomia nie je potrebné“. Ba ešte viac: „intervenčné kultivovanie delimitačnej spôsobilosti je pokusom o umrtnenie špecifického znaku slovenského etnojazykového povedomia“ (ibid., s. 51).

J. Dolník tieto závery formuluje bez akýchkoľvek ohraničení ich platnosti. Jednoducho: hodnotenie cudzieho (t. j. českého) elementu napr. na pozadí jazykového systému spisovnej slovenčiny alebo na pozadí slovnej zásoby slovenčiny a systému slovenskej slovotvorby, hodnotenie hocijakého prvku z češtiny – akokoľvek by bolo citlivé – nie je v zmysle citovaných záverov potrebné. Ba ešte viac: je škodlivé. Podľa J. Dolníka by totiž odcudzovalo slovenčinu od jej historického vývinu a vlastne aj od tej podstatnej črty, ktorou by mala byť závislosť (J. Dolník tento termín nepoužil) spisovnej slovenčiny od češtiny.

Tento pohľad na vývin spisovnej slovenčiny je v slovenskej jazykovede ojedinelý. Terminológia argumentácie je síce originálna i vysoká, teória tiež, ale základy, na ktorých stojí, sú vratké a výklady, v ktorých sa použila, i závery sú z hľadiska poznatkov slovakistiky neprijateľné.

4. Diskutabilný je Dolníkov príklad so slovom *prádlo*. Podľa neho medzery v delimitácii slovenčiny a češtiny sú preto neutrálnym javom, lebo to zodpovedá podmienkam, v ktorých sa slovenské jazykové povedomie formovalo. Podopiera to hodnotiacim kritériom, ktoré sa dá „stotožniť s logickým podkladom mechanizmu reálneho fungovania (aj spisovného – Á. K.) jazyka“ (ibid., s. 49). Slovo *prádlo* je podľa toho včleniteľné do spisovnej slovenčiny, lebo to implikuje entojazyková analógia, ktorá stráži identitu jazyka, reálne funguje, a „čo sa rozšíri (pravdaže, v preukaznej miere) v sfére používania spisovného jazyka, nemôže byť zbytočné, rušivé, škodlivé“ (ibid., s. 50).

Tento záver je, pravdaže, pragmatický. Položme však otázky: Aké sú kritériá „reálneho fungovania jazyka“ a čo je tá „preukazná miera“ (lebo bez toho niet možnosti zhodnotiť objektivnosť záveru). Kedy niečo reálne nefunguje a aká je miera pre rozšírenosť? Ktorý je ten etnojazykový znak, čo má „funkciu hodnotiaceho základu“, a kde sú hranice toho, čo „zaručuje jazykovú komunikáciu v súlade s potrebami jazykového spoločenstva na pozadí jeho etnoidentifikačnej potreby“ (ibid., s. 51)?

Nepopieram, že pohyby v jazyku pochádzajú (okrem iného) z potrieb jazykového spoločenstva. Je však sama potreba (a sám, t. j. jediný – hoci aj častejší – výskyt) dostatočným jazykovým (jazykovedným) kritériom?

Potreba je totiž vonkajší činiteľ, ktorý sa môže jazykovo realizovať iba podľa vnútrojazykových zákonitostí, napr. aktualizáciou „potenciálneho, nelineárne a po-

lydimenzionálne existujúceho jazykového systému do sekvencie aktuálnych lineárnych rečových systémov (výpovedí)“. Aj „jazyková zmena ako diachronický jav je produktom fungovania systému ako synchronického javu“ (Krupa, 1980, s. 19).

5. Nedá sa obísť otázka, či je vôbec nevyhnutné a odôvodnené uvažovať o „optimálnej miere českého jazykového elementu v spisovnej slovenčine“ (ibid., s. 41), či treba uvažovať o akejsi jazykovej konfúzii, či by nebolo primeranejšie pozerať sa na takéto problémy zvnútra jazyka, napr. v zmysle Krupovej formulácie.

Je napr. pri hodnotení slova *prádlo*, pre ktoré J. Dolník sformuloval až 4 logické odvodzovacie schémy – jednoduché systémové derivačné hľadisko a kritérium (*krúžiť* – *kružidlo*, *chodiť* – *chodidlo*, *preháňať* – *preháňadlo*, *vnadiť* – *vnadidlo* oproti *prať* – *prádlo; *prádlo* je prostriedok prania?) –, podradené iba kritériu (optimálnej miery) rozšírenosti? Nebolo by vhodné brať do úvahy rozšírenosť i systémovosť (a možno aj ďalšie kritériá) a používateľov poučať o týchto skutočnostiach? Ak by zákaz slova *prádlo* bol dnes prehnane preskripčným (to by bol), nie je zasa uvedená argumentácia zaň, povedzme, nepotrebná? Vieme predsa, že pri používaní tohto slova je v hre – okrem iných činiteľov – aj nevedomý (rozšírený) návyk menej orientovaných používateľov spisovnej slovenčiny.

Uvažujem o tom nie preto, aby som dnes odhadzoval toto slovo. J. Dolník má pravdu: toto slovo sa usadilo v slovnej zásobe slovenčiny, a to treba brať do úvahy. Myslím si však, že jazyková kultúra musí byť citlivejšia, než je kritérium frekvencie, musí vidieť aj iné komunikačné ciele, preto sa nijako nemôžem stotožniť s programom hľadať „optimálnu mieru českého elementu v spisovnej slovenčine“. Slovenčina dnes nepotrebuje takéto miery, je svojbytná.

6. J. Dolník sa vyhýba slovu *národ*, *národný*. Používa označenie *etnikum*. Neberie do úvahy, že novšie sa označenie *etnikum* veľmi často používa synonymne s označením *národnosť* (*národnosti* – *etniká*, *národnostné skupiny* – *etnické skupiny*) práve na rozdiel od označenia *národ*, a to v politicko-spoločenskom aspekte, keď sa národu priznáva právo na štát na rozdiel od *národnosti* – *etnika*, ktoré žije mimo územia toho štátu, ktorý už tento *národ* vytvoril. (Maďarský *národ* sa vo svojom historickom vývine štátotvorne prejavil vznikom Maďarska – dnešnej Maďarskej republiky. Občania Slovenskej republiky, ktorí hovoria po maďarsky a hlásia sa za Maďarov, sú v SR *národnosťou* – maďarskou *národnosťou*, lebo Maďari majú svoj *národný štát*.)

IV.

Vzhlľadom na polárne sa rozvíjajúcu diskusiu o orientácii slovenskej jazykovedy, osobitne jazykovej kultúry, pokúsím sa z pozície, ktorá je už vo vzťahu ku mne

v slovenskej jazykovede určite definovaná ako pozícia „analogistu“, „idealistu“, „osvietenca“, „ružičkovca“ (označenia podľa textu J. Dolníka), „normativistu“ (podľa S. Ondrejoviča, 1997), možno „preskriptivistu“, zaujať stanovisko aj k otázke úlohy jazykového systému.

1. J. Dolník píše, že „spisovný jazyk zodpovedá potrebe celospoločenského komunikačného prostriedku a to, že týmto médiom je systém znakov, je druhotné. Z toho vyplýva, že funkčná adekvátnosť je primárne kritérium v pomere k systémovosti“ (Dolník, 1999a, s. 217; zvýraznil Á. K.).

Priznám sa, že tejto logike nerozumiem. Chcem však uviesť iné: Jazyk môže dobre slúžiť všetkým členom spoločenstva iba tak, že je usporiadaný a (z usporiadania a v usporiadanosti) jednoduchý. Zabezpečuje to jazykový systém. Pravdaže to platí aj o spisovnom jazyku. Nie je rozhodujúce, či ho interpretujeme ako znakový fenomén, teda ako systém znakov, alebo ako systém iných kvalít alebo prvkov. Systémovosť je predpoklad fungovania jazyka: umožňuje spisovnému jazyku dobre a ľahko plniť jeho funkciu, resp. funkcie, zabezpečuje jeho zvládnuteľnosť hovoriacim.

Systém sa všeobecne pokladá za základnú (centrálnu) vlastnosť (jadro, najvyššiu abstrakciu) jazyka. Explicitne sa uvádza, že jadrom jazykovej normy (noriem) je jazykový systém, lebo jedinému systému sa môže priradiť niekoľko noriem (porov. Coseriu, 1970, s. 207 n.), z čoho sa uzatvára, že jazykový systém je systém možností. Širší obsah má norma, potom nasleduje reč, resp. úzus a naostatok konkrétny rečový prejav. Vo formulácii J. Horeckého „reč je konkrétna, často tvorivá a vždy čiastočná realizácia jazykového systému, resp. výsledok tejto realizácie. To však neznamená, že reč nemá systémový charakter... V reči sa... spravidla tvorí iba to, čo je potenciálne už v jazyku“ (Horecký, 1978, s. 40).

Vychádzam z predpokladu, že uvedený rad pojmov predstavuje vzájomne zviazanú jednotu s dostredivo-odstredivým pôsobením (systém – rečový prejav). V usporiadanom spoločenstve ani jeden člen tohto radu nemôže svojou individuálnou organizovanosťou popierať iného člena, ak, pravdaže, máme na mysli konkrétny jazykový útvar, napr. spisovnú slovenčinu.

2. Usudzujem, že ani kritérium *funkčnej adekvátnosti* nemôže byť mimo vzťahu k jazykovému systému v tom zmysle, že funkčnosť nemôže rušiť systémovosť: norma nemôže stáť proti systému – nemôže ho popierať, úzus musí závisieť od normy, konkrétny rečový prejav musí byť prejavom úzu a jeho štruktúra závisí od jadra – od jazykovej normy.

Norma využíva možnosti (resp. je využitím možností), ktoré sú otvorené (dané) práve vysokou všeobecnosťou a obsahovou chudobou systému, úzus je širšia aplikácia (možností) normy.

Okrem toho „funkčná adekvátnosť“ je pojmom inej kategórie než systém a systémovosť.

3. Nevidím potrebu unikať súvzťažnosti systému s rečovou realitou (Dolník, 1997, s. 29). Podľa J. Dolníka (ale aj podľa niektorých iných autorov) treba okrem iného terajšej jazykovej kritike vyčítať „neflexibilné chápanie jazykového systému a systémovosti“ (ibid., s. 30). Ak však sám charakterizuje tých, čo upozorňujú na úlohu systémovosti v jazyku tak, že podľa nich „sa na jazykový systém treba dívať z funkčného hľadiska a že sa spisovný jazyk neustále funkčne dotvára, čo implikuje odmietnutie nefunkčných prírastkov“, a že táto predstava sa „vyznačuje optimálnou pravidelnosťou, optimálnou čistotou (teda tým, že nezahŕňa nepotrebné cudzie prvky) a tým, že dobre plní svoje funkcie“ (ibid., s. 28), kde je tu dôvod na globálne odmietanie? Optimálne nemôže byť zlé a nefunkčné nemôže byť potrebné ani dobré.

J. Dolník má pravdu, keď píše, že to, čo sa „považuje za jazykový systém, je jedna z možných systemizácií jazykových prvkov na základe zvolených vzťahov“ (ibid., s. 30) – ak to budeme chápať v zmysle citovaného výroku V. Krupu.

Ak však uvažujeme o konkrétnom jazykovom systéme (o konkrétnom jazyku, napr. o slovenčine, resp. práve o spisovnej slovenčine), nemôžeme tvrdiť, že je to (dnes) jedna z možných systemizácií. Je len jedna systemizácia – jeden systémový základ spisovnej slovenčiny. Iba abstraktne a historicky by sme mohli uvažovať o iných možných systemizáciách slovenčiny napr. v čase, keď sa v 19. storočí kodifikovala spisovná slovenčina. Ak by sme toto tvrdenie odmietli, mohli by sme vôbec hovoriť o systéme spisovnej slovenčiny, mohli by sme sa pokúšať o jeho (re)konštrukciu? Ak by sme to odmietli, mali by sme dočinenia nie so „systémom systémov“, lež s množinou rozličných „systémov systémov“ (jediného spisovného?) jazyka. Nijako si neviem predstaviť, že by E. Pauliny, na ktorého sa autor odvoláva, bol mohol súhlasiť s takouto interpretáciou jazyka.

Ak J. Dolník ďalej hovorí o jazykovom systéme, že je systemizáciou „na základe zvolených vzťahov“, tiež vstupuje do problematickej oblasti, lebo napr. o systéme dnešnej spisovnej slovenčiny nemožno všeobecne tvrdiť, že by v nej bola možná (ľubovoľná) „voľba“ vzťahov.

4. Pravdaže, nemyslím si, že by bolo možné „podceňovať používateľov jazyka“. Súhlasím s J. Horeckým, kým žiada, aby sa nezanedbával „iný než vybraný (hodiaci) sa typ“ (Horecký, 1978, s. 46). Ak by sme však vychádzali z tézy, že používateľ jazyka má iný jazykový systém, než je ten, ktorý je v istom čase zachytený platnou spisovnou kodifikáciou (teda nie jednotlivé odchýlky, variácie, ale celý systém), čo by z toho vyplývalo pre kodifikáciu?

Pripustiť treba to, že tu na strane používateľa, ktorý nemá dorozumievacie ťažkosti, nejde o inú systemizáciu, že tu napriek individuálnym rozdielom (niekedy aj chybám) oproti norme spisovného jazyka môže byť v hre aj (chybné) individuálne stotožnenie netotožného („individuálneho“) jazykového systému so systémom

spisovného jazyka asi tak, ako to spontánne a nevedome robí ten, čo napríklad chybné (neortofonicky) vyslovuje niektorú hlásku slovenčiny (má iný fonetický systém?) a je veľmi prekvapený, keď mu ukážeme (dokážeme), že hovorí s chybou: bol totiž presvedčený, že hovorí bez chyby, ortofonicky správne, pričom jeho partneri spontánne (ale bez poznámok) hodnotili jeho výslovnosť ako chybnú. Vysvetlenie je v tom, že v istom štádiu osvojovania si jazyka, keď nezvládol ortofonickú výslovnosť, vyriešil nerovnovážnosť svojho psychického stavu (Piaget, 1970) stotožnením svojej (odchylnej) individuálnej výslovnosti s normou a odchýlku postupne prestal vnímať. Ak by to bolo inak, potom by naozaj boli vážne dôvody na rekonštrukciu teórie jazykovej kultúry.

Pripúšťam, že jednotlivo, v niektorých prípadoch „lingvistická systemizácia nemusí byť zhodná so systemizáciou jazykových prvkov používateľmi jazyka“ (Dolník, 1997, s. 31). Pokladám však za užitočné i potrebné skúmať, prečo takýto stav vznikol a či ide o chybu na strane používateľa spisovného jazyka, alebo o diferenciu medzi kodifikáciou a normou. Vychádzam aj z toho, že spisovný jazyk je pre mnohé príčiny vždy objekt, ktorý sa musí každý jeho používateľ aj učiť a musí sa ho učiť po celý svoj život. Spisovný jazyk by sa nemal úplne stotožňovať s úzom (miestnym, krajovým, individuálnym...), hoci tiež zdôrazňujem, že spisovný jazyk nemôže byť umelý jazykový útvar.

5. Ak by jazykový systém nebol systémom možností (ak by nejestvoval priestor pre jazykovú tvorivosť), ak by súčasne nejestvovali systémovo konformné i nekonformné synchronne analógie, ak by sa teda nemohli tvoriť a šíriť aj systémovo neadekvátne tvary, možno by bola „potreba jazykového spoločenstva“ a väčšia miera rozšírenosti dostatočným odôvodnením. Lenže to tak asi nie je. Téza, podľa ktorej to, čo sa šíri, nemôže byť zbytočné ani rušivé, môže platiť pre používateľov s istou úrovňou jazykových znalostí a jazykového citu, s istou (možno nižšou) jazykovou kultúrou. Jazyk je však aj nástroj a nástroj možno kultivovať. O príklone k nižšej úrovni, pretože zaň hovorí vyššia frekvencia, možno tiež uvažovať, no treba uvážiť, či sa tým v konkrétnom prípade neotvára otázka zmyslu kultivovania jazyka, no najmä otázka, čo lepšie poslúži komunikácii.

Nesúhlasím s domnienkou, že by sa u nás (v postojoch viacerých jazykovedcov) presadzovala priamočiara systémovosť. Ak sa totiž v jazykovej praxi (v úze) častejšie používa element, ktorý vybočuje z normy a nie je systémový, jazykovede prislúcha úloha posúdiť dôsledky takéhoto stavu (pohybu) v norme a možnosť odporúčať uprednostnenie systémovo adekvátnejším, možno aj menej frekventovaným, ale systémovým prvkom, ktorý z normy nevybočuje. Je ľudské, ak sa niekedy urobí chyba pri uprednostnení konkrétneho jazykového prvku, nemyslím si však, že by niektorí jazykovedci slepo presadzovali priamočiaru systémovosť, že by umŕtvovali

jazyk. Naopak, myslím si, že by sme prijali priveľké riziko, keby sme odporúčali narušenie normy (noriem) zvyšovaním frekvencie nesystémových prvkov.

Nie mi je známy logický a lingvisticky prijateľný dôvod na odporúčanie, aby sa termínu funkčnosť (funkčná adekvátnosť) prisúdila vyššia rozhodovacia sila než termínu norma alebo systémovosť. Neodporúčam teda prijať hierarchiu hodnotiacich kritérií v poradí 1. normovanosť, 2. funkčná adekvátnosť, 3. systémovosť, ako to urobil J. Dolník (1999a, s. 217). Nevidím dôvod neprijať toto poradie: 1. systémovosť, 2. normovanosť, 3. funkčnosť, lebo sa v ňom rešpektuje hierarchická a logická postupnosť a neodmieta sa ohľad na funkčnosť. Mimochodom – systémovosť a normovanosť sú vlastnosti (internej) jazykovej štruktúry, funkčnosť (funkčná adekvátnosť) je kvalita vzťahu jazykového prostriedku k označovanej skutočnosti, resp. ku komunikačnému cieľu. Preto by sa mohlo uvažovať o celkom inej hierarchii, napríklad takej, kde by funkčnosť stála paralelne k systémovosti a normovanosti.

Pre viaceré dôvody nepokladám za prijateľnú ani hodnotiacu škálu: správne, nesprávne, potenciálne prijateľné, zaujímavé, prekvapujúce, invenčné (Dolník, 1997, s. 30). Týmto kvalifikátorom neodopieram hodnotiaci aspekt. Ťažko by ich však bolo pojať do klasifikačného inventára na objektívne hodnotenie rečového prejavu v spisovnom jazyku.

6. Nepokladám za optimálny ani taký postup, v ktorom by kodifikátor iba čakal, kým používatelia jazyka rozhodnú o „osude“ určitého javu. Jazyk je v trvalom pohybe a používatelia jazyka majú právo kedykoľvek sa u jazykovedcov dozvedať, ako hodnotia to, čo sa vyskytlo v praxi. Iný postup by kodifikáciu odsúdil do pozície registrátora, ktorý by veľmi málo kultivoval jazykový úzus. Je síce pravda, že v známom zmysle kodifikátorom môže byť iba používateľ, teda jazyková prax, no uznáva sa aj to, že moderné spisovné jazyky potrebujú odbornú starostlivosť. Možno a treba im pomáhať kultivujúcimi odporúčaniami a činmi jazykovedy.

V citovaných prácach J. Dolníka (ani u iných autorov) som doteraz nenašiel ani náznak, že by sa predpokladal iba pasívny (pozorovací a registrujúci) vzťah k spisovnému jazyku. Tu vari niet deklarovaneých protirečení. Nezhody sú v posudzovaní faktov a v teoretickej orientácii.

7. Stojac na týchto pozíciách, nemám problém súhlasiť s tým, že aj jazykový kritik sa má zaujímať o to, čo prebieha v hlave nositeľa jazyka – ale zdôrazňujem: aj takého, čo ignoruje zákonitosti slovenčiny (odmietam úvodzovky pri slove zákonitosti). Odmietam však ten typ diskusie, ktorý J. Dolník naznačil pri slove *hranolky*.

Ako som už povedal, nechápem, čo je na odmietnutie v tom, že „v súlade s funkčným prístupom k jazyku a jazykovej kultúre v duchu pražskej školy jazykovej kritika odmieta nefunkčné prostriedky, teda také, ktoré sú nepotrebné, lebo neoboha-

cujú spisovný jazyk. Navyše ohrozujú stabilitu zafixovaných prostriedkov...“ (ibid., s. 32). Kto zo slovenských jazykovedcov zastáva názor, že samo jedno kritérium (napr. kritérium systémovosti alebo funkčnosti) je dostačujúce? Ak však už budem škriepny: potrebujeme nepotrebné? Môžeme a mali by sme sa sporiť iba o tom, či niečo je nepotrebné. A môžeme, pravdaže, uvažovať o tom, ktoré chápanie funkčnosti je „nedostatočne flexibilné“.

Pokladám za hodné kritických úvah, kedy, ako, či naozaj sa majú „akceptovať v úplnom rozsahu reálne potreby komunikantov“ (ibid., s. 32; zvýraznil Á. K.), lebo najprv by sa muselo ukázať a dokázať, ktoré potreby komunikantov sú v spisovnom jazyku „reálne“ v tej podobe, ako ich niektorí z nich pociťujú, a čo patrí do „úplného rozsahu“. Museli by sme povedať, na ktorých komunikantov myslíme, v akej dorozumievacej a spoločenskej situácii a pod.

Argumentácia, že používateľ jazyka chce funkčne diferencovať vyjadrovanie, môže byť, a isteže aj je, pre jednotlivé prípady pravdivá, no ako všeobecne platná je veľmi optimistická. Mnohí chcú, mnohí sa tak aj správajú, ale mnohí tú úroveň nemajú. Medzi potrebou a jej reálnym výrazom môže byť disproporcja. Preto je odôvodnený istý hodnotiaci prístup aj k výrazu „reálnej potreby komunikanta“.

Aj J. Lyons, ktorého nemožno podozrievať z „preskriptivizmu“, napísal: „Treba zdôrazniť, že ak lingvista rozlišuje medzi deskripciou a preskripciou, nechce povedať, že nejestvuje priestor pre (že nie je dôvod na – Á. K.) preskriptívne štúdium jazyka. Nepopiera sa, že môže jestvovať platný kultúrny, sociálny alebo politický dôvod pre širšiu prijateľnosť jednotlivého jazyka alebo nárečia oproti inému. Konečne, jestvovanie jednotného literárneho štandardu prináša so sebou očividné administratívne a vzdelávacie výhody.“ (Lyons, 1968, s. 43.) Dôležité je teda dohodnúť sa, v akom deskripčnom priestore sa pohybujeme a čo budeme preskripčne sledovať.

8. Striktne odmietam diskusiu o „optimálnej čistote“ spisovnej slovenčiny (o tom, že by ju skupina slovenských lingvistov sledovala), lebo mi pripomína neslávne roky „očisťovania“ slovenskej jazykovedy nielen od purizmu, lež aj od jej najväčších vedeckých kapacít toho času – aj od toľko citovaného E. Paulinyho. Chce však – na druhej strane – niekto spochybňovať zmysel identity spisovnej slovenčiny a jej doterajší vývin?

Zdá sa mi, že táto problematika je predsa len zložitejšia, než ju predstavuje J. Dolník v citovaných prácach i niektorí iní autori.

V.

V kodifikačnom procese nachádza J. Dolník niekoľko úloh na riešenie (uvádzame ich skráteno): 1. opísanie systému, noriem a úzu, 2. zhodnotenie jazykových

prostriedkov, postojov používateľov a predchádzajúcich noriem, 3. vlastný kodifikačný akt, 4. uvádzanie kodifikácie do praxe (Dolník, 1999a, s. 215). Za „ťažiskový komponent kodifikácie“ pokladá úlohu č. 2 a hovorí, že kritériá sa majú „vyvodit' z tých vlastností spisovného jazyka, ktoré sú nevyhnutnou podmienkou jeho efektívneho fungovania v rámci sociálnej interakcie“ (ibid., s. 216), pričom sú rozhodujúce sociolingvistické ohľady, reálne fungovanie jazyka.

Dolníkovu chápanie jazykovej kultúry je postavené na tomto základe. Preto neprekvapuje, ak úzus stotožňuje s normou („aj do normy spisovného jazyka patrí to, čo je v úze, ale v spisovnom úze“ (– ibid., s. 220). Je však otázne, čo je spisovný úzus, lebo neuvádza nijaké jeho ohraničenie. Hovorí síce, že normu spisovného jazyka nevytvára len úzus, ale vzniká a vytvára sa aj pod vplyvom teoretických zásahov (ibid., s. 220), nespomína však, že norma je užšia než úzus, v úze je viac než v norme a úzus sa môže odkloniť od normy. Celkom iná situácia by vznikla, keby sa povedalo, že nie všetko, čo je v úze (čo sa vyskytne v úze), patrí do normy, a na druhej strane norma zasa nemôže obsahovať to, čo v úze nie je (a kodifikácia to potom nemôže predpísať).

Práve príklad vzťahov úzu a normy ukazuje tú pozoruhodnosť výkladov J. Dolníka, že niektoré z nich sú otvorené pre viaceré (nerovnaké) chápania. Mohla by vzniknúť otázka, či je to úmysel, alebo iba priskoré uzavretie úvah. Lenže ak aj výklady o vzťahoch slovenčiny a češtiny vyplývajú z takýchto postojov, potom ide o program.

VI.

Moje súhrnné hodnotenie uvedených problémov v niektorých publikáciách J. Dolníka je takéto:

1. Z teoretických konštrukcií J. Dolníka by sa musela odvodiť taká teória jazykovej kultúry (a kultúry jazyka), v ktorej by rozhodujúcim činiteľom bol úzus. Nik nebude popierať, že v norme nemôže byť to, čo nie je v úze, ale prvky úzu možno kodifikovať iba s ohľadom na normu a norma nemôže byť v rozpore so systémom. Preto je v jednotlivých prípadoch spochybniteľné aj pragmatické kritérium používateľskej väčšiny. A preto nestačí iba pozorovať a opisovať, preto nestačí ako hlavné kritérium neostro chápaná funkčnosť. Čo je vlastne pre používateľa nefunkčné? Je nefunkčné krátenie dlhých samohlások (*národneho*), heterosylabická výslovnosť dvojhlások (*prijateľ* alebo *prijaťel*), výslovnosť *bratislavský*, *z ním*, *bicigel*, slovo *zákazka*, označovanie obchodov slovami *market*, *šop*, je nefunkčný germanizmus *na od decembra prebiehajúcom rokovaní*, čím je nefunkčné slovo *kreovať*, predložkové spojenie *došlo k niečomu*, stúpavo-klesavo-stúpavá alebo klesavo-stúpavo-klesavá

(hojdavá) predprestávková melódia bez zreteľného signálu syntaktickej štruktúry a s predlžovaním poslednej slabiky v súvetí? Atd'.

2. Kritérium praxe a výskytu javov tiež nie je celkom jednoducho aplikovateľné. Nijaká jazykoveda nezráta všetko. Zráta iba vzorky. To je, pravdaže, veľmi užitočné. Treba však obhájiťne definovať aké, ktoré, odkiaľ vzorky, koľko vzoriek, aká hustota siete vzoriek, aký vek, vzdelanie, sociálne zaradenie... respondentov atd'. Jazyk totiž nie je politika, v ktorej sa voličstvo politickej strany a odhadované preferencie politických strán dajú ľahko zistiť – zrátať (na to stačia odpovede pár stovák štandardne vybraných respondentov). Túto službu si môžeme objednať aj v zahraničí. V jazykovede je to trochu zložitejšie.

3. Usudzujem, že slovenská jazykoveda by nemala v zápale inakosti a modernosti prirýchlo prijať program, ktorý by mechanicky a radikálne odmietal doterajší vývin, ktorý by popieral smerovanie tradície a ktorý by ju mohol aj scudziť. Mechanickým jazykovým pragmatizmom, ktorého znaky obsahujú citované texty, by sa príširoko otvorili dvere do kodifikácie a jazykovej kultúry. Zmenil by sa sám obsah pojmu jazykovej kultivovanosti.

4. Prosím J. Dolníka, aby mi nemal za zlé a nekolegiálne (zdá sa, že tu už scudzenie nastalo) a aby ma nepodozrieval z lacného afektu, keď otvorene vyslovím aj tento záver: Veľkou a veľmi vysoko čnejúcou teoretickou konštrukciou J. Dolníka sa otvárajú dvere pre bohemizáciu slovenčiny. Závety, podľa ktorých by spisovná slovenčina mala byť trvalo závislá od češtiny, sú neprijateľné – nezovšeobecňujú skutočnú povahu slovenčiny, jej vznik a historický vývin, významne odporujú poznatkom slovakistiky.

5. Zásadne a ostro odmietam ideologizáciu tej časti slovenskej jazykovedy, ktorá stojí na iných teoretických pozíciách než J. Dolník a tí, čo zaujímajú rovnaké alebo podobné stanoviská ako on. (Reklamujem si právo na otvorenosť, lebo ju v tejto veci pokladám za potrebnú: Ideologizácia práve z pera J. Dolníka?)

6. Ak by sme prijali to, čo vychodí z textu v príspevku Kritika jazykovej kritiky, spisovnej slovenčine by sa neposlúžilo lepšie, než jej chcú slúžiť tí, ktorých J. Dolník pokladá za neschopných lingvistickej „sebareflexie“. Sebareflexiu potrebuje každý.

7. O tejto problematike treba dôkladne uvažovať aj diskutovať. Iba trepezlivosť, vôľa vypočúť toho druhého a pokojná práca môže viesť k dobrému výsledku. Minulá a doteraz konaná a vykonaná práca sa dá posúdiť – priniesla rukolapné výsledky. Hocijaká zásadná zmena sa musí dostatočne odôvodniť a jej projektanti musia mať ochotu vypočúť všetky námietky a tiež uvažovať o nich. Pochybujem, že sa nachádzame v situácii rúcania modiel – neplánujeme zlomy. Sme na poli vedy. Slovenská jazykoveda aj v skromných podmienkach dosiahla dobré výsledky – neznevažujeme ich, najmä nie v očiach neodbornej verejnosti (ako sa to, žiaľ, deje), zbavme sa ne-

vedeckých pocitov konkurencie, ak sa chceme predbiehať a súťažiť, robme to iba preto, aby sme lepšie slúžili, tešme sa z výsledkov dobrej práce kohokoľvek a nezatrucujeme vedecké diela iba pre ľudské pocity. Uvedomme si: Slovenská jazykoveda by nebola mohla dosiahnuť dobré výsledky, keby jej metódy a jej teoretický základ boli zlé.

8. Predmetom nášho záujmu nie je nič menšie než materinský jazyk, a to je nielen predmet, je to aj hodnota. Neprenáhlime sa v odsudzovaní toho, čo bolo, ani toho, čo chce byť. Dobrá rada by azda mohla byť táto: Pretože nemáme na rozhadzovanie, musíme využiť všetky sily – musíme sa dohodnúť a v práci musíme privítať každého, kto už dokázal, že vie a chce pracovať.

Mali by sme sa čo najskôr dohodnúť. Mali by sme spoločne priznať, že ani J. Dolník, ani nik iný v našej jazykovede nie je jediným múdrom a už vonkoncom nie prorokom.

Zdôrazňujem, že neodmietam právo na také uvažovanie, s ktorým tu diskutujem, neodmietam ani užitočnosť tejto diskusie – ak sa obidve strany budú usilovať o to isté: iba o hľadanie a poznanie pravdy.

9. V tomto príspevku diskutujem s niektorými myšlienkami J. Dolníka. Zdá sa, že viacero jednotlivcov láka podobný pragmatizmus. Pýtam sa všetkých: Mala by slovenská jazykoveda odvahu vydať sa touto cestou? Právo J. Dolníka, ale ani hociktorého iného jednotlivca, na slobodné vyslovovanie názorov nespochybňujem. Zodpovednosť jednotlivca za experimentovanie je však predsa len iná než zodpovednosť reprezentatívnej a doteraz všeobecne uznávanej najvyššej jazykovednej autority, ktorou je v Slovenskej republike Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV.

Literatúra

COSERIU, E.: Sprache. Strukturen und Funktionen. XII Aufsätze. Tübinger Beiträge zur Linguistik. Vyd. Gunter Narr, Tübingen 1970. 232 s.

DOLNÍK, J.: Kritika jazykovej kritiky. In: Slovenčina na konci 20. storočia, jej normy a perspektívy. Ed. S. Ondrejovič. Sociolinguistica Slovaca 3. Bratislava, Veda 1997, s. 28 – 34.

DOLNÍK, J. (1999a): Základy lingvistiky. Bratislava, Stimul 1999, 228 s.

DOLNÍK, J. (1999b): Spisovná slovenčina a čeština. In: Studia Academica Slovaca 28. Prednášky XXXV. letného seminára slovenského jazyka a kultúry. Red. J. Mlacek. Bratislava, Stimul 1999, s. 39 – 52.

HORECKÝ, J.: Základy jazykovedy. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1978. 184 s.

KRUPA, V.: Jednota a variabilita jazyka. Bratislava, Veda 1980. 165 s.

LYONS, J.: Introduction to Theoretical Linguistics. Cambridge, Cambridge University Press 1968. 519 s.

ONDREJOVIČ, S.: Sociolingvistický vs. „normativistický“ pohľad na jazyk. In: Slovenčina na konci 20. storočia, jej normy a perspektívy. Ed. S. Ondrejovič. Sociolinguistica Slovaca 3. Bratislava, Veda 1997, s. 54 – 60.

PIAGET, J.: Psychologie inteligence. Praha, SPN 1970. 148 s.

Ján Findra

O REČI UČITEĽKY MATERSKEJ ŠKOLY ERUDOVANE A S LÁSKOU

FINDRA J.: Review of Daniela Slančová Monograph. Slovenská reč, 65, 2000, No. 2, pp. 86 – 90. (Bratislava)

The author of review notes that the monograph of Daniela Slančová *The Speech of Authority and of Love* is of sociolinguistic character. The monograph presents evidence and source of methodological progressiveness in sociolinguistic investigations and, at the same time, it shows the high standard of these investigations in Slovakia. The monograph indicates that there is inevitable to solve the relation type of text – style – stylistic method (and formation) – genre – index, as well as relation among allied disciplines (stylistics, sociolinguistics, psycholinguistics, theory of text, possibly also psychology and pedagogy).

Pri prvom dotyku s knihou Daniely Slančovej sa najprv sugestívne pripomína jej hlavný titul. *Reč autority a lásky* (Prešov, Filozofická fakulta PU 1999. 278 s.). Je to metafora, ktorá implikuje predstavu, že text bude esejisticky ladený, že to bude „nadhľadená“ úvaha o reči obetavých učiteľiek MŠ, ktorých práca s malými deťmi je hodna obdivu a zaslúži si, aby sa o nej takto s obdivným pátosom aj hovorilo. V skutočnosti je Slančovej kniha vážne vedecké dielo. Uplatňuje sa v ňom presný a prísny odborný výklad, v ktorom niet miesta na nadhľadený „vzdušný“ esejistický štýl. V takomto zmysle nás do „reálu“ vráti hneď podtitul monografie, ktorý znie *Reč učiteľky materskej školy orientovaná na dieťa – opis registra*. Napriek tomu sa táto kniha číta, akoby ju preklenoval epický oblúk. Za zdanlivo strohým odosobneným výkladom, analýzou a opisom citíť prítomnosť autorky, jej bádateľskú zanietenosť i jej vzťah k predmetu výskumu a vari aj tichý obdiv k tým, ktorých reč podrobila exaktnej analýze. A tak ten pomyselný epický oblúk sa klenie od názvu po posledné slová poslednej vety vlastného výkladového textu: „Reč učiteľky materskej školy orientovaná na dieťa je tak skutočnou rečou autority a lásky.“

Ako vedecké dielo je monografia D. Slančovej ďalším konkrétnym dokladom, že sociolinguistických prác na Slovensku pribúda. Potvrďuje aj to, že už nejde len o programové štúdie a čiastkové torzovité analýzy niektorých konkrétnych problémov diferencovanej komunikácie, ale že sa objavujú aj komplexné sondy do istých komunikačných oblastí, kde sa jazyk – v kontexte ostatných zložiek komunikačnej situácie – uplatňuje vo svojich špecifických podobách. Monografia D. Slančovej si takto všímá špecifickú oblasť spoločenského styku a dorozumievania, v ktorej sa na priesečníku sociálno-komunikačných faktorov rodí – ako hovorí autorka – reč autority a lásky, reč učiteľky materskej školy orientovanej na dieťa (ďalej RUD).

S úsilím o exaktnosť výkladu a bádateľskú dôslednosť súvisí fakt, že pred vlastnou analýzou a charakteristikou RUD je podrobná (tvoriaca viac ako štvrtinu knihy) interpretácia jazykovednej (sociolingvistickej, psycholingvistickej), psychologicko-pedagogickej literatúry o predmete výskumu. Pritom značnú časť literatúry – najmä lingvistickej – predstavujú položky zahraničných autorov. Nie je bez zaujímavosti, že slovenské práce o RUD a vôbec o detskej reči predstavujú iba 16 položiek, z toho 6 od autorky recenzovanej knihy a 4 od prešovských diplomantov.

Takto podrobne analyzuje D. Slančová bohatú literatúru zaoberajúcu sa tým, ako si dieťa osvojuje jazyk. S ohľadom na metodologické a metodické postupy jednotlivých autorov hodnotí najprv teórie osvojovania jazyka dieťaťom, ako aj relevantné faktory, ktoré ovplyvňujú vývin detskej reči. Osobitne si všíma vek dieťaťa a prostredie, sociokultúrny rámec, v ktorom dieťa vyrastá a zároveň sa rečovo vyvíja. Ide vlastne o utváranie komunikačnej kompetencie dieťaťa v špecifických komunikačných situáciách. V tejto konfrontácii s odbornou literatúrou autorka vymedzuje aj základný pojmovo-terminologický aparát, ktorý potom používa pri vlastnej analýze reči učiteľky materskej školy. Popri termíne detská reč (baby talk, Kindersprache) navrhuje používať termíny rečové okolie dieťaťa a reč orientovaná na dieťa.

Vzhľadom na výskumné zameranie knihy si Slančová podrobnejšie všíma reč orientovanú na dieťa (RD). Týmto termínom označuje spontánne, situované prehovory, ktorých je dieťa individuálnym alebo kolektívnym adresátom. V zhode s citovanou literatúrou, ktorá sa zaoberá RD, prijíma názor, že tu ide o špecializovaný register vyznačujúci sa osobitnými vlastnosťami. Pravda, štruktúra tohto špecifického registra sa mení aj v závislosti od mimojazykových podmienok. Treba súhlasiť s autorkou, že rozhodujúce faktory, ktoré podmieňujú vnútornú dynamiku a variabilitu RD, sú vek a vývinový stupeň dieťaťa, typ komunikačnej udalosti, v ktorej sa RD uplatňuje, a sociálna rola komunikačného partnera dieťaťa. V súvislosti s variabilitou sociálnych rolí komunikantov sa hovorí o viacerých variantoch RD. Celkom prirodzene sa v literatúre venovalo najviac pozornosti reči matky orientovanej na dieťa. Reči ďalších dospelých, ktorí tiež častejšie komunikujú s deťmi (otcovia, súrodenci, starí rodičia, susedia, lekári), sa venovalo menej pozornosti. Pokiaľ ide o slovenskú lingvistiku (psycholingvistiku, sociolingvistiku), aj o reči učiteľov v styku s deťmi, ako o tom svedčí aj zoznam použitej literatúry, existuje iba torzo odborných prameňov. A tak Slančovej monografia Reč autority a lásky predstavuje prvý vážny pokus o komplexnejšiu charakteristiku reči učiteľky materskej školy orientovanej na dieťa, ktorú autorka oprávnenne považuje za osobitný register súčasnej slovenčiny.

Pri charakteristike reči učiteľky materskej školy orientovanej na dieťa (RUD) vychádza autorka z metodologického predpokladu, že komunikácia v materskej škole je osobitným druhom pedagogickej komunikácie. V súlade s pedagógmi a psychológmi

chápe túto komunikáciu ako špecifický typ sociálnej komunikácie, pre ktorú je charakteristické odovzdávanie a prijímanie pedagogických informácií.

Keďže RUD považuje za osobitný register spisovnej slovenčiny (v rámci špeciálneho pedagogického registra), jadro práce predstavuje opis tohto registra. Osobitne sa venuje pragmatickej, syntaktickej a lexikálnej charakteristike RUD. Istým hendikepom je, že (z technických príčin) v práci chýba opis zvukového registra, ktorého absencia sa pociťuje najmä pri pragmatickej charakteristike RUD; to isté platí aj o uplatňovaní neverbálnych prostriedkov.

Kapitola venovaná pragmatickej charakteristike RUD je najrozsiahljšia, pretože – v rámci dialogickej komunikácie – najviac hovorí jednak o správaní komunikantov a jednak o zámere pri výbere a využití jazykových prostriedkov. V prostredí materskej školy ide o dialogický styk dieťaťa s dospelým komunikačným partnerom, učiteľkou. Ona má dominantné postavenie pri určovaní a realizácii určitého komunikačného zámeru v rámci jednotlivých komunikačných udalostí. Aby autorka mohla sledovať a charakterizovať jednotlivé komunikačné funkcie – a to aj s ohľadom na ich jazykovú realizáciu –, ako základný rečový segment si vymedzila obsahovo-pragmatickú jednotku. Je to úsek hovoreného (dialogického) textu, ktorý sa nemusí kryť s jeho syntaktickým a zvukovým členením, no „poskytuje“ priestor nevyhnutný na odovzdanie pragmatickej informácie. Preto obsahovo-pragmatická jednotka nemusí byť identická s výpoveďou (vetou).

Pri klasifikácii komunikačných funkcií sa autorka opiera o členenie J. Horeckého, ktorý hovorí o výpovedných aktoch. Absolútnu i relatívnu frekvenciu jednotlivých komunikačných funkcií sledovala v rámci štyroch typov komunikačných udalostí – ranné hry, organizácia; cvičenie, telesná výchova; jedlo, organizácia; zamestnanie. Takisto štatisticky zisťovala najfrekvencovanejšie komunikačné funkcie podľa troch vekových skupín. V pragmatickej štruktúre RUD prevládajú operačné komunikačné funkcie, a to vo všetkých komunikačných udalostiach i vo všetkých súboroch jednotlivých vekových skupín. Celkove sa vo všetkých súboroch vyskytlo 80 druhov základných a 20 druhov sprievodných komunikačných funkcií, ktoré sa spravidla navrstvujú na základné.

V ďalšej časti tejto kapitoly charakterizuje najfrekvencovanejšie komunikačné funkcie a spôsoby ich realizácie. Pritom zisťuje, pomocou ktorých jazykových prostriedkov sa v procese sociálnej interakcie (dieťa – učiteľka) realizuje ilokučný zámer tak, aby bol čo najjednoznačnejšie identifikovateľný. Tieto zistenia zhrňuje v záverečnej časti kapitoly, zdôrazňujúc, že uplatňovanie jednotlivých komunikačných funkcií a spôsoby ich realizácie odrážajú hodnotové postavenie dieťaťa v rámci danej society. Na základe analýzy pragmatickej štruktúry RUD vyslovila autorka aj zovšeobecňujúce

poznámky o typických vlastnostiach RUD, ako sú kooperatívnosť, situatívnosť a konkrétnosť, uplatnenie detského aspektu, emocionálnosť a efektívnosť, didaktickosť.

Pri syntaktickej charakteristike RUD vychádzala D. Slančová z predpokladu, že táto reč má formu dialogického ústneho jazykového prejavu, v rámci ktorého učiteľka komunikuje s dieťaťom (deťmi). Tým je podmienená aj frekvencia a realizácia syntaktických štruktúr v RUD. So situačnosťou a ústnosťou RUD súvisí, že sú pre ňu príznačné vlastnosti spontánneho ústneho jazykového prejavu. Pritom je relevantné – s ohľadom na špecifický register RUD –, že v reči učiteľiek s deťmi jednoznačne prevládali dvojčlenné syntaktické konštrukcie (jednočlenné sa vyskytli len v 1,3 % analyzovaných konštrukcií). Príznačná je aj frekvencia vedľajších vetných členov; dominantnosť učiteľky v komunikačnom vzťahu (pedagogický dialóg) sa odráža aj v zmene slovesnej osoby a čísla v obsahovo-pragmatických jednotkách nasledujúcich za sebou, ktoré sú určené tomu istému adresátovi. S ústnosťou zas súvisí frekvencia niektorých expresívnych syntaktických konštrukcií, ktoré sú príznačné pre spontánne ústne jazykové prejavy (eliptickosť, apoziopéza, rozličné druhy opakovania). Súhrnne možno povedať, že aj analýza syntaktickej štruktúry RUD potvrdila tie jej základné determinanty, ktoré autorka vymedzila na základe pragmatickej charakteristiky (situatívnosť, hovorenosť, kooperatívnosť, didaktickosť, detský aspekt a navyše simplifikácia a klarifikácia).

V kapitole o lexikálnej charakteristike RUD analyzovala komplexný materiálový korpus, pričom sa zamerala hlavne na spoločnú slovnú zásobu, lexikálne univerzálne, používané v RUD. Uplatnila pritom metódu lexikálnej štatistiky, zisťovala frekvenciu jednotlivých lexikálnych jednotiek, vykonala slovnodruhovou a sémantickú analýzu i analýzu príznakovej lexiky. Štatistické analýzy potvrdili jednotnú tendenciu vo využívaní lexiky bez ohľadu na vekové rozdiely detí. Autorka oprávnene pripomína, že nám chýbajú exaktné kvantitatívne údaje o slovenskom spontánnom hovorenom dialogickom texte, ktoré by poslúžili ako porovnávacie pozadie. Z druhej strany sú však pozoruhodné zistenia o frekvencii a distribúcii lexiky RUD, ktoré možno konfrontovať aj so situáciou v slovenčine i v jednotlivých štýlových oblastiach. Platí to aj o frekvencii a distribúcii slovných druhov a o ich sémantickej charakteristike. Aj v širších súvislostiach je dôležité konštatovanie, že rozloženie a poradie slovných druhov v RUD je podobné ako v dialogických textoch vôbec. Pre celý korpus je charakteristické, že spoločný slovník tvoria slovesá, podstatné mená, zámená a príslôvky, a teda v ňom dominujú tematické slová. Vzťah medzi slovesami, podstatnými menami, zámenami hovorí o dynamickosti a statickosti, o tematickej obsažnosti a situačnej ukotvenosti, ako aj o abstraktnosti a konkrétnosti dialogického textu. Aj kvantitatívno-kvalitatívne charakteristiky najfrekventovanejších slovných druhov ukázali, že výrazová, jazykovo-štylistická homogénosť RUD je relatívne odolná. Výraznejšie ju nenarúšajú ani rozdiely spojené s vekovými skupinami detí, i keď v

starších vekových skupinách stúpa celkový objem reči učiteľky adresovanej deťom, ani špecifické podmienky jednotlivých komunikačných udalostí. Výraznejšie sa nepresadzujú ani individuálne rozdiely medzi jednotlivými učiteľkami.

Krátka kapitola je venovaná identite učiteľky v RUD. Autorka tu zhrňujúco konštatuje, že základnými faktormi, ktoré charakterizujú RUD ako špecifický register a zabezpečujú jej relatívnu homogénnosť, sú ústnosť a dialogickosť komunikácie, pedagogické, resp. didaktické a socializačné ciele inštitúcie (materskej školy) a detský status jedného z účastníkov komunikácie. Isté individuálne rozdiely (idiolekt) súvisia s osobnostnými danosťami učiteľky (autoritatívnosť, partnerský vzťah, zmysel pre humor). Individuálny konverzačný štýl je spätý aj s takými faktormi, ako je identita komunikačnej situácie, odlišnosť a podobnosť komunikačných udalostí, veková skupina detí atď. Hoci sa učiteľky v styku s deťmi programovo usilujú o spisovný prejav, aj tu sa ukazujú individuálne rozdiely podmienené regionálnymi zvláštnosťami (východoslovenský variant štandardnej variety, východoslovenský subštandard). Napriek tlaku týchto vonkajších a vnútorných determinantov je RUD pragmaticky, tematicky, obsahovo a výrazovo koherentná, čo je zo všeobecného hľadiska rozhodujúce zistenie.

Aj tento stručný pohľad na základné tematické a obsahovo-myšlienkové zacielenie monografie D. Slančovej *Reč authority a lásky* oprávňuje vysloviť názor, že tu ide o významný edičný čin. Je to vlastne prvá dôsledne sociolingvisticky zameraná monografická práca. Je aj potvrdením a dokladom o metodologickej progresívnosti sociolingvistických výskumov a zároveň prezentuje ich vysokú úroveň na Slovensku. Hoci autorkine analýzy smerovali ku komplexnej charakteristike RUD, na viacerých miestach majú jej zistenia a závery širšiu, všeobecnejšiu platnosť. Mnoho takýchto čiastkových postrehov nájdeme hneď v prvej časti, v ktorej Slančová cituje a interpretuje bohatú lingvistickú a pedagogicko-psychologickú literatúru. Aj z hľadiska štylistiky a jej vzťahu k sociolingvistike, teórii textu i poetike nájdeme v knihe nemálo podnetov. Za všetky pripomeniem napr. nevyhnutnosť riešiť vzťah typ textu – štýl – slohový postup (a slohový útvar) – žáner – register; ale aj vzťah medzi príbuznými disciplínami (štylistika, sociolingvistika, psycholingvistika, teória textu, prípadne aj psychológia a pedagogika atď.). Celkom na záver možno povedať, že uvedená monografia predstavuje aj istý model, ako možno pristúpiť k analýze a charakteristike textov spätých s vymedzenou sférou spoločenského styku a dorozumievania.

SPRÁVY A RECENZIE

IX. kolokvium mladých jazykovedcov

V dňoch 1. 12. – 3. 12. 1999 sa v Modre-Piesku – hoci netradične v chate Meopty – už po deviaty raz uskutočnilo Kolokvium mladých jazykovedcov. Toto stretnutie mladých lingvistov s medzinárodnou účasťou zorganizovali Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV a Jazykovedný ústav E. Štúra SAV. Nielen mladí jazykovedci, ale aj bádatelia z príbuzných disciplín tu predniesli 68 zaujímavých príspevkov, ktorými predstavili oblasť a výsledky svojho výskumu.

Konferenciu otvorila M. Nábělková, ktorá privítala všetkých účastníkov, zdôraznila význam tohto každoročného stretnutia, ktorý dokazuje neustále rastúci záujem o účasť, ako aj zborník *Varia*, bohatší každým rokom.

Na podujatí sa – ako každý rok – zúčastnili aj renomovaní jazykovedci, tentoraz S. Ondrejovič, M. Majtán, K. Buzássyová, P. Žigo, ktorí po každom tematickom bloku vyslovili svoje postrehy a poskytli mladým jazykovedcom cenné rady.

V prvom bloku referátov M. K o n c o v á (JÚLŠ SAV, Bratislava) nadviazala na výskum z minulých rokov, tentoraz sa sústredila na pomenovanie sluchom zaznamenaných kvalít v slovenčine (zvukov, rytmov, melódií) a ukázala, že ľudská reč je rovnako citlivá ako ľudské ucho. Príspevok A. H r í b i k o v e j (JÚLŠ SAV, Bratislava) *Popočítajúme slovenčinu alebo poslovenčíme počítače?* sa venoval lexike používanej v oblasti výpočtovej techniky a informačných technológií, v ktorom autorka poukázala na to, že odborná terminológia tejto sféry sa stáva súčasťou bežného jazyka. J. W a c h t a r c z y k o v á (JÚLŠ SAV, Bratislava) pokračovala v cykle *Jazyk a dáta*, kde analyzovala lexiku v technologicky sprostredkovej komunikácii s využitím internetových prehliadačov a predstavila dvadsať najfrekvencovanejších slov, tzv. top 20, ktoré fungujú ako kľúčové slová k najkošatejšiemu diskurzu na internete – erotickému. K. F u r d í k (FEI TU, Košice) sa sústredil na dve témy: modelovanie informácií a informačných tokov na báze formalizmu vyvinutého a používaného na reprezentáciu vedomostí v uzavretej doménovej oblasti a na práce spojené s vývojom počítačového riešenia ako podporného prostriedku na komplexný lexikografický opis slovotvorného systému slovenského jazyka. P. K o s t e l n í k (FEI TU, Košice) priblížil aktuálne vyvíjaný softvérový prostriedok získavania informácií z dokumentov zhlukovou analýzou. Príspevok o triede simulovaných jazykov, ktorým by jazykoveda mohla ľahko porozumieť vďaka ich kontrolovaným vlastnostiam pri ich vzniku, predniesol E. B u r i a n (EÚ SAV, Bratislava), pričom zdôraznil, že takéto poznatky, získané zároveň v teréne, by moh-

li prispieť k ďalšiemu pokroku v oblasti umelej inteligencie, predovšetkým strojovému porozumeniu prirodzeným jazykom.

Otázkam jazykovej kultúry so sústredením na kritérium funkčnosti sa venovala J. B e ň o v á (FF UK, Bratislava). L. M a s a r y k o v á (UCM, Trnava) sa v referáte *Poznámky k niektorým lexikálnym jednotkám* zamerala na používanie niektorých nových slov ako prostriedkov efektívneho a ekonomického ústneho jazykového prejavu. V príspevku autorka prezentovala silu jazykového úzu oproti spisovnej norme. L. H a š o v á (ÚJČ AV ČR, Praha) v referáte nazvanom *Kufřík a balíček v televizních diskusních pořadech* analyzovala jazykovú výstavbu a kultúru verbálneho prejavu známych politických osobností v českých médiách. E. L i p t á k o v á (PdF PU, Prešov) sa zaoberala tvorením desubstantívnych slovies a ich využívaním s rozličným stupňom uzualizácie.

J. R u s n á k (FF PU, Prešov) predniesol referát *O ženách a mužoch*, v ktorom sa venoval komunikačným stereotypom v rodinách. M. S l e z á k o v á (ÚJČ AV ČR, Praha) v príspevku *Mezireplikové navazování v televizních diskusních pořadech* analyzovala inštitucionálne rozhovory v médiách, pričom dôraz kládla na rolu moderátora. J. M e z u l á n i k (OPF SU, Karviná) predstavil analýzu komunikačného auditu firmy. Ústnej komunikácii v medicínskom prostredí sa venovala A. R a f a y o v á (FHV UMB, Banská Bystrica). G. C a d o r i n i (FF UK, Praha) sa sústredil na rozbor syntaxe ústnych spontánných prejavov, predovšetkým na javy, pri ktorých sa ústny prejav odchyľuje od písaného textu. J. B o h á č e k (FF UK, Praha), vychádzajúc z prác K. Mannheima, interdisciplinárne analyzoval parciálnu ideológiu ako deformáciu, ktorá sa spoločnosťou prostredníctvom jazyka odovzdáva ďalším generáciám už ako fakticita. Na príklade konfrontácie textov sovietskych a českých komunistických predákov ukázal zachytiteľnosť významových posunov a porovnal to so súčasnou situáciou. Jazykom reklamy, často využívajúcim aj nezrozumiteľné termíny, kalky a defektné konštrukcie, sa zaoberal M. O l š i a k (FHV UKF, Nitra). *K problematice rozvíjení čtenářských dovedností dětí se surdopedickou vadou* je názov referátu M. M l č o c h a (PF UK, Olomouc), v ktorom si autor všimol pojmový asociačný jazykový aparát u hendikepovaných detí a zdôraznil potrebu zapojiť čo najväčší počet zmyslov v snahe zlepšiť u týchto detí vnímanie. S. F e č k o v á (PdF UK, Bratislava) predstavila tvorbu modelu detskej reči, zohľadňujúceho rastúci narušený vývoj reči u detí predškolského veku. Referát Z. C s e f a l a v a y a a M. H o l a n o v e j (PdF UK, Bratislava) sa dotýkal porúch nominatívnej funkcie reči u pacientov s afáziou. J. Š t e f á n i k (FF UK, Bratislava) sa v príspevku *Optimálne, citlivé, kritické alebo žiadne?* v rámci problematiky bilingvizmu zaoberal existenciou kritického vekového obdobia, po ktorého prekročení sa znižuje schopnosť zvládnuť všetky roviny cudzieho jazyka.

D. J a k š e o v á (FF UK, Bratislava) porovnávala slovinské a slovenské frazémy s komponentom pes. M. N o w a k o w s k á (Lodžská univerzita, Lodž) analyzovala novovznikajúce mená psov v poľštine a slovenčine. Ch. D e j k o v o v á (ÚJČ AV ČR, Brno) zacielená svoju pozornosť na kompozitá v ornitologickom názvosloví bulharčiny a češtiny. *Nominácia banských diel v okolí Kremnice v slovensko-nemeckej jazykovej oblasti* bola témou referátu M. L u p t á k a (FHV UMB, Banská Bystrica). J. K r š k o (FHV UMB, Banská Bystrica) predstavil *Niekoľko pohľadov na prezývkové vlastné mená*. L. W i a t r o v s k á (Torunská univerzita, Toruň) sa sústredila na porovnanie poľských a srbských pozdravov. Z. M i š k o v i c o v á (FF PU, Prešov) sa venovala srbsko-slovenským jazykovým kontaktom, a to predovšetkým medzijazykovej homonymii v týchto dvoch jazykoch. I. K o s e k o v á (Olsztynská univerzita, Olsztyn) v referáte *Polskie przyimki* porovnávala syntaktické vlastnosti poľských synonymických lexém *telefonować* a *dzwonić*. M. G u l e š i č o v á (FF UK, Bratislava) predstavila fonetickú a morfológickú adaptáciu hungarizmov v chorvátčine a slovenčine.

J. M i h á l i k (FF UK, Bratislava) vystúpil s referátom nazvanom *Arabské slová v európskych jazykoch*. Na túto tému nadviazali H. M e s s a r i s E. S o b o t k o v o u (OPF SU, Karviná), ktorí porovnali podstatné mená používané na označenie jednotlivých rodinných príslušníkov v češtine a arabčine.

Z. O p a v s k á (ÚJČ AV ČR, Praha) v referáte *Postoje a preference uživatelů slovníku* a Z. T i c h á (ÚJČ AV ČR, Praha) v príspevku *Řekni mi, co ti ve slovníku chybí, a já ti povím, jaký jsi uživatel* zhodnotili predbežné výsledky ankety o používateľských aspektoch výkladového slovníka. M. J a v o r s k á (OPF SU, Karviná) predstavila dotazníkový terénny výskum týkajúci sa projektu česko-nemeckého a nemecko-českého slovníka pre oblasť cestovného ruchu, v ktorom sa zamerala na excerptiu kľúčových výrazov v krajinách Európskej únie.

Z. B r a u n s t e i n o v á (ÚJČ AV ČR, Praha) v príspevku *Koncepcie Staročeského slovníku pro příští lexikografickou generaci* a M. V a j d l o v á (ÚJČ AV ČR, Praha) v referáte *Proměny koncepce Staročeského slovníku* predstavili koncepciu obohatenej elektronickej verzie Staročeského slovníka, ktorý vychádza od roku 1968 a podáva dôsledný obraz slovnej zásoby českého jazyka od začiatkov jeho písomných záznamov.

Dialektologický blok otvorila K. B a l l e k o v á (JÚLŠ SAV, Bratislava) doplnením údajov na tému pradiarstva a tkáčstva z oblasti enklávy Sarvaša na základe vlastných terénnych výskumov. A. K o š k o v á (JÚLŠ SAV, Bratislava) nadviazala na svoje predchádzajúce vystúpenia na kolokviách a charakterizovala neurčité zámená s významom rozmanitosti a ľubovoľnosti v slovenských nárečiach. T. B á n i k (FHV UKF, Nitra) predstavil niektoré názvy rastlín a zvierat v nárečí z okolia Brezna, pričom venoval pozornosť aj širším kultúrnym a literárnym súvislostiam.

B. V y k y p ě l (ÚJČ AV ČR, Brno) ponúkol netradičnú slovotvornú motiváciu etnonyma *Nemec*. Témou referátu T. P o l k o v e j (FF MU, Brno) bola *Slovotvorba v Rukopise královédvorském*. K. Z a w i l s k á (Olsztynská univerzita, Olsztyn) podala analýzu poľských rukopisov 17. – 18. storočia. M. S i t á r o v á (JÚLŠ SAV, Bratislava) sa v príspevku *Čo sa nosí...* venovala historickému pomenovaniu jednotlivých častí odevu noseného na dolnej časti tela. Slovesá boli hlavnou témou referátu P. R y š a v e j (FF UK, Praha): *Slovesa v Životě Konstantinově*. J. G r u s k o v á (FF UK, Bratislava) poukázala na miesto starovekých papyrusových a pergamenových fragmentov v Démostenovej textovej tradícii a ich prínos pre constitutio textus. Ľ. B u z á s s y o v á (FF UK, Bratislava) predniesla referát *Gramatické myslenie Jána Herkeľa v diele Elementa communis Linguae Slavicae*. Priblížila jeho snahu o vytvorenie univerzálneho, zjednodušeného všeslovanského jazyka. P. K a r p i n s k ý (FF PU, Prešov) ponúkol historickú a jazykovú analýzu diela P. K. Kadáka, emigranta slovenského pôvodu, ktorý žil v USA. P. Š m í d o v á (ÚJČ AV ČR, Praha) priblížila uplatnenie latinských a gréckych komponentov v nových slovách v súčasnej češtine. M. Č e r n á (PdF UK, Praha) porovnala v svojom referáte miesto historickej gramatiky na hodinách češtiny na stredných školách v rokoch 1918 – 1939 a v súčasnosti. H. M a r e š o v á (PF UK, Olomouc) charakterizovala český jazyk emigrantskej osady v poľskom Zelove.

M. K ř í s t e k (FF MU, Brno) opísal na materiáli súčasnej češtiny posun štylistických variantov lexém v čase z hľadiska štylistickej príznakovosti (spisovnosti/ nespisovnosti, expresívnosti/nocionálnosti). J. K u p c o v á (PdF PU, Prešov) analyzovala syntakticko-sémantickú podstatu reflexivizácie subjektových slovies, pričom poukázala na problematickosť výučby týchto slovies v cudzích jazykoch. M. G r y g e r k o v á (PdF OU, Olomouc) sa sústredila na prekrucovanie ako nedocenený slovotvorný spôsob, pričom ako zdroj konkrétnych príkladov si zvolila cirkevný slang. *Genitív záporový v súčasnej češtině, ruštině, polštině a slovinštině* bol témou referátu K. H a b e t i n o v e j - S k w a r s k e j (FF UK, Praha). M. Š i m k o v á (PdF TU, Trnava) sa venovala skúmaniu hraníc slovného druhu v prípade slovenských častíc a prísloviak. A. R a j n o h o v á (FHV UMB, Banská Bystrica) sa sústredila na fenomén významovej podobnosti v lingvistike.

V. Š v e c (FF UMB, Banská Bystrica) poukázal na problémy prekladu z príbuzných slovanských jazykov. M. G i g e r (Slovanský seminár Zürišskej univerzity, Zürich) predstavil syntaktické modelovanie slovenských prívlastkových rezultatívnych konštrukcií v rámci dependenčnej gramatiky, pričom poukázal na to, že vďaka rozmanitosti možných objektov je potrebné ich hodnotiť ako analytické slovesné javy. C. A. H i d a l g o (FF PU, Prešov) vo svojom referáte tvrdil, že ktorékoľvek sloveso, nachádzajúce sa v podmieňovacej konštrukcii, vyjadruje prítomnosť na základe

osvojenia si definície pojmu „prítomný čas“ podľa zákonov fyziky. Štandardizáciu hodnotenia výsledkov cudzojazyčnej prípravy predstavil P. B r u n d a (OPF SU, Karviná). Svedectvo z medzinárodného kongresu fonetických vied San Francisco '99 a Eurospeech '99 podala J. J a n í k o v á (FF UK, Praha).

Témou referátu M. V o j t e c h a (FF UK, Bratislava) bola *Interpretácia básne Bohuslava Tablica Užívání života*. M. H u s á k o v á (ÚJČ AV ČR, Praha) urobila krátku sondu do lexiky próz Zikmunda Wintera a autorským slovníkom J. Seiferta, nadväzujúc na svoje vystúpenia na minuloročných kolokviách, sa zaoberal L. J a n o v e c (PdF UK, Praha).

Stručný pohľad na priebeh podujatia potvrdzuje, že stretnutie poskytlo priestor širokému okruhu tém a problémov prezentovaných v priateľskej atmosfére.

Deviate kolokvium mladých jazykovedcov zakončila M. Nábělková, ktorá poďakovala všetkým účastníkom za tvorivú prítomnosť a príspevky, ktoré budú publikované v zborníku Varia IX.

Silvia Kotuličová

MAJTÁN, M. – ŽIGO, P.: *Hydronymia povodia Ipl'a*. Bratislava, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, Filozofická fakulta UK 1999. 116 s.

Je veľmi sympatické, že poprední slovenskí onomastici M. Majtán a P. Žigo ponúkli koncom roka 1999 v edícii *Hydronymia Slovaciae* čitateľskej verejnosti útlu monografiu o hydronymii povodia Ipl'a. Tento čin je významný hneď z niekoľkých aspektov. Monografia je dôkazom, že aj v podmienkach nepriaznivých pre vedu sa vedecký výskum nezastavil. *Hydronymia povodia Ipl'a* začína uzatvárať výsledky slovenskej onomastiky v oblasti hydronomastiky. V monografii sa uplatnili teoretické východiská, ktoré vznikli na pôde slovenskej i európskej onomastiky v uplynulých desaťročiach. Toto dielo predstavuje časť veľkého celoeurópskeho projektu *Hydronymia Europaea* a je dôkazom, že slovenská onomastika patrí do európskeho štandardu. A napokon, monografia v tejto edícii je prísľubom ďalšieho spracovania a publikovania onomastických výsledkov výskumu slovenských povodí.

Autori rozdelili dielo na päť kapitol – *Úvod, Toky, Plochy, Hydrografické členenie povodia Ipl'a a Skratky*. V *Úvode* približujú vznik tohto projektu a zároveň ponúkajú prehľad základných onomastických prác venovaných hydronymii – okrem dnes už klasického diela Vladimíra Šmilauera *Vodopis starého Slovenska* (1932) tu spomínajú vyše 20 štúdií a monografií popredných slovenských, poľských, českých a nemeckých onomastikov. Je však na škodu vecí, že v slovenských jazykovedných časopisoch sa zatiaľ nevytvorila tradícia, aby jednotlivé katedry slovenčiny informovali jazykovednú obec o novovzniknutých diplomových, prípadne o doktorandských prácach, ktoré doposiaľ nevyšli ako samostatné monografie. Možno by sa v ponúkanej literatúre objavilo viac titulov.

Jadro práce tvoria dve kapitoly – *Toky* a *Plochy*. V kapitole *Toky* (ako vyplýva z názvu) autori spracúvajú názvy všetkých tečúcich prítokov Ipl'a z územia Slovenskej republiky a priame ľavostranné prítoky Ipl'a ústiace do jeho hlavného toku z územia Maďarskej republiky. V kapitole *Plochy* potom spracúvajú stojaté vody, ktoré sa nachádzajú v povodí Ipl'a – jazerá, rybníky, stojaté ramená a pramene (resp. studničky). Zároveň treba vyzdvihnúť fakt, že M. Majtán a P. Žigo zaradili do zoznamu nielen súčasné vodné toky, ale aj názvy objektov, ktoré sa spomínali v historických prameňoch a ich dnešnú existenciu nevieme dokázať (môže ísť o zaniknuté alebo polyonymické objekty).

Štruktúra hesla je takmer rovnaká pre tečúce i stojaté vody: heslové slovo predstavuje štandardizovaná podoba hydronyma, pri tečúcich vodách sa spomína charakter prítoku (či ide o ľavý alebo pravý prítok vo vzťahu k nadradenému toku a miesto

v riečnej sieti povodia), údaj o mieste ústia, jeho katastri a vzťahu hydronyma k ojkonymu, oronymu, prípadne terénemu názvu. V hesle uvádzajú autori aj varianty hydronyma. Dokladovú časť hesla vypracovali na základe historických prameňov – najstaršie katastrálne mapy (nezjednotený operát z 19. stor.), urbáre, zápisnice a regionálne monografie. Ďalšími dokladmi boli rozličné kartografické pramene, onomastické štúdie, turistické príručky a priamy terénny výskum. Doklady jednotlivých hydroným sa uvádzajú chronologicky s prihliadnutím na vývinovú líniu a zmeny názvu (autori zo zoznamu vylúčili opakujúce sa onymá). V hesle charakterizujú ojkonymá, oronymá, prípadne terénne názvy, ktoré motivovali názov hydronyma. Záver hesla tvorí etymológia názvu (pokiaľ bola možná), ale aj jeho motivačný základ, a autori tu uvádzajú etymologickú literatúru k danému heslu.

V súvislosti s etymológiou hydroným možno vysloviť názor, že čím je tok dlhší, väčší (pokiaľ ide o prietok), a teda významnejší, tým je názov starší a významovo menej priezračnejší. Tento názor potvrdzujú hydronymá *Litava* (48 km, prvý zápis pochádza z roku 1135), *Klastavský potok* (24 km, 1245), *Krtíš* (33 km, 1245, dnes Plachtinský potok), *Chuchrod'* (28 km, 1281), *Škriavnik* (len 2 km, ale prvý zápis je z roku 1265). Medzi analyzovanými hydronymami môžu čitatelia nájsť zaujímavé názvy, napr. *Čurgalo* (motivované silou toku – *čurkat'* = slabo tiecť), *Ďapúch* (podľa autorov – z maď. *gyep* = trávnik, pažiť, názov mohol byť motivovaný pobrežným porastom), *Dobroda* (adaptáciou názvu *Dobrá voda* do maďarčiny).

M. Majtán a P. Žigo niektorými názvami dokazujú, že časť hydroným zachováva dnes už neexistujúce terénne názvy, pretože podoba týchto hydroným bola motivovaná terénymi názvami – *Dlhý dol*, *Lazy*, *Kosenice*, *Jama*. Názvy *Polovno*, *Slnný potok*, *Tetroví potok* museli byť motivované terénymi názvami (sekundárne) a nie primárne – napríklad tým, že sa tu poľovalo, jasne tu svietilo slnko alebo sa tu vyskytovali tetroy.

Naopak, ako príklad nejasnej motivácie hydronyma *Babí potok* (z *babí* < *baba*) možno uviesť príspevok J. Davida Toponyma v obecných kronikách obcí Květinov, Hurtova Lhota a Poděbrady (okres Havlíčkův Brod) (*Acta onomastica*, 1998, s. 112 – 129), v ktorom autor píše o etymológii terénnych názvov *Bábinka*, *Baba*, *Bába*. J. David uvádza, že tieto terénne názvy „mohou mať základ již v indoevropském kořeni *bab-/bob-, který označoval něco vydutého, nakynutého, nafouklého, oteklého nebo prostě zakulaceného“, alebo motivácia môže byť „podle bab, což mohou být hromady kamení sesbíraného na poli, kupky sena, odtud svážené poslední řůry obilí nebo vrby s osekaným proutím“ (s. 114). Názov *Babí potok* mohol byť teda motivovaný terénym názvom *Baba*, *Babina* a pod. Hydronymum *Babia studňa* však mohlo byť motivované aj polohou – na vyvýšenine.

Hydronymum *Kakatka* (rovnako nejasného pôvodu) má variant *Pravický potok*. Apelatívum *kakatka* uvádza J. Orlovský v *Gemerskom nárečovom slovníku* vo

význame mestské väzenie. Názov *Pravický potok* poukazuje na apelatívum *pravota* = súd. Obidve hydronymá by teda mohli motivicky súvisieť so sporným územím – ak potok tvorí hranicu chotárov a pod.

Medzi hydronymami povodia Ipl'a môžeme nájsť niekoľko maďarských názvov (tie súvisia s historickými faktami, že Slovensko bolo súčasťou Uhorska), ale najmä nemeckých názvov, ktoré súvisia s príchodom nemeckých kolonistov na naše územie – vodné diela (najmä jazerá) sa využívali pri ťažbe rúd (ako rezervoár vody pre rozličné vodné pohony), napr. *Klinger*, *Kybliar*, *Tajšok*, *Vindšachtské jazero*. Niekoľko (pôvodne nemeckých) názvov sa postupne transformovalo do slovenčiny – *Berinček* (s variantom *Medvedí potok*) – z nemeckého *Bär* = medveď, *Kltipoch* – z nemeckého *Kalter Bach* = Studený potok.

Predposlednou kapitolou práce je *Hydrografické členenie povodia Ipl'a*, v ktorej autori podávajú prehľadný zoznam tokov od ústia Ipl'a smerom k prameňu s vyznačením, či ide o ľavý alebo prvý prítok. Na strane 110 je tento súpis „zhmotnený“ do mapky povodia Ipl'a. Tu treba objektívne povedať, že mapka v takejto mierke nie je veľmi čitateľná. Azda výhodnejšia by bola zložená mapka v dvojnásobnom vyhotovení. Ideálna by bola zároveň druhá mapka s povodím Slovenska, na ktorej by bolo odlišne vyznačené skúmané územie. To by však predstavovalo zvýšené náklady na vydanie knihy a v dnešnej situácii je to asi nereálne želanie.

V závere sú vysvetlené skratky obcí, použitých prameňov, literatúry atď.

Hydronymia povodia Ipl'a predstavuje popri už skôr publikovaných monografiách, napr. o povodí Oravy (Majtán, M. – Rymut, K.: *Hydronimia dorzecza Orawy*. Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 1985. 141 s.), Dunajca (Rymut, K. – Majtán, M.: *Gewässernamen im Flussgebiet des Dunajec*. Hydronymia Europaea. Franz Steiner Verlag, Stuttgart 1998. 516 s.) a Slanej (Sičáková, Ľ.: *Hydronymia slovenskej časti povodia Slanej*. Pedagogická fakulta UPJŠ, Prešov 1996. 108 s.) ďalšiu spracovanú časť slovenskej hydronymie a zároveň je súčasťou celoeurópskeho projektu *Hydronymia Europaea*. Publikovaním prác o slovenskej hydronymii (a nielen o nej) sa slovenskej onomastike ponúka príležitosť potvrdiť také postavenie v rámci európskej onomastiky, ktoré jej patrí.

Jaromír Krško

Život v službách terminológie

Jubilejné hodnotenie vedeckej práce Ivana Masára pri jeho šesťdesiatke som v Kultúre slova 1990 charakterizoval nadpisom Pol života v terminológii. Dnes pri jeho sedemdesiatke (nar. 23. 3. 1930) by som toto hodnotenie rozšíril. Nejde už len o pol života v terminológii, lebo uplynulé desaťročie je dôkazom neutíchajúcej angažovanosti I. Masára v úsilí o poznávanie slovenskej terminológie, ale aj odborného vyjadrovania, niekedy až o bránenie a ochranu slovenčiny.

Zdá sa, akoby medzníkom pri tomto rozširovaní oblasti záujmov bola *Príručka slovenskej terminológie* (1991). V tejto monografii I. Masár vydal svedectvo o svojich hlbokých znalostiach teoretických problémov i v praktických skúsenostiach. Po rozbere našich i zahraničných pokusov o vymedzenie termínu podáva svoje riešenie: „Termín je prvok slovnej zásoby pomenúvajúci pojem vymedzený definíciou a miestom v systéme pojmov konkrétneho vedného odboru, techniky, hospodárstva a ďalších činností“ (s. 29). Je tu zreteľné zaradenie do slovnej zásoby národného jazyka i do širokého okruhu činností. Odôvodnene však dodáva, že treba definovať reálny systém, a to „na základe poznatku, že celok má osobitné vlastnosti odchodné od vlastností prvkov, ktoré ho tvoria, a že funguje podľa iných zákonitostí ako prvky, ktoré ho tvoria“.

Je prirodzené, že popri úsilí o vymedzenie pojmu termín venuje primeranú pozornosť aj jednotlivým vlastnostiam termínu, a to všeobecným (znakovosť, obsah a forma) i špecifickým (motivovanosť, systémovosť, ustálenosť, jednoznačnosť a presnosť, derivatívnosť), ale nezabúda ani na výklad o pomenovacej štruktúre termínov a o ich zapájaní do textov. Osobitne treba vyzdvihnúť Masárov záujem o analýzu definícií, s ustavičným zreteľom na vecné, štylistické i jazykové nedostatky v definíciách termínov, ktoré sa uplatňujú v terminologických slovníkoch. Tým dobre spája terminológiu s terminografiou.

Treba pripomenúť, že v podobe vhodnej pre prax zhrnul tieto poznatky už dva roky predtým v príspevku Pomocný materiál k metodike ustaľovania termínov (*Kultúra slova*, 23, 1989, s. 132 – 144.)

V živote I. Masára bolo teda vydanie terminologickej príručky dôležitým medzníkom. Ale nebol to prvý medzník. Za skutočne prvý medzník treba skôr pokladať jeho príchod do Jazykovedného ústavu. Do ústavu nastúpil po desaťročnej redaktorskej práci v Slovenskom pedagogickom nakladateľstve (1953 – 1961) a prežil tu vyše tridsať rokov. Plodne tu využíval svoje redaktorské skúsenosti vo funkcii

výkonného (treba dodať skutočne výkonného, vykonávajúceho všetky práce) redaktora Slovenského odborného názvoslovia, Československého terminologického časopisu i Kultúry slova (do roku 1976), ale aj svoje lingvistické vzdelanie (študoval slovenčinu a latinčinu, tak ako viacerí iní naši jazykovedci), ako aj vo funkcii jazykového experta v rozličných terminologických komisiách.

Za ďalší medzník možno pokladať jeho referát o budmerickej konferencii *Spisovná slovenčina a jazyková kultúra* (1995). Je to nielen dobre fundovaný referát, ale aj teoretická úvaha o problémoch jazykovej kultúry. Objektívne tu konštatuje dve protikladné tendencie v postojoch k jazykovej kultúre a k metódam kultivovania jazyka: „Stúpenci tradičnej teórie spisovného jazyka akcentujú v teórii kritérium systémovosti a normatívnosti, v regulácii jazykovej praxe budujú na akceptovaní platnej kodifikácie a rešpektovaní spisovnej normy“ (s. 264). „Sociolingvisti v teórii spisovného jazyka vyzdvihujú „prirodzenú variantnosť“ a v používaní jazyka sociálnu zaradenosť nositeľa jazyka ako rozhodujúceho činiteľa, ovplyvňujúceho jazykové podsystémy“ (s. 264).

Sám sa pokúša osvetliť túto situáciu stavom v postmodernej spoločnosti, v ktorej sú tendencie „v mene bezbrehej slobody individua vyobcovať zo života spoločnosti doteraz všeobecne uznávané hodnoty a pojmy, resp. pravidlá spoločenského správania vrátane jazykového správania“. Stúpenci tradičnej teórie za takýchto okolností bijú na poplach a hovoria o neuveriteľne katastrofálnej situácii v jazykovom úze. Sociolingvisti sú zhovievaví, hľadajú príčiny neželaného stavu... a jazykové chyby prikrývajú pláštikom „sociálneho statusu nositeľa jazyka“.

I. Masár však objektívne konštatuje, že „za neuspokojivý stav sotva možno viniť iba jazykovednú teóriu a jej reprezentantov, a to jednoducho preto, lebo spoločenská i odborná prestíž jazykovedcov nie je optimálna“.

Na dva prúdy – akiste nie pod priamym vplyvom opísanej situácie – sa člení aj vedecká orientácia I. Masára v poslednom desaťročí. Na jednej strane pokračuje v úvahách o vlastnostiach termínu (systémovosť, spisovnosť ako integrálna vlastnosť pojmu), predkladá svoje hodnotenie stavu a úloh slovenskej terminológie, dožíva sa vydania sympatického *Astronomického slovníka*, pri ktorom bol jazykovým expertom, referuje o prípravách na nové vydanie *Slovenského poľovníckeho názvoslovia*, na druhej strane venuje pozornosť analýze a kritickému posudzovaniu odborných, v istej miere aj umeleckých textov, v prevažnej miere z náboženskej oblasti, doteraz neprávom obchádzanej. Do radov ochrancov spisovnej slovenčiny sa zaraďuje úvahami o presile anglicizmov, ale na rozdiel od sťažností a varovaní mnohých autorov predkladá aj svoje dobre premyslené návrhy (napr. v oblasti telesných cvičení vo fitnesscentrách). Oprávnené však dvíha hlas proti nekultúrnosti v jazyku reklamy.

Tradične odmietavý postoj k slovesu *zdieľať* po rozboře použitia a požiadaviek zmierňuje a hodnotí ho ako subštandardné.

Sympatické je, že po dávnejších úvahách o kolárskej ľudovej terminológii sa znova vracia k rodnému kraju v úvahách o hračkách nedanovských detí. Dobre tak poukazuje na existenciu rodných prvkov v jazykovom vedomí všetkých nás.

Aj tohoročné jubileum Ivana Masára, jeho sedemdesiatku, chcem pokladať za ďalší životný medzník (nijako nie za konečnú hranicu) v tichom, takmer utiahnutom, ale vždy plodnom živote. A rovnako ako pri šesťdesiatke chcem zaželať ústami nášho spoločného obľúbeného básnika Jána Hollého: Toľko preúprimních buď ode mňa ti pozdano ďékov, alebo v pretlmočení V. Turčányho Toľko ráz by som ti rád chcel vyjadriť úprimnú vďaku.

Ján Horecký

Súpis prác Ivana Masára za roky 1962 – 1999

Bibliografia prác Ivana Masára je usporiadaná chronologicky a v rámci jednotlivých rokov podľa druhu príspevkov: najprv sa uvádzajú knižné práce a štúdie v odborných časopisoch a zborníkoch, za nimi (menším typom písma, *petitom*) menšie články, referáty, drobné príspevky, správy a jubilejné články. Drobné príspevky rovnakého charakteru, ktoré v tom istom roku vyšli v tom istom časopise alebo v tej istej publikácii, sa uvádzajú súhrnne v jednom hesle (hniezdujú sa). Pripojená je spolupráca, prekladateľská a redakčná činnosť. Príspevky sa zaznamenávajú v pôvodnej pravopisnej podobe.

1962

Poznámka k používaniu substantív *rast* a *vzrast*. – Československý terminologický časopis, *I*, 1962, s. 356 – 358.

Slovenské polygrafické názvoslovie. – Československý terminologický časopis, *I*, 1962, s. 319 – 320.

Nové české a slovenské termíny v raketovej technike. – Československý terminologický časopis, *I*, 1962, s. 250 – 252.

Nové zväzky odporúčaných termínov. [1. Elektrovakuumnyje pribory, Moskva 1960. – 2. Obrabotka metallov davlenijem, Moskva 1961. – 3. Lopastnyje nanosy, Moskva 1961.] – In: Československý terminologický časopis, *I*, 1962, s. 246 – 247 (ref.).

Pelíšek, J.: Atlas hlavních půdních typů ČSSR, Praha 1961. – In: Československý terminologický časopis, *I*, 1962, s. 127 – 128 (rec.).

Bibliografie odborných překladových slovníků. Zost. kol. Katedry jazyků ČSAV, Praha 1962. – In: Československý terminologický časopis, *I*, 1962, s. 380 (ref.).

Treba nahradiť spojenia slov typu *rezať sečku*? Pravda, 18. 8. 1962, str. 4.

1963

Poznámky k niektorým termínom vo vodnom lyžovaní. – Československý terminologický časopis, 2, 1963, s. 356 – 357.

Slovo *silnica* v slovenskom odbornom názvosloví. – Československý terminologický časopis, 2, 1963, s. 184 – 188.

Elektrotechnika. Elektronika, Moskva 1962. – In: Československý terminologický časopis, 2, 1963, s. 254 – 256 (ref.).

Blažíček, O. J. a kol.: Slovník památkové péče, Praha 1962. – In: Československý terminologický časopis, 2, 1963, s. 316 – 319 (rec.).

Stavebnícky náučný slovník 1. Látky a dielce, Bratislava 1961; 2. Stroje, náradie a zariadenia, Bratislava 1962. – Slovenská reč, 28, 1963, 309 – 311 (rec.).

Anatomické názvoslovie, Bratislava 1962. – In: Slovenská reč, 28, 1963, s. 121 – 124 (ref.).

„Blinkačka“, „pichačka“, „cvikacie hodiny“ – *kontrolné hodiny*. – Slovenská reč, 28, 1963, s. 316 – 317.

Zpráva o 2. zasadnutí Československej ústrednej terminologickej komisie ČSAV. – Československý terminologický časopis, 2, 1963, s. 123 – 125 (správa o zasadnutí konanom 2. 12. 1962 v Bratislave).

1964

K možnostiam koordinácie odevníckeho názvoslovia. – Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 273 – 280.

Revízia názvoslovia rohov a parohov. – Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 357 – 359.

Poluprovodnikovyje pribory. 1. Osnovnyje poňatija. Sbornik rekomendujemych terminov, vypusk 62, Moskva 1962. – In: Československý terminologický časopis, 3, 1964, 61 – 62 (rec.).

Obrabotka metallov davlenijem. Voločeniye. Sbornik rekomendujemych terminov, vypusk 61, Moskva 1962. – In: Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 60 – 61 (ref.).

Ondrejčíka, M. a spolupracovníci: Vnútorne choroby I – II, Bratislava 1963. – In: Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 187 – 189 (ref. z terminologického hľadiska).

Poznámky k ďalším slovenským polygrafickým termínom. [Polygrafické názvoslovie, Zo sveta vedy a techniky v polygrafii 1963, č. 1 – 2, s. 60 – 64; č. 3 – 4, s. 49 – 56.] – In: Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 319 – 320 (ref.).

Sborník Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, 1, 1960. Časť všeobecná, Bratislava 1962. – In: Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 64 (ref.).

Terminológia v 46. ročníku časopisu Naše reč. [Naše reč, 46, 1969]. – In: Československý terminologický časopis, 3, 1964, s. 313 – 316 (prehľad príspevkov v Našej reči 46, 1963).

Oxid, oxidácia, nie „oxyd“, „oxydácia“. – Slovenská reč, 29, 1964, s. 185 – 186.

1965

K slovesám s predponou *pre-* a ich českým ekvivalentom. – Československý terminologický časopis, 4, 1965, 35 – 41.

Skorochoďko, E. F.: Voprosy teorii anglijskogo slovoobrazovanija i jejo primenenije k mašinomu perevodu, Kyjiv 1964. – In: Československý terminologický časopis, 4, 1965, s. 299 – 303 (ref.).

Bibliografie odborných překladových slovníků. (Doplňkový soupis č. 1), Praha 1964. – In: Československý terminologický časopis, 4, 1965, s. 125 – 126 (ref.).

Políčka na obuv. – Slovenská reč, 30, 1965, s. 61 – 62. – Tamže: *Šúl'ok kukurice* (s. 63). – *Kúrenár* (s. 64).

1966

Vzťah terminologickej a bežnej slovnej zásoby. [Kapanadze, L. A.: Vzaimodejstvije terminologičeskoj i obščepotrebiteľnoj lexiķi. – In: Razvitije lexiķi sovremennogo ruskogo jazyka. Moskva 1965, s. 86 – 103.] – In: Československý terminologický časopis, 5, 1966, 57 – 59 (ref.).

Niektoré otázky terminológie. [Mielczarek, A.: O próbie badań terminologii wojskowej. – In: Poradnik Językowy, 1966, s. 13 – 22.] – In: Československý terminologický časopis, 5, 1966, s. 315 – 318 (ref.).

Znovu o Atlase liečivých rastlín. [Macků, J. – Krejča, J.: Atlas liečivých rastlín. 2. vyd. Bratislava 1965.] – In: Československý terminologický časopis, 5, 1966, s. 255 – 256 (rec.).

Ondrejčíka, M. a spolupracovníci: Vnútorné choroby III, IV. Bratislava 1964. – In: Československý terminologický časopis, 5, 1966, s. 126 – 127 (poznámky k jazykovej a terminologickej stránke publikácie).

Šaling, S. – Šalingová, M. – Peter, O.: Slovník cudzích slov, Bratislava 1965. – In: Československý terminologický časopis, 5, 1966, s. 252 – 254 (ref.).

Názvy výrobných oblastí. – Slovenská reč, 31, 1966, s. 322 – 323. – Tamže: *Vreckovať* – *vreckovač*, *vreckovačka* (s. 323 – 324). – *Reagencia a rekcia* (s. 378). – *Vibrio* (s. 378 – 379). – *Fasovať*, *dostať*, *dostávať*, *vybrať* (s. 379). – *Operátor*, *operatér* (s. 379 – 380).

Dojnosť, *dojivosť*, *dojitelnosť*, *pôdoj*. – In: Jazyková poradňa. 4. Red. G. Horák – J. Ružička, Bratislava. Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1966, s. 29 – 30. – Tamže: Sú podstatné mená *podnik* a *závod* rovnoznačné? (s. 30 – 32). – Viete, čo je *bedminton*? (s. 104 – 105). – O lyžovaní v letných horúčavách (s. 106 – 107). – Slovenské názvy kostí končatín (s. 133 – 134). – Je to naozaj autogénne zváranie? (s. 152 – 153). – O názve *komplexná mechanizovaná brigáda* (s. 153 – 154). – *Vážnik*, *vážny*, *vážič* (s. 205 – 207). – *Ďatelinovina*, *ďatelinotráva* (s. 226 – 227). – ‚Vynálezcké‘, či *vynálezckové hnutie*? (s. 242 – 243). – Zložené slovo *jankokráľovský* je správne (s. 250 – 251). – *Macedónia*, *macedónsky*, *Skopje* (s. 458 – 459).

Prečo sa zmenil pravopis slova *oxid*. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 12, 1965/66, č. 9, s. 3. obálky.

Ako písať skratky akademických titulov. – Pravda, 6. 11. 1966, s. 2.

1967

Prvky odborného štýlu v dennej tlači. – In: O jazyku a štýle slovenskej publicistiky. Stenografický záznam zo seminára v Bratislave dňa 3. – 4. 10. Bratislava, Sväz slovenských novinárov ideovovýchovné oddelenie.

Poznámky k názvom motýľov. – Kultúra slova, 1, 1967, s. 155 – 157.

Ako ustaľujeme odbornú terminológiu. – In: Kultúra spisovnej slovenčiny. Red. J. Ružička. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1967, s. 169 – 173.

Ešte raz k právnej terminológii. – Predvoj, 3, 1967, č. 20, s. 2.

O názvech podniků. – *Moderní řízení*, 2, 1967, č. 3, s. 84 – 89 (na s. 87 – 89 stanovisko I. Masára k otázke jazykovej podoby názvov podniků).

Malá encyklopédia matematiky. Bratislava 1967. – In: Kultúra slova, 1, 1967, s. 357 – 359 (odborná matematická terminológia v príručke, jazykové nedostatky v registri).

Dado, M.: Slovník politické ekonomie (terminologický, synonymický a náučný s českými ekvivalentmi odborných názvů). Bratislava 1966. – In: Kultúra slova, 1, 1967, s. 182 – 183 (ref.).

Ďalší alebo „ďalší“? – Kultúra slova, 1, 1967, s. 85 – 86.

Relácia, relativita. – Kultúra slova, 1, 1967, s. 62 – 63. – Tamže: *Anténový zosilňovač* (s. 64). – *Pobídkový fond – pobádací fond, pobídka – pracovný stimul* (s. 64). – *Masáž pod vodou a streky*, nie „podvodná (podvodová)“ *masáž* a „striky“ (s. 94). – *Divertikulum, premenstruum, chorioplacentalárny* (s. 95). – *Predpôrodná prípravňa*, nie „vzdycháreň“ (s. 126 – 127). – *Imatrikulácia* (s. 127). – *Programované vyučovanie* (s. 127 – 128). – *Domáci termín nestačí?* (s. 184 – 185). – *Odpočívadlo* alebo *oddychovisko* (s. 186). – *Remizovať* i *zremizovať* (s. 253 – 254). – *Hrnčiarstvo*, nie „hrnčina“ (s. 255 – 256). – *Veterinárna nemocnica* či *pôrodnica?* (s. 287). – *Mazanie – mastenie, mazivo – mastivo* (s. 317). – *Námestník* alebo *zástupca*, nie „námestok“ (s. 319). – *Mozog* – 2. p. *mozgu* (s. 320). – *Zdravotnícka výchova – zdravotná výchova* (s. 363). – *Demolácia* i *demolícia* (s. 364).

Bez nich sa zaobídeme. – *Pravda*, 15. 4. 1967, s. 2. – Tamže: Ani anachronizmus, ani svojráznosť (19. 8., s. 2). – Na vianočnú nótu (23. 12., s. 2).

Vábivý oznam. – *Večerník*, 29. 4. 1967, s. 5. – Tamže: *Bombičky nemáme!* (10. 6. 1967, s. 5). – *Čo s obohranými pláňami?* (26. 8. 1967, s. 5). – Prvý karambol v autoškole (14. 10. 1967, s. 5).

Kultúra slova – nový časopis pre jazykovú kultúru a terminológiu. – *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 13, 1966/67, č. 9, s. 4 obálky.

Slovo o Kultúre slova. – *Umelecké slovo*, 5, 1967, s. 58.

Cena SAV za Jazykovú poradňu – Kultúra slova, 1, 1967, s. 248.

Významná konferencia o kultúre spisovnej slovenčiny. – *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 13, 1966/67, s. 146 – 147 (správa o konferencii o kultúre spisovnej slovenčiny, konanej v dňoch 5. – 7. 12. 1966 v Domove vedeckých pracovníkov SAV v Smoleniciach).

Zpráva o stave členstva USJ. – *Slovenská reč*, 32, 1967, s. 244 (stav členstva Združenia slovenských jazykovedcov pri SAV k 20. 2. 1967).

Index. – Kultúra slova, 1, 1967, s. 369 – 383.

1968

Slovenské odborné názvoslovie v r. 1918 – 1968. – *Slovenská reč*, 33, 1968, s. 331 – 340.

Sonda do súdnych spisov. – Kultúra slova, 2, 1968, s. 215 – 216 (poznámky k jazykovej stránke súdnych spisov vybraných na preskúmanie ich jazykovej úrovne).

Pomocník jazykovej praxi. [Oravec, J.: *Väzba slovies v slovenčine*, Bratislava 1967.] – In: Kultúra slova, 2, 1968, s. 117 – 118 (ref.).

Darča krvi. – Kultúra slova, 2, 1968, s. 18 – 20.

Populárnovedný alebo *populárno-vedecký?* – *Svet vedy*, 15, 1968, s. 437 – 438.

Poznámka o slovách *požiarnik*, *hasič*, *požiarny*, *protipožiarny*. – *Požiarnik*, 45, 1968, č. 13, s. 4.

Strelba kľučiačky a *ležiačky*. – Kultúra slova, 2, 1968, 29. – Tamže: *Prácnosť*, jednotka *prácnosti* (s. 30). – *Kvaka – kvák*; kvak (s. 32). – *Hmla, debna* – nie mlha, bedna (s. 123). – *Ortutnatý*, ale *med'natý* (s. 124 – 125). – *Tlačoviny* (s. 125). – *Spalné teplo*, či *spaľovacie teplo?* (s. 221). – *Dopravný strážnik*, nie *regulovčik* ani *usmerňovateľ* (s. 221). – *Šmirgel* a *vrutky* (s. 222). – *Tkanivo*, nie *tkaň* (s. 222 – 223). – *Hrubina* a *tenčina* (s. 223). – *Trusty* a *koncerny* (s. 253). – *Inventúrny súpis* nie je *inventárny súpis* (s. 255). – *Žiaruvzdorný, žiar* – v *žiare* (s. 256). – *Gazifikácia* nie je *plynofikácia* (s. 315). – *Strojček na holenie* a *holiaci prístroj* (s. 317). – *Kotláreň, strojárň, šijárň* – *kotolňa, strojoňa* (s. 317 – 318). – *Miera, rozmer, dimenzia* (s. 318). –

- Termíny *zmetanie*, *zmetok* nevyhovujú (s. 319). – *Váhová kniha – vážna kniha* (s. 320). – Sloveso *popoťahovať* je náležité (s. 358 – 359).
- Slovenčina a pionierska rekreácia. – In: Jazyková poradňa 5. Red. G. Horák – J. Ružička. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1968, s. 18 – 19. – Tamže: O jednom postoji k jazykovým otázkam (s. 26 – 27). – Zákrpok, nie ‚zákrpok‘ (s. 45 – 46). – Zo železničnej terminológie (s. 51 – 52). K názvom častí strojárskych výrobkov (s. 53 – 54). – O kízavej sobote (s. 60 – 62). – Poznámka k výrazu ‚prestonané kalendárne dni‘ (s. 62 – 63). – Ešte raz o obyvateľských menách (s. 139 – 140). – O dvoch nových menách zamestnania, s ktorými nie sme spokojní (s. 148 – 149). – Poznámky k podstatným menám *lah*, *stoj*, *sed* (s. 171 – 172). – *Rýchlostná prirážka*, *rýchlostné*, nie ‚rýchloprirážka‘ (s. 173 – 174). – ‚Šusták‘, ‚šušťák‘, šušťiak – *daždový plášť* (s. 175 – 176). – Poznámka k odbornému termínu *klinový remeň* (s. 178 – 179). – *Joga*, *jogista* (s. 182 – 183). – O prídavných menách k osobným menám (s. 184 – 185). – Poznámka k pravopisu slova *oxid* a jeho odvodením (s. 321 – 323).
- Viete, kde bývate? – Večerník, 10. 2. 1968, s. 5. – Tamže: *Regulovčik?* (28. 9. s. 5). – Hovoríme o slovách s koreňom *rast-* (6. 12. s. 5).
- Regulovčik* do tretice. K článku *Regulovčik*, či *strážnik* zo dňa 5. 10. – Večerník, 26. 10. 1968, s. 11
- Kultúra slova už vyšla. [Kultúra slova, 2, 1968, č. 1 – 3.] – Večerník, 17. 4. 1968, s. 5 (správa).
- Máte už ďalšie číslo časopisu Kultúra slova? [Kultúra slova, 2, 1968, č. 4] – Večerník, 8. 6. 1968, s. 7 (správa).
- Zoznam slov a termínov. – In: Jazyková poradňa. 5. Red. G. Horák – J. Ružička, Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1968, 329 – 351.
- Index. – Kultúra slova, 2, 1968, s. III – XXIX.

1969

- Rozvíjanie slovenskej odbornej terminológie. – In: Besedy o slovenčine. Red. G. Horák. Bratislava, Mestský dom kultúry a osvety 1969, s. 153 – 168.
- O ustaľovaní jednotných názvov. – Kultúra slova, 3, 1969, s. 305 – 310.
- Názvoslovné slovníky – opora jazykovej kultúry. – Kultúra slova, 3, 1969, 225 – 227.
- Jazyková tvár dvoch podnikových časopisov [1. Úderník, 1969, č. 20 – 21. – 2. Slovaftár, 1969, č. 20.] – In: Kultúra slova, 3, 1969, s. 360 – 361 (poznámky k jazykovej stránke čísel).
- Slovenský priemysel kameňa?* – Kultúra slova, 3, 1969, s. 26 – 27.
- Päť desiatín bodu a päť a pol ampéra.* – Kultúra slova, 3, 1969, s. 31. – Tamže: *Tesla*, *tesly* či *teslu?* (s. 63 – 64). – *Tvarovka* a *tvárnica* (s. 94 – 95). – *Prírodný*, či *prírodzený vývoj?* (s. 95 – 96). – *Rolovať* (s. 96). – *Nohejbal* (s. 188 – 189). – *Kója* nie je chybné slovo (s. 191 – 192). – *Luník* či *Lunex?* (s. 192). – ‚Potencionál, potencionálne možný‘ (s. 221). – Výslovnosť názvov typu *Akarition* (s. 222). – *O požičičaní a vracaní kníh* (s. 224). – *Ťarchavosť*, *gravidita*, *tehotnosť* (s. 287). – *Zmraštená* i *zmraštiteľná fólia* (s. 364).
- Pozor na vystúpenie! – Večerník, 10. 3. 1969, s. 3. – Tamže: Hľadáme tlačiareň pre Kultúru slova (21. 4., s. 3). – *Hojdajú sa na kvargliach?* (30. 6. s. 3)
- Povzbudivé stretnutie v Trnave. – Kultúra slova, 3, 1969, s. 59 – 60 (o stretnutí zástupcov redakcie časopisu Kultúra slova s poslucháčmi Pedagogickej fakulty v Trnave dňa 4. 12. 1968).
- Index. – Kultúra slova, 3, 1969, str. III – XX.

1970

- Čo očakávame od jazykového redaktora. – Kultúra slova, 4, 1970, s. 225 – 229.

Názvoslovie výroby hliníka. – Kultúra slova, 4, 1970, s. 343 – 344.
 Z metronomického názvoslovia. – Kultúra slova, 4, 1970, s. 159 – 160.
 Prístup k cudzojazyčným prvkom. – Kultúra slova, 4, 1970, 97 – 99.
 Dobrá príručka pre priateľov hudby. (Malá encyklopédia hudby, Bratislava 1969.) – In: Kultúra slova, 4, 1970, s. 216 – 218 (poznámky k jazykovej stránke publikácie).
 Výrobňa radiátorov – Kultúra slova, 4, 1970, s. 31. – Tamže: *Prebiehavka*, či *prebiehalka*? (s. 31 – 32). – *Aula maxima* – v *aule Maxima*? (s. 63). – Nie *strojopisovňa*, *strojopisáreň*, ale *pisáreň* (s. 64). – *Stekuťovadlo* nie *stekucovadlo* (s. 190). – *Histamín-antagonistický*, *redox systém*, *basis-neuroleptiká*, *potenciál dzeta*? (s. 191 – 192). – *Kubikačné tabuľky*? (s. 221 – 222). – *Zmetanec*, *zmetanec*? (s. 223 – 224). *Domerok* je ústrojné slovo (s. 255). – *Krmovínarský*, či *krmivársky priemysel*? (s. 286). – *Garbiarne*, nie *koželužne* (s. 287). – Nie *odrekreovať* (s. 317). – *Podnikové riaditeľstvo* (s. 320).
 Ide vláčik ši-ši-ši... – Večerník, 2. 2. 1970, s. 2. – Tamže: Opravte si zápisnicu! (23. 2. s. 2). – Prečo niet vanilkového cukru? (13. 4., s. 2). – *Odrekreovanie*? Nie! (13. 7., s. 2). – *Vada*? *Prádlovina*? (28. 9., s. 2). – *Kedy strojársky*, *kedy strojárske*? (23. 11., s. 6).
 Slovenčina na rozhraní 19. a 20. storočia. – Kultúra slova, 4, 1970, 60–61 (správa o konferencii, konanej v dňoch 8. – 9. 12. 1969 v Trnave).
 Päťdesiatka profesora Jána Horeckého. – Kultúra slova, 4, 1970, 24 – 26. – Ďalší autorov jubilejný článok publikovaný v tom istom roku pri tej istej príležitosti: Prof. Ján Horecký päťdesiatročný. – Večerník, 7. 1. 1970, s. 6.

1971

Jazykovedci a jazyková výchova. – Kultúra slova, 5, 1971, s. 193 – 199.
 O jazyku Príbehov z Dekameronu. – Kultúra slova, 5, 1971, s. 78 – 82.
 Odborné názvy v denníku Pravda. – Kultúra slova, 5, 1971, 147 – 152.

Užitočná príručka. [Šaling, S.: Česko-slovenský technický slovník, Bratislava 1969.] – In: Kultúra slova, 5, 1971, s. 363 – 365 (ref.).
 Oduhličovacie zariadenie. – Kultúra slova, 5, 1971, s. 60 – 61. – Tamže: *Železorudný* i *železnorudný* (s. 62). – Vyhovuje názov *oddelenia typu skupina dĺžok a uhlov*? (s. 254 – 255). – *Ruka a paža* (s. 286). – *Dobropis*, *dobropisovať* (s. 287 – 288). – *Dozorný*, *závodný*, nie *dozorčí*, *závodčí* (s. 288). – Nie *mócing*, ale *nožina* (s. 318 – 319).
 Album. – In: 1000 poučení zo spisovnej slovenčiny. Red. G. Horák. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971, s. 11. – Tamže: *Batožina* (s. 19). – *Bedminton* (s. 20). – *Ďatelinovina*, *ďatelinotráva*, nie, *ďatelovina*, *ďatelotráva* (s. 45). – *Daždový plášť*, nie *šuštiak* (s. 46). – *Dni práceneschopnosti*, nie, *prestané kalendárne dni* (s. 53). – *Dojnosť*, *dojivosť*, *dojiteľnosť* (s. 55). – *Garbiareň* (s. 74). – *Jogista* nie *jog*, *jogín* (s. 101). – *Kľzavá sobota* (s. 108). – *Komplexná mechanizovaná brigáda*, nie *komplexne mechanizovaná brigáda* (s. 111). – *Kontrolné hodiny* (s. 112 – 113). – *Krajší ako niečo*, *krajší od niečoho* (s. 117 – 118). – *Križ* (s. 120). – *Krosná* (s. 121). – *Lah*, nie *leh*, *lež* – v *lahu*, nie *v lehe*, *v leže* (s. 125). – *Nosný a nosový* (170 – 171). – *Operatívny* (s. 186.) – *Oxid* nie *oxyd* (s. 192). – *Rush*, *rusher*; *rushový* (s. 249). – *Rýchlostné*, *rýchlostná prirážka*, nie *rýchloprirážka* (s. 250). – *Skrinka na topánky* nie *botník* (s. 262). – *Súčasť*, *súčasťka*, *dielec* (s. 280). – *Uvariť si od mäsa i od cesta* (s. 313). – *Varyto* (s. 316). – *Vážnik*, *vážny*, *vážič* (s. 316). – *Vodič pásového traktora*, nie *pásakár* (s. 322). – *Vodné lyžovanie* (s. 322). – *Vynálezcovský*, nie *vynálezecký* (s. 331). – *Zákrpok*, nie

„zákrsoč“ (s. 343). – *Závod a podnik* (s. 348). – *Závorár a závorník* (s. 348). – *Zhostiť sa?* (s. 352). – *Zrebný* (s. 357). – *Zručnosť* (s. 358 – 359). – 2. vyd. 1974 (so zmeneným stránkovaním).
Všeličo do pozornosti. (Nevenujte pozornosť!) – *Večerník*, 1. 2. 1971, s. 7. – Tamže: O víroch, čo zrazu zmizli (14. 4., s. 5) – Kvalifikácia a prekvalifikácia (č. 8., s. 5). – Dačo o predsavzatiach na školský rok (1. 9., s. 5) – Knäcke-brot (Predkladáme na diskusiu.) (6. 10., s. 5). – *Respektíve* (17. 11. s. 5). – *Pokiaľ sa týka o?* (8. 12., s. 5). – *Výklad v práci? Mať na práci?* (29. 12., s. 5).
Dačo o slovku *označiť*. – *Nedeľná Pravda*, 4, 1971, č. 45, s. 6.
Z obsahu Kultúry slova. [Kultúra slova, 4, 1970.] – *Nedeľná Pravda*, 4, 1971, č. 10, s. 6. – Tamže: Dačo o slovku *načim* (č. 35, s. 6).
Užitočná konferencia. – *Kultúra slova*, 5, 1971, s. 56 – 58 (správa o vedeckej konferencii o jazykovednom diele Martina Hattalu, konanej v dňoch 21. – 22. 10. 1970 v Trstenej).
Živo o slovenčine. Nad jazykovými poznámkami nejurykovedcov. – *Večerník*, 5. 4. 1971, s. 5.

1972

Vážený priemer, nie *váhovaný priemer*. – *Kultúra slova*, 6, 1972, s. 32. – Tamže: *Odcloniť pamätnú tabuľu?* (s. 63 – 64). *Päťka*, nie *botka* (s. 64). – *Skladné a ložné* (s. 93). – *Manželia Pyšní i manželka Pyšnovci* (s. 94). – *Výražkový* (nie *vyrážkový*) *chlieb* (s. 126). – *Absorbent*, ale *absorpcia* (s. 189 – 190). *Visací a visiaci zámok* (s. 192).
Poznávajme zákonitosti spisovného jazyka. – *Javisko*, 4, 1972, s. 43.
Fetujem. – *Večerník*, 22. 3. 1972, s. 5. – *Odpoveď i rada* (dobrá!) (27. 12., s. 5).

1973

Leninovská národnostná politika a rozvoj jazykov a národov. Z rus. originálu spracoval I. Masár. – *Kultúra slova*, 7, 1973, s. 129 – 131.
Czamblova starostlivosť o terminológiu. – In: Universitas Comeniana. Facultas Paedagogica Tyrnaviensis. Spoločenské vedy. Philologia, 3. Slovenčina na rozhraní 19. a 20. storočia. (Materiály z vedeckej konferencie o Samuelovi Czambelovi.). Red. V. Betáková et al. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1973, s. 111 – 115, rus. res. s. 232, nem. res. s. 236.

Poznámky o Malej encyklopédii zdravia. [Malá encyklopédia zdravia. Bratislava 1971.] – *Kultúra slova* 7, 1973, s. 185 – 187.

Posthepatálna poradňa, či *pohepatitická poradňa*? – *Kultúra slova*, 7, 1973, s. 63 – 64. – Tamže: *Pečiacie zariadenie?* (s. 95 – 96). – *Žiaruvzdorný*, ale *žiaropevný*, *koróziuvzdorný* (s. 189 – 190). – *Diskojokey* alebo *diskdžokej?* (s. 255 – 256).

O slovese *zaskočiť*, *zaskakovať*. – *Javisko*, 5, 1973, s. 107.

O slove *pilčík*. – *Nedeľná Pravda*, 6, 1973, č. 17, s. 6.

Na začiatok troška teórie. – *Práca*, 5. 2. 1973, s. 3. – Tamže: *Zástupca a námestník* (26. 2., s. 5) – *Abrazívne čistenie* (2. 4., s. 3). – *Pani doktor?* (2. 7., s. 3). – *Preschváliť plán?* (10. 9., s. 3).

– Nesprávne používanie predložiek (12. 11., s. 3). – *Sviatočné pozdravy* (10. 12., s. 3).

Vrut? – *Večerník*, 16. 3. 1973, s. 5. – Tamže: *Pletacia priadza?*

(4. 5., s. 5). – *Suma sumárum?* (6. 7., s. 5). – *Interview*, ale aj dačo iné (28. 9., s. 5). – *Nohejbal* alebo hľadanie súceho názvu (7. 12., s. 5).

1974

O kritériu systémovosti v terminológii. – *Kultúra slova*, 8, 1974, s. 133 – 139.

- Profesionálna poradňa?* – Kultúra slova, 8, 1974, s. 277 – 279.
- Máme synonymický slovník. [Pisárčiková, M. – Michalus, Š.: Malý synonymický slovník. Bratislava 1973.] – In: Nedeľná Pravda, 7, 1974, č. 23, s. 6 (ref.).
- Jemnomechanik* či *jemný mechanik*? – Kultúra slova, 8, 1974, s. 56 – 57. – Tamže: Špecifický pomocník jazykovej kultúry (s. 124 – 126; o časopise Roháč s pripojenými kritickými poznámkami k niektorým jazykovým nedostatkom na jeho stránkach).
- Juhocukor*. – Kultúra slova, 8, 1974, s. 319 – 320.
- Úlohy terminológie. – Nedeľná Pravda, 7, 1974, č. 11, s. 6.
- Ani urobiť, ani previesť odpočet. – Práca, 11. 2. 1974, s. 3. – Tamže: *Posúvač a záchytka* (22. 4. s. 3). – *Odborový, odborný, odborársky* (3. 6., s. 3). – *Majster, majsterka, majstrová* (29. 7., str. 3). – *Kultúrne sa vyžiť* (25. 11., s. 3).
- Aj slovosled je dôležitý. – Auto-moto, 7, 1974, č. 1., s. 2.
- Kukučkové hodiny*. – Večerník, 11. 1. 1974, s. 5. – Tamže: *O chodníkoch a chodníčkoch* (8. 3., s. 5) – *Meršička* (12. 4., s. 5). – *Pamiatkove chránený...?* (31. 5., s. 5). – Nehromadíme predložky (26. 7., s. 3). – Štylizujme sústredene! (28. 8., s. 3).
- Beseda s redaktormi denníka Práca. – Kultúra slova, 8, 1974, s. 27 – 28 (správa o besede o problémoch spisovného jazyka a jazykovej kultúry, konanej 28. 9. 1973 v redakcii denníka Práca).
- Z ďalšej besedy v Tatrane. – Kultúra slova, 8, 1974, s. 90 – 92 (správa o besede konanej dňa 26. 10. 1973 vo vydavateľstve Tatran v Bratislave).
- Beseda o jazykovej kultúre na Pedagogickej fakulte v Trnave. – Kultúra slova, 8, 1974, s. 253 – 254 (správa o besede konanej 5. 4. 1974).
- Zasadnutie medzinárodnej terminologickej komisie v Smoleniciach. – Správy Slovenskej akadémie vied. 10, 1974, č. 5, s. 44 – 47 (správa o pracovnom zasadnutí Komisie pre lingvistickú terminológiu pri Medzinárodnom komitáte slavistov, konanom v dňoch 28. – 31. 1. 1974 v Smoleniciach).

1975

- Pútavé čítanie o našich dejinách. [Tibenský, J.: Dejiny Slovenska slovom i obrazom 1. Martin 1973.] – In: Kultúra slova, 9, 1975, s. 92 – 95 (poznámky k jazykovej stránke publikácie).
- O ďalších publikáciách vydavateľstva Príroda. [1. Poradca záhradkára (I), Bratislava 1974. – 2. Záhradkár a chovateľ 1974, č. 11.] – In: Kultúra slova, 9, 1975, s. 184 – 187 (posudok jazykovej stránky publikácií).
- Máme aj frazeologický slovník. [Smiešková, E.: Malý frazeologický slovník. Bratislava 1974.] – In: Nedeľná Pravda, 8, 1975, č. 16, s. 6 (ref.).
- Potenciál*, nie *potencionál*. Práca, 2. 1. 1975, s. 3. – Tamže: *Vitazný február* (24. 2., s. 3). – Tri slobodné desaťročia v jazykovej kultúre (4. 5., s. 5). – *Optimálny, optimálnejší...* (7. 7., s. 3). – *Meriaci prístroj?* (1. 8., s. 3). – *Robiť šoféra* (22. 12., s. 3).
- Zálohujeme fľaše*. – Večerník, 3. 1. 1975, s. 3. – Tamže: *U Klarisiek a v Klariskách* (10. 1., s. 3). – *Aula maxima* (14. 2., s. 3). – *Srdcový a srdečný* (25. 4., s. 3). – O skratke D. P. T. (30. 5., s. 3). – *Variant*, nie *varianta* (20. 6., s. 3). – Krátka úvaha o hrdosti (1. 8., s. 3). – *Pléd*, ale aj *vlniak, vlniačik* (19. 9., s. 3). – Poznáte slovo *respírium*? (17. 10., s. 3).
- Beseda v redakcii týždenníka Železničiar. – Kultúra slova, 9, 1975, s. 59 – 60 (správa o besede konanej dňa 17. 10. 1974 v Bratislave).
- Zasadnutie Komisie pre lingvistickú terminológiu. – Slavia, 44, 1975, s. 101 – 104 (správa o pracovnom zasadnutí Komisie pre lingvistickú terminológiu pri Medzinárodnom komitáte slavistov, konanom v dňoch 28. – 31. 1. 1974 v Domove vedeckých pracovníkov SAV v Smoleniciach).

1976

O kritériu systémovosti. – In: Aktuálne problémy lingvistickej terminológie. Red.

I. Masár. Bratislava, Veda 1976, s. 17 – 26.

Prvé desaťročie časopisu Kultúra slova. – Kultúra slova, 10, 1976, s. 321 – 329.

Poznámky k jednému matematickému textu. [Vyšín, J. – Macháček, V.: Vybrané úlohy z matematických olympiád. Prel. J. Žilinek. 2. vyd. Bratislava 1976.] – In: Kultúra slova, 10, 1976, s. 317 – 318 (posudok jazykovej stránky prekladu).

Skloňovanie názvov typu *epifarynx*. – Kultúra slova, 10, 1976, s. 217 – 219.

Jadrová elektráreň – atómová elektráreň. – Kultúra slova, 10, 1976, s. 360 – 361.

Zabezpečovať, bezpečnosť, smena. – Práca, 15. 3. 1976, s. 4. – Tamže: *Percento a promile* (20. 4., s. 4) – *Cez prestávku, i v prestávke* (7. 6., s. 3). – *Chodník v hodnote diela?* (4. 10, s. 3). – *Kvety a kvetiny* (25. 10., s. 5).

Jednohlasný a jednonyselný. – Večerník, 13. 2. 1976, s. 3. – Tamže: *Obkročmo áno, príkladmo nie* (5. 3., s. 3). – *Cez to všetko?* (30. 4., s. 3). – *Krv*; 2. pád *krvi, nie krvy, ani krve* (9. 7., s. 3). – *Plasty* (13. 8., s. 3). – Príslovka *predom* (17. 9., s. 3). – *Predmety dlhodobej spotreby* (29. 10., s. 3). – *Pozitívne úspechy?* (19. 11., s. 3). – *Beánia, alebo beánie?* (10. 12., s. 3).

Významná konferencia o teórii spisovného jazyka. Kultúra slova, 10, 1976, s. 176 – 178 (správa o konferencii konanej v dňoch 21. – 23. 1. 1976 v Domove vedeckých pracovníkov SAV v Smoleniciach).

1977

O definícii termínu v terminologickom slovníku. – Kultúra slova, 11, 1977, s. 329 – 335.

O filozofickej terminológii. – Kultúra slova, 11, 1977, s. 139 – 144. – Znovu publikované pod rovnakým názvom: In: Preklad spoločenskovedných textov. Red. A. Popovič. Bratislava, Obzor 1978, s. 67 – 74.

Názvy typu *podbíjaná* v spisovnej slovenčine. – Slovenská reč, 42, 1977, s. 171 – 176.

Sympatická terminologická pomôcka. [1. Základné termíny z oblasti informačných systémov. Bratislava 1976. – 2. Základné termíny z oblasti ekonomického modelovania. Bratislava 1976.] – In: Kultúra slova, 11, 1977, s. 184 – 186. (ref.).

Dobry úvod do štúdia športových hier. [Rovný, M. a kol.: Športové hry. Bratislava 1976.] – In: Kultúra slova, 11, 1977, s. 250 – 252 (rec.).

Prídavné meno *smerodajný*. – Kultúra slova, 11, 1977, s. 53 – 56. – Tamže: *Tempo (nie tempá) rozvoja* (s. 245 – 246).

Drôtovňa – drôtovňový. – Kultúra slova, 11, 1977, s. 31 – 32. – Tamže: *Dogmatistický?* (s. 95 – 96). – *Nainštalovať – nainštalovanie* (s. 223). – *Neutrál, na neutráli, či v neutráli?* (s. 283 – 284).

Tvorenie ženských priezvisk. – Práca, 3. 1. 1977, s. 3. – Tamže: *Socialistické súťaženie* (21. 2., s. 3). – *Tapetár, tapetovač, tapetovanie* (2. 5., s. 4). – *Stavbár a stavebník* (30. 5., s. 5). – *Východzí bod?* (12. 9., s. 3). – *Trvalý a trvanlivý* (19. 12., s. 3).

Viazareň, alebo viazareň. – Večerník, 4. 2. 1977, s. 3. – Tamže: *Zdrojárske výrobky* (18. 3., s. 3). – *Góly, ktoré lámu chlieb?* (10. 6., s. 3). – *Pestené dievča?* (8. 7., s. 3). – *Stálofarebný, nie farbystály* (5. 8., s. 3). – *Ukazovateľ, nie ukazateľ* (23. 9., s. 3).

Seminár o preklade vedeckých a odborných textov. – Kultúra slova, 11, 1977, s. 179 – 180 (správa o seminári konanom v dňoch 27. – 28. 1. 1977 v Bratislave (Devíne)).

1978

O lingvistickom opise terminológie. – Kultúra slova, 12, 1978, s. 334 – 340.

Niektoré problémy pri prevzatých termínoch. – Kultúra slova, 12, 1978, s. 153 – 158.

O filozofickej terminológii. – In: Preklad spoločenskovedných textov. Red. A. Popovič. Bratislava, Obzor 1978, s. 67 – 74.

O jednom preklade z edície Auróra. [Davidov, N.: Od Platóna k Marxovi. Prel. J. Stajková. Bratislava 1974.] – In: Kultúra slova, 12, 1978, s. 60 – 61 (posudok jazykovej stránky prekladu).

Vysoká jazyková úroveň vysokoškolskej učebnice. [Minárik, I.: Stredoveká literatúra. Svetová. Česká. Slovenská. Bratislava 1977.] – In: Kultúra slova, 12, 1978, s. 261 – 262 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Aktuálne problémy lingvistickej terminológie. [Aktuálne problémy lingvistickej terminológie. Red. I. Masár. Bratislava 1976.] – In: Referatívny žurnál. Obščestvennyje nauki za rubežom. Jazykoznanije, 1978, č. 2, s. 46 – 50 (ref.).

Populárna knižka o matematike. [Jelínek, M.: Množiny. Bratislava 1977.] – In: Kultúra slova, 12, 1978, s. 215 – 217 (ref. z terminologického hľadiska).

Dobrá terminológia novej vednej disciplíny. [Stariček, I.: Úvod do metronomiky. Bratislava 1977.] – In: Kultúra slova, 12, 1978, s. 85 – 87 (red.).

Slovník slovenské lingvistické terminologie. 1. Red. A. Jedlička. Praha 1977. – In: Slovenská reč, 43, 1978, s. 372 – 375 (rec.).

Netypický terminologický slovník. [Kolektív: Terminologický slovník literárnómúzejnej komunikácie. Dolný Kubín – Nitra 1977.] – In: Kultúra slova, 12, 1978, s. 125 – 127 (rec.).

Proband a proband. – Kultúra slova, 12, 1978, s. 177 – 179.

Lesár manipulant? – Kultúra slova, 12, 1978, s. 91 – 92. – Tamže: *Calvaria = lebečná klenba, črep; calvarium = kalvárium* (s. 128).

Kto vyhral „u mužov“ a kto „u žien“. – Práca, 20. 3. 1978, s. 3. – Tamže: *Prenajať a prenajať si* (24. 4., s. 3). – *Materský a materinský* (17. 7., s. 3). – *Prevýšiť, predstihnúť, prekonať* (11. 9., s. 3). – *Huby a hriby* (23. 10., s. 3).

Výkonať tesárske spoje. – Večerník, 13. 1. 1978, s. 3. – Tamže: *Zorad'ovač a nastavovač* (3. 3., s. 3). – *Zameraná orientácia?* (19. 5., s. 3). *Návratný a vratný* (4. 8., s. 3). – *Oplástiť, opláštený* (1. 9., s. 3). – *Organizačná a organizátorská práca* (20. 10., s. 3). – Jazyková variácia na vianočnú tému (22. 12., s. 3).

1979

Ako sa robil drevený voz. – Kultúra slova, 13, 1979, s. 321 – 329.

O vzťahu teórie a praxe. – In: Z teórie spisovného jazyka. Zborník referátov a diskusných príspevkov. Red. J. Kačala. Bratislava, Veda 1979, s. 188 – 191.

Neštandardná jazyková úroveň učebnice pre konzervatóriá. [Košinec, V.: Metodika hry na husliach. Bratislava 1977.] – In: Kultúra slova, 13, 1979, s. 92 – 94 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Príkladná starostlivosť o železničnú terminológiu. [Petrovský, A.: Slovník železničnej prepravnej prevádzky. 2. Technológia. Bratislava 1977.] – In: Kultúra slova, 13, 1979, s. 180 – 183 (rec.).

- Niekoľko poznámok o jazyku románu Emigranti. [Jurík, L.: Emigranti. Bratislava 1977.] – In: Kultúra slova, 13, 1979, s. 121 – 123 (posudok jazykovej stránky publikácie).
- Čo sme čítali v inzertnej rubrike Pravdy. – In: Kultúra slova, 13, 1979, s. 363 – 367 (posudok jazykovej stránky inzerátov z vybraných čísel Pravdy).
- Emisia a imisia.* – Kultúra slova, 13, 1979, s. 172 – 174. – Tamže: O jednom nedostatku vo výstavbe textu (s. 276 – 277).
- Dištancovať, ale porciovať.* – Kultúra slova, 13, 1979, s. 62 – 64. – *Účtovná alebo účtová kniha?* (s. 286). – *Štartér i spúšťač, predchádzať i predbiehať* (s. 367 – 368).
- Zpracovať a zapracovať si.* – Práca, 5. 2. 1979, s. 3. – Tamže: *Ťaživý, nie tiaživý* (9. 4., s. 3). – *Móda, módnosť, modernosť* (18. 6., s. 3). – *Železorudný či železnorudný?* (20. 8., s. 3). – *Sloveso činiť a – činiť* (24. 9., s. 3). – *Farbistý a farebný* (28. 11., s. 3).
- Ochorieť na niečo, od/z niečoho.* – Večerník, 23. 2. 1979, s. 3. – Tamže: *Malopočetný* (8. 6., s. 3). – *Podľa zásluhy alebo zaslúžene* (27. 7., s. 3). – *Trepotavka, nie trepetelka* (14. 9., s. 3). – *Púzdro, puzdrá, nie púzdru, púzdra* (2. 11., s. 3). – *Bohemians* (7. 12., s. 3).

1980

- O metódach terminologickej práce. – Kultúra slova, 14, 1980, s. 130 – 136.
- Niektoré jazykové a štylistické nedostatky v definícii termínu. – Kultúra slova, 14, 1980, s. 348 – 353.
- Ref.: (y) [= Ballay, J.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 27, 1980/81, s. 249 – 250.
- Motivácia slovenských, českých a ruských názvov liečivých rastlín. – In: Jazykovedné štúdie. 15. Horeckého zborník. Red. J. Ružička. Bratislava, Veda 1980, s. 169 – 174.
- Jazykovedná terminologická príručka. [Horecký, J. – Rácová, A.: Slovník jazykovedných termínov. Bratislava 1979.] – In: Kultúra slova, 14, 1980, s. 54 – 56 (ref.).
- Spoľahlivý sprievodca umeleckými textami. [Findra, J. – Gombala, E. – Plintovič, I.: Slovník literárno-vedných termínov. Bratislava 1979.] – In: Kultúra slova, 14, 1980, s. 246 – 248 (rec.).
- Terminogramme – zahraničný bulletin pre terminológiu a jazykovú kultúru. – In: Kultúra slova, 14, 1980, s. 375 – 377 (ref.).
- Mierutvorný, či mierotvorný?* – Kultúra slova, 14, 1980, s. 49 – 50. – Tamže: *Nová funkcia pomlčky v publicistike?* (s. 183 – 186). – *Reál* (s. 317 – 318).
- Jedno- a viacdňové kurence.* – Kultúra slova, 14, 1980, s. 95 – 96. – Tamže: *Nesplniť plán o päť miliónov korún?* (s. 126 – 127). – *Komprehenzívny* (s. 287 – 288). – *Čelenžujúci faktor?* (s. 382). – *Brit je rezná hrana alebo ostrie* (s. 382 – 383).
- Aké poznáme „sklzy“. – Práca, 21. 1. 1980, s. 3. – Tamže: *Volajte redakciu Práce* (24. 3., s. 5). – *Hmotnosť zisťujeme vážením* (26. 5., s. 3). – *Milión pracujúcich štrajkovalo* (14. 7., s. 3). – *Íst, chodiť, či jazdiť?* (10. 11., s. 3).
- Zádrhel?* – Večerník, 7. 3. 1980, s. 3. – Tamže: *Potýkať sa s problémom?* (23. 5., s. 3). – *Zavolať niekomu aj niekoho* (13. 6., s. 3). – *Osádka, posádka ale výsadok* (8. 8., s. 3). – *Publikovať, nie odpublikovať, ani vypublikovať* (22. 8., s. 3). – *Niekedy sa neoddá šetriť* (5. 12., s. 3).
- Jubileum jazykovedca. Profesor Ján Horecký 60-ročný. – Práca, 8. 1. 1980, s. 5.

1981

Sémantická stránka termínu. – In: Jazykovedné štúdie. 16. Materiály z vedeckej konferencie o sémantike (Smolenice. 14. – 17. januára 1980). Red. J. Ružička. Bratislava, Veda 1981, s. 207 – 209.

Termín v novinách. – Kultúra slova, 15, 1981, s. 148 – 152.

Niektoré možnosti koordinácie slovanskej jazykovednej terminológie. Kultúra slova, 15, 1981, s. 325 – 333.

Niektoré črty jazyka a štýlu športovej publicistiky. – Kultúra slova, 15, 1981, s. 69 – 79.

Niekoľko poznámok o jazyku jednej vysokoškolskej učebnice. [Kresánek, J.: Úvod do systematiky hudobnej vedy. Bratislava 1980.] – In: Kultúra slova, 15, 1981, s. 221 – 223 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Správa o našom dekameron. [Slovenský dekameron takzvaný menší. Bratislava 1980.] – In: Kultúra slova, 15, 1981, s. 313 – 315 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Zborník referátov o problémoch lingvistickej terminológie. [Aktuálne problémy po lingvistickej terminológii. Red. G. Jacobsson. Göteborg 1980.] – In: Kultúra slova, 15, 1981, s. 366 – 369 (ref.).

Babel – medzinárodná prekladateľská a terminologická revue. – In: Kultúra slova, 15, 1981, s. 186 – 188 (ref.).

Polymerácia alebo *polymerizácia*? – Kultúra slova, 15, 1981, s. 244 – 246.

Olympionizmus? – Kultúra slova, 15, 1981, s. 31 – 32. – Tamže: Prečo *C dur*, ale *a mol* – (s. 126 – 127). – *Vianoce*, či *vianoce* (s. 317).

Profesionálny, *profesiový*, *profesijný*. – *Nedeľná Pravda*, 14, 1981, č. 38, s. 7.

Koncovka a – *koncovka*. – *Práca*, 12. 1. 1981, s. 4. – Tamže: *Príklad na niečo* (27. 4., s. 4). – *Suchozemský prístav* (3. 8., s. 4). – *Odborový a odborársky* (26. 10, s. 4). – *Dbajme na správny slovosled* (16. 11., s. 4).

Agregát, nie *sústroje* ani *sústrojstvo*. – *Večerník*, 10. 4. 1981, s. 3. – Tamže: *Dve zápalky a dvojce zápaliek (zápalky)* (17. 4., s. 3). – *Vyhodiť/vyhadzovať nazmar?* (10. 7., s. 3). – *Predložky a slovosled* (23. 10., s. 3).

Správa zo zasadnutia Medzinárodnej lingvistickej terminologickej komisie pri Medzinárodnom komitáte slavistov. – *Slovenská reč*, 46, 1981, s. 370 – 372 (správa o zasadnutí konanom v dňoch 18. – 21. 5. 1981 v Kyjeve).

1982

Slovenská jazykoveda a odborná terminológia. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 326 – 333.

Ref.: (na) [= Ihnátková, N.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 29, 1982/83, s. 282.

Vlastné mená v práci Bohovia a hrdinovia antických bájí. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 145 – 149.

Termín a jeho neterminologické náprotivky v športovej publicistike. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 268 – 271. – Znovu publikované pod rovnakým názvom: In: *Jazyk a štýl publicistiky. Zborník príspevkov z vedecko-praktickej konferencie o jazyku a štýle v tlači, rozhlase a televízii. Domov vedeckých pracovníkov SAV*

v Smoleniciach 8. – 9. apríla 1982. Red. J. Mistrík. Bratislava, Ústredný výbor Slovenského zväzu novinárov 1982, s. 105 – 110.

O jazyku reklamných a propagačných textov. – In: Aktuálne problémy komunikácie v propagácii. Zborník prednášok. Košice 28. – 29. október 1982. Dom Košického vládneho programu. Košice, pobočka ČSVTS pri Zdroj-Vsl. podniku, PR, Košice 1982, s. 38 – 50.

Tri poznámky o knihe so psychologickou tematikou. [Bubelini, J.: Psychológia profesionálneho vývinu mládeže. Bratislava 1981.] – In: Kultúra slova, 16, 1982, s. 184 – 186 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Pripomienky k sprievodcovi návštevníka koncertov. [Haraschin, S. – Chylińska, T. – Schäffer, B.: Sprievodca koncertmi. Prel. H. Holinová – A. Lerchová – B. Sedláková. Bratislava 1980.] – In: Kultúra slova, 16, 1982, s. 28 – 31 (posudok jazykovej stránky prekladu).

Otváracie hodiny 9 – 22 hod. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 62 – 63. – Tamže: *Susedia aj susedovci* (s. 127). – *Kontraindikácia proti antibiotikám?* (s. 189 – 190). – *Plastická fólia?* (s. 384 – 385).

Najskôr overiť... – Práca, 11. 1. 1982, s. 4. – Tamže: Termín a – termín (3. 5., s. 4). – Odpoveď na dve otázky (9. 8., s. 4). – K dvom významným výročiam (22. 11., s. 4). – *Pismomaliar, pismomaliarstvo* (6. 12., s. 4).

Možno niekomu *utržiť prehru?* – Večerník, 19. 3. 1982, s. 3. – Tamže: Štylizovať treba pozorne (9. 4., s. 3). – *Palugyaiho/Palugyaiov palác* (21. 5., s. 3). – *Lávka pre peších?* (6. 8., s. 3). – *Šprintérka – šprintérok, ale stíhačka – stíhačiek* (22. 10., s. 3). – *Škrípať aj škripieť* (19. 11., s. 3). – Nie je *dúšok* ako *dúšok* (27. 11., s. 3).

Beseda o jazykovej kultúre v Rudných baniach. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 88 – 90 (správa o besede konanej dňa 29. 10. 1981 v Bratislave).

Jubileum Štefana Peciara. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 313 – 315 (k 70. narodeninám).

1983

Niektoré dynamické javy v odbornej lexike. – Kultúra slova, 17, 1983, s. 291 – 295.

Ref.: (na-) [= Ihnátková, N.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 30, 1983/84, s. 124 – 125.

Základné úlohy v starostlivosti o terminológiu. – Kultúra slova, 17, 1983, s. 330 – 334.

Ref.: (na-) [= Ihnátková, N.]: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 31, 1984/85, s. 60.

Slovenčinár radí propagačným pracovníkom. – Propagace, 29, 1983, č. 12, s. 17.

Aj hmotnosť, aj váha. Odpoveď odborníka na našu poznámku na aktuálnu tému. – Šport, 9. 9. 1983, s. 7.

Nad obrázkami prírody. [Ponec, J.: Motýle. Bratislava 1982.] – In: Kultúra slova, 17, 1983, s. 180 – 182 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Reprezentatívna kniha na počesť Medzinárodného roku starých ľudí. [Kolektív: Starý človek a jeho zdravie. Martin 1982.] – In: Kultúra slova, 17, 1983, s. 124 – 126 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Poučná knižka o jazyku. [Horecký, J.: Spoločnosť a jazyk. Bratislava 1982.] – In: Smena, 7. 4. 1983, s. 6 (ref.).

Premyslený výber poznatkov. Nová učebnica všeobecnej jazykovedy. [Horecký, J.: Vývin a teória jazyka. Bratislava 1983.] – In: Práca, 11. 8. 1983, s. 6 (ref.).

Vmestok, vtrúsenina, inklúzia. – Kultúra slova, 17, 1983, s. 210 – 212.

Pilinovanie. – Kultúra slova, 17, 1983, s. 31. – Tamže: *Nadváha, nadhmotnosť, preťaž* (s. 62). – Názvy obuvníckych strojov (s. 92 – 94). – *Kandidátka* (s. 190). – *Bezťažový stav* (s. 286 – 287).
O svetovom jazykovom procese. – Nové slovo, 25, 1983, č. 24, s. 16.
O disciplíne v terminológii. – Nedeľná Pravda, 16, 1983, č. 12, s. 7.
Malé písmeňá vo vlastných menách. – Práca, 30. 5. 1983, s. 4. – Tamže: Polovetný prívlastok (13. 6., s. 4). – *Kapráriť* či *loviť kapry?* (1. 8., s. 4). – Píšeme vianočné pozdravy (12. 12., s. 4).
Klokani a klokany. – Večerník, 18. 2. 1983, s. 3. – Tamže: Predložka *zo strany* (15. 4., s. 3). – Aká je *zdravotná starostlivosť?* (10. 6., s. 3). – *Nech mi vrabce zajme!* (23. 9., s. 3).
Jubileum rubriky. (Na desiate výročie jej vzniku.) – Práca, 24. 1. 1983, s. 4.

1984

Slová *poraziť/porážať, porážka, porážač, porážkáreň* v našej lexike. – Kultúra slova, 18, 1984, s. 334 – 340.
Obsah a forma termínu. – Jazykovedný časopis, 35, 1984, s. 151 – 157.
Niektoré možnosti koordinácie slovanskej jazykovednej terminológie. – In: Slavianskaja lingvističeskaja terminologija. Red. V. M. Rusanovskij. Kyjev, Naukova dumka 1984, s. 44 – 52, rus. res. s. 52 – 53.
Vypracúvanie definície termínu a názvu v Krátkom slovníku slovenského jazyka. – Kultúra slova, 18, 1984, s. 71 – 79.
Klasické rozbory umeleckých textov. – Kultúra slova, 18, 1984, s. 11 – 14.
Definícia termínu v Krátkom slovníku slovenského jazyka. – In: Obsah a forma v slovnej zásobe. Materiály z vedeckej konferencie o výskume a opise slovnej zásoby slovenčiny (Smolenice 1. – 4. marca 1983). Red. J. Kačala. Bratislava, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1984, s. 68 – 71.
Praktická terminologická príručka. [Poštolková, B. – Roudný, M. – Tejnor, A.: O české terminologii. Praha 1983.] – In: Kultúra slova, 18, 1984, s. 58 – 61 (ref.).
Pripomienky k Dopravnému slovníku. [Petrovský, A.: Dopravný slovník. Bratislava 1983.] – In: Kultúra slova, 18, 1984, s. 371 – 373 (rec.).
Doska na miesenie, lopár, tabla, válok. – Kultúra slova, 18, 1984, s. 184 – 185. – Tamže: *Talenti?* (s. 186 – 187). – *Teofylín, či teofilín?* (s. 190 – 191). – *Je žltobiely viac žltý ako biely?* (s. 221 – 222). – *Pohonné hmoty alebo pohonné látky?* (s. 381).
Poznámka o terminologickej práci. – Nedeľná Pravda, 17, 1984, č. 6, s. 7. – Tamže: *Kultivar a odroda* (č. 27, s. 7).
V Zemplíne, či na Zemplíne? – Práca, 9. 1. 1984, s. 5. – Tamže: *Možno jazdiť na dovolenku?* (16. 4., s. 5). – *Odborný, odborový, odborársky* (2. 5., s. 5). – *Rezort, sektor, odvetvie, odbor* (7. 5., s. 5). – *Znovu o vrchoch a kopcoch* (14. 5., s. 5). – *Nástrahy pri prekladaní* (25. 6., s. 5). – Na štyridsiate výročie SNP (27. 8., s. 5). – *Vedný a vedecký* (17. 12., s. 5).
Nič moc – nový frazeologizmus. – Večerník, 3. 2. 1984, s. 3. – Tamže: *Nervydrásajúci?* (6. 7., s. 3). – *Mäso – mäsa a teplo – teplá* (27. 7., s. 3). – *Nika* (23. 11., s. 3).

1985

- Obsah a forma termínu. – In: K princípom marxistickej jazykovedy. Materiály z konferencie o marxistickej jazykovede (Smolenice 21. – 23. novembra 1983). Red. J. Horecký. Bratislava, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1985, s. 161 – 167.
- K voprosu o koordinácii slavianskej lingvističskej terminológii. – In: Recueil linguistique de Bratislava. 8. Red. J. Ružička. Bratislava, Veda 1985, s. 72 – 77.
- Slovenská terminológia v rokoch 1945 – 1985. – Kultúra slova, 19, 1985, s. 129 – 139.
- Niektoré dynamické črty zoologickej a botanickej nomenklatúry. – Kultúra slova, 19, 1985, s. 289 – 294, 321 – 329.
- O jazyku a štýle vybraných reklamných textov. – Kultúra slova, 19, 1985, s. 81 – 87.
- Pozoruhodná konfrontácia dvoch vrstiev slovnej zásoby. [Poštolková, B.: Odborná a bežná slovní zásoba súčasne češtiny. Praha 1984.] – In: Kultúra slova, 19, 1985, s. 364 – 366 (ref.).
- Exkluzívny slovníček. [Nguyen Tu Dung: Slovensko-vietnamský geodetický a kartografický slovník. 1. Bratislava 1984.] – In: Kultúra slova, 19, 1985, s. 374 (rec.).
- Ďalší zborník z pracovného zasadnutia Medzinárodnej lingvistickej terminologickej komisie. [Slavianskaja lingvističeskaja terminologija. Red. V. M. Rusanovskij. Kyjiv 1984.] – In: Kultúra slova, 19, 1985, s. 311 – 313 (ref.).
- Lipový čaj, šípkový čaj, mäťový čaj.* – Kultúra slova, 19, 1985, s. 30 – 31. – Tamže: *Glomerulus, glomerulum, glomerula, glomerul* (s. 62 – 63). – *Super-Schmidt?* (s. 128). – *Ekológia, ekologický, ekoprogram* (s. 189 – 190). – *Vagón a vozeň* (s. 318 – 319). – *Výstavný, výstavnícky, vystavovateľský* (s. 375 – 376). – *Záujmový krúžok a záujmový úvar* (s. 377 – 378). – *Odolnosť konštrukcie a odpor konštrukcie* (s. 380 – 381).
- Pluhom sa orie, rozoráva aj preoráva. – Práca, 5. 8. 1985, s. 5.
- Montáž a demontáž. – Večerník, 12. 7. 1985, s. 3. – Tamže: *Kedy Mirbachov palác, kedy Mirbach* (19. 7., s. 3). – *Brzdy sa zahrievajú* (9. 8., s. 3).
- Ako sa posudzuje vhodnosť termínov. – Vesmír, 64, 1985, s. 177.
- Jubileum Jána Horeckého. – Kultúra slova, 19, 1985, s. 90 – 91 (k 65. narodeninám).

1986

- Jazyková a terminologická kultúra. – Kultúra slova, 20, 1986, s. 135 – 144.
Ref.: (na) [= Ihnátková, N.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 33, 1986/87, s. 155 – 156.
- Inventár prostriedkov na tvorenie zoologických a botanických rodových mien. – Kultúra slova, 20, 1986, s. 289 – 296, 321 – 326.
- O vzťahu jazykovej kultúry a terminológie. – In: Jazyková politika a jazyková kultúra. Materiály z vedeckej konferencie konanej v Smoleniciach v Domove vedec-kých pracovníkov SAV 17. – 19. apríla 1985. Venované XVII. zjazdu KSČ. Red. J. Kačala. Bratislava, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave 1986, s. 282 – 287.
- Beata tempora ... – In: 50 rokov gymnázia v Topoľčanoch. (1936 – 1986.) Red. G. Chochulová et al. Topoľčany 1986, s. 56 – 61.
- Poznámky o jazyku vybraných reklamných textov podnikov Reštaurácie. – In: Zborník prednášok zo školenia pracovníkov obchodnej politiky a propagácie. Spišská Nová Ves, hotel Metropol, 25. – 27. 2. 1986. Košice, pobočka ČSVTS pri

KSRSS a Krajské stredisko pre rozvoj spoločenského stravovania 1986, s. 48 – 55.

- Poznámka o jazyku jedného programového bulletinu. [Veselá vdova. Bratislava 1985.] – In: Kultúra slova, 20, 1986, s. 383 – 384 (posudok jazykovej stránky bulletinu).
- Dobrá názvoslovná príručka. [Červenka, M. a kol.: Slovenské botanické názvoslovie. Bratislava 1986.] – In: Kultúra slova, 20, 1986, s. 375 – 377 (ref.).
- Kívi, kiwi, aktinídia, aktinídiovník.* – Kultúra slova, 20, 1986, s. 61 – 62. – Tamže: *Chemipur* – označenie čistej chemikálie, resp. chemicky čistej látky (s. 187 – 188). – *Denticulus* – *dentikul* (s. 222 – 223). – *Premietáreň a premietačka* (s. 384 – 385).
- Pondelnajšie úlohy. – Nedefná Pravda, 19, 1986, č. 47, s. 18; o jazykových nedostatkoch v športových rubrikách v dvoch denníkoch).
- Skloňovanie priezvisk na *-ai, -ay* a ešte čosi. – Práca, 2. 1. 1986, s. 5. – Tamže: *Čo naplňame a čo splňame* (1. 4., s. 7). – O príslovke *dvojnásobne* (14. 7., s. 5). – *Únavná únavová skúška* (20. 10., s. 5). – *Fortieľ, fortieľny* (22. 12., s. 5).
- Platené a spolplatené parkovisko.* – Večerník, 25. 4. 1986, s. 3. – Tamže: *Potník* (15. 8., s. 3). – *Udievať sa?* (22. 8., s. 3). – *Podniková zarážka?* (26. 9., s. 3). – *Postúpte a postúpte si* (3. 10., s. 3).
- Správa o terminologickom sympóziu v Záhrebe. – Kultúra slova, 20, 1986, s. 86 – 88 (správa o sympóziu konanom v dňoch 21. – 22. 11. 1985).
- Zo školenia pracovníkov podniku Reštaurácie. – Kultúra slova, 20, 1986, s. 220 – 222 (správa o školení pracovníkov obchodnej politiky a propagácie v podniku Reštaurácie, konanom v dňoch 25. – 27. 2. 1986 v Košiciach).
- Vzácné jubileum profesora Jozefa Ružičku. – Kultúra slova, 20, 1986, s. 24 – 26 (k 70. narodeninám).

1987

Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková. 1. vyd. Bratislava, Veda 1987. 592 s. – 2., oprav. vyd. (spoluautori J. Doruľa, J. Kačala, M. Marsinová, Š. Michalus, Š. Peciar, M. Pisárčiková, M. Považaj, V. Slivková, E. Smiešková, E. Tibenská, M. Urbančok).

- Ref.: 1. Bosák, J.: Krátky, stručný, informatívny. – Nové slovo, 29, 1987, č. 4, s. 14. – 2. Buzássyová, K.: Slovakistické dielo prvoradého významu. – Pravda, 21. 10. 1987, s. 5. – 3. Findra, J.: Smer, 13. 11. 1987, s. 2. – 4. Kochik, J. M.: Slovakia (USA), 33, 1987 – 88, č. 60 – 61, s. 108 – 109. – 5. Masár, I.: Nový pomocník. Vyšiel Krátky slovník slovenského jazyka. – Práca, 19. 10. 1987, s. 5. – 6. Mislvičová, S.: O novom normatívnom slovníku. – Nedefná Pravda, 20, 1987, č. 43, s. 7. – 7. Anetová, A.: Nový opis slovenčiny. – Vesmír, 67, 1988, s. 475. – 8. Blanár, V.: Slovenská reč, 53, 1988, s. 183 – 187. – 9. Buzássyová, K.: Slavica Slovaca, 23, 1988, s. 278 – 281. – 10. Horecký, J.: Krátky slovník SAV. – Otázky žurnalistiky, 31, 1988, č. 2, s. 52 – 53. – 11. Janek, J.: Komenský, 112, 1987/88, s. 445 – 446. – 12. Knězek, L.: Romboid, 23, 1988, č. 2, s. 92 – 93. – 13. Mistrík, J.: Nový slovník slovenského jazyka. – Československý svět, 43, 1988, č. 4, s. 39. – 14. Mlacek, J.: Normatívny slovník spisovnej slovenčiny. – Nový život (Nový Sad, Juhoslovenská zväzová republika), 40, 1988, s. 153 – 160. – 15. Odaloš, P.: Osvetová práca, 37, 1988, č. 7, s. 44 – 45. – 16. Pavlovič, J.: Vyšiel slovník súčasného slovenského spisovného jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 34, 1987/88, s. 156 – 158. – 17. Filipec, J.: Nad novým jednosvazkovým slovníkom súčasnej slovenštiny. – Naše reč, 72, 1989, s. 29 – 37. – 18. Kamiš, A.: Český jazyk a literatúra, 39, 1988/89, s. 327 – 329. – 19. Dolník, J.: Jazykovedný časopis, 41, 1990, s. 92 – 95.

- Zapájanie termínu do odborného textu. – Kultúra slova, 21, 1987, s. 137 – 145.
 Ref.: (na) [= Ihnátková, N.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 34, 1987/88, s. 91 – 92.
- Niektoré výstavbové prvky rozhlasovej a televíznej reklamy. – Kultúra slova, 21, 1987, s. 230 – 235.
 Ref.: (na) [= Ihnátková, N.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 34, 1987/88, s. 285 – 286.
- Heslo a inzerát v reklame. – Kultúra slova, 21, 1987, s. 206 – 210.
 Ref.: (na) [= Ihnátková, N.]: Odporúčame na vyučovanie jazyka. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 34, 1987/88, s. 251 – 252.
- Nový pomocník. Vyšiel Krátky slovník slovenského jazyka. [Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala. Bratislava 1987.] – In: Práca, 19. 10. 1987, s. 5 (ref.).
- Dom smútku, či dom poslednej rozlúčky? – Kultúra slova, 21, 1987, s. 95 – 96. – Tamže: *Vlnená* či *vlnárska pečať?* (s. 125 – 126). – *Stará tlač a staré tlače* (s. 186 – 187). – *Reзок a odrezok* (s. 223 – 224). – *Hrať s bielymi figúrkami* či *hrať s bielymi kameňmi?* (s. 287 – 288). – *Predisponovanka?* (s. 319 – 320).
- Z knižničnej terminológie. – Nedeľná Pravda, 20, 1987, č. 16, s. 7.
- Ľudové pranostiky. – Práca, 11. 5. 1987, s. 5. – Tamže: Kto ustalaľuje terminológiu (3. 8., s. 5). – O prevzatých slovách (7. 9., s. 5). – *Priestorový a priestorný* (9. 11., s. 5).
- Slovo v reklame. – Večerník, 13. 2. 1987, s. 2. – Tamže: Viete telefonovať? (3. 4., s. 3). – *Zátaras* (11. 9., s. 3). – *Slovesá predať a zdieľať* (18. 9., s. 3).
- Ďalší, nie ďalší. – Vesmír, 66, 1987, s. 56.
- Seminár o kartografickej terminológii. – Kultúra slova, 21, 1987, s. 61 – 63 (správa o seminári na tému Kartografická terminológia vo vede, riadení, výučbe i praxi, konanom dňa 21. 10. 1986 v Bratislave).
- Jubileum jazykovedca. Tri záujmové oblasti Jána Kačalu. – Práca, 6. 4. 1987, s. 5 (k 50. narodeninám J. Kačalu).
- Zdravica Márii Pisárčikovej. – Kultúra slova, 21, 1987, s. 23 – 24 (k 50. narodeninám).
- Za profesorom Oskárom Feriancom (8. 7. 1905 – 16. 7. 1987). – Kultúra slova, 21, 1987, s. 373 – 374.

1988

- Definície termínu. – Kultúra slova, 22, 1988, s. 129 – 141. – Znovu publikované: Definitions of Term. Prel. E. Pícha. – In: A Reader in Slovak Linguistics. Studies in Semantics. Red. J. Kačala et al. München, Verlag Otto Sagner 1992, s. 262 – 282.
- Poznámky o jednej odbornej publikácii. [Koman, V.: Štruktúra lipidov. Bratislava 1987.] – In: Kultúra slova, 22, 1988, s. 252 – 254 (poznámky k jazykovej stránke publikácie).
- Poznámky o učebnici šachu. [Štefc, J.: Moderná učebnica šachu. Bratislava 1987.] – In: Kultúra slova, 22, 1988, s. 125 – 127 (posudok jazykovej stránky publikácie).
- Nový prírastok našej encyklopedistiky. [Malá encyklopédia Slovenska. Zost. J. Vladár et al. Red. V. Hajko et al. Bratislava 1987.] – In: Kultúra slova, 22, 1988, s. 315 – 318 (rec.).

Kto je *víkendár*? – In: Pisárčiková, M. a kol.: Jazyková poradňa odpovedá. Red. M. Pisárčiková. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1988, s. 23. – Tamže: Aký význam má slovo *žinka*? (s. 23). – Keď v slovenčine nemáme zmetok, lež *nepodarok*, čo máme namiesto „vymetkovať“? (s. 32). – Keď rozlišujeme *prechod* a *priechod*, máme rozlišovať aj *prelet* a *prielet*? (s. 39). – Kedy používame prídavné meno *odborový* a kedy *odborársky*? (s. 40). – *Špecializovaný* je to isté čo *špeciálny*? (s. 40). – *Zošťihliť* je iné ako *zošťihliet*? (s. 55). – Čo je *zámraz* a čo *zámraza*? (s. 56). – Je rozdiel medzi „chrasátkom“ a *hrkálkou*? (s. 64). – Máme v obchode *výklad* alebo *výlohu*? (s. 74). – Ako to, že máme slovo *zákusok*, keď nekúšeme, ale hryzieme? (s. 89). – Čo znamená sloveso *uzbrojiť*? (s. 95). – Kto urobí dopravný priestupok, je *priestupca*, *priestupkár* alebo *priestupník*? (s. 95). – Je potrebné sloveso *predbalíť*? (s. 96). – Prečo sa píše o *chybovosti* výrobkov, keď donedávna stačilo hovoriť o chybách výrobkov? (s. 96). – Ako sa volajú hráči a hráčky pozemného hokeja? (s. 96). – Kto je *odkázaný občan*? (s. 96). – Ako sa volá majiteľ garáže? (s. 96 – 97). – Absolvoval hráč *dvoje majstrovstiev* alebo *dve majstrovstvá*? (s. 118). – Prečo *kvalitárok*, *kontrolórok*, a nie *kvalitáriek*, *kontrolóriek*? (s. 118). – Možno stupňovať prídavné meno *futbalový* na *futbalovejší*? (s. 118). – Má sloveso *predsavziať si* prítomný čas? (s. 118 – 119). – Prečo stupňujeme *suchý* – *suchší*, ale *plochý* – *plochejší*? (s. 119). – Prečo *meriam*, a nie „merám“, prečo *merací*, a nie „meriaci“? (s. 119). – Na ihrisku máme *strednopolíara* či *stredopolíara*? (s. 134). – Miestnosť na posilňujúce cvičenia je *posilovňa* alebo *posilňovňa*? (s. 134 – 135). – Treba rozlišovať príd. meno *morčí* (k morča) a *morkací* (k morka)? (s. 135). – Vravíme a píšeme o *srdcovo-cievnych*, *srdcovocievnych* či *srdocievnych chorobách*? (s. 135). – Ako sa volá miestnosť, kde sa niečo strihá? (s. 135). – S vynálezcami súvisí *vynálezectvo* alebo *vynálezcovstvo*? (s. 136). – Je spojenie *pracie služby* správne? (s. 136). – Je slovo *mlynkočerpadlo* utvorené dobre? (s. 136). – Ak má niekto schopnosť zvládnuť viac profesií, hovoríme o *viacprofesnosti* alebo *viacprofesiovosti*? (s. 136). – Je možný *predaj knedlí* cez ulicu? (s. 170). – *Súvisí nejako okruch (chleba) s kruhom*? (s. 212). – Odkiaľ máme slovo *kanikula*? (s. 213). – Vo výpočtovej technike treba hovoriť o *banke údajov*, *banke dát* a či o *data banke*? (s. 221). – Čo je v právnickom vyjadrovaní „dolíčný predmet“ a „pohrešovaná osoba“? (s. 221). – V poľnohospodárstve jestvuje *hnojivá závlaha* alebo *hnojivová závlaha*? (s. 221 – 222). – Čo si treba predstaviť pod slovom *nika*? (s. 222). – Čo je *liaheň* a čo *liahniareň*? (s. 222). – Netreba slovo *tachymeter* opraviť na *tachometer*? (s. 222). – Kedy dávame *otázky na telo*? (s. 231). – Prijíma sa v slovenčine fráza *môže mi byť ukradnutý*? (s. 231). – Je spojenie *lipový čaj* nelogické? (s. 242). – Je jazykovo správne inzerovať *reprá* a *reprobedny*? (s. 251). – Čo značí „odporazenie“ chorého zvieratá? (s. 251). – Koľko je „dva body späť za vedúcim mužstvom“ (s. 251). – Čo znamená *vybavovanie na úrovni redakcie*? (s. 251 – 252). – Čo vlastne znamená sloveso *odsúhlasiť*? (s. 252). – Treba spojenie *zavesiť puk* nahrádzať spojením *dať gól*? (s. 252). – Kde majú miesto slová typu *deckár*, *deckárka*? (s. 252 – 253). – Nezneužíva sa v publicistike slovo *kapacita*? (s. 253). – Ako sa stavať k osloveniu *šéfe*, *šéfko*? (s. 253). – Neznamená príval cudzích slov do nášho jazyka stratu jeho originality? (s. 261).

Dezinsekcia a *dezinfekcia*. – Kultúra slova, 22, 1988, s. 77 – 79.

Trikovec? – Kultúra slova, 22, 1987, s. 95 – 96. – Tamže: *Primárky – primárne voľby* (s. 288).

Vlak prichádza *k nástupištiu* alebo *na nástupište*? – Práca, 7. 11. 1988, s. 5. – Tamže: Možno zámeno *ktorý* nahrádzať zámenom *čo*? (14. 11., s. 5). – *Účastinná*, alebo *akciová spoločnosť*? (21. 11., s. 5).

Slovo na záver, nie však na koniec. – Práca, 15. 8. 1988, s. 5.

Chvála *šmyklavice*. – Večerník, 19. 2. 1988, s. 3. – Tamže: Úvodzovky (18. 3., s. 3). – Kto je *otrlý* a kto *ješitný*? (7. 10., s. 3).

Poznámka o dvoch typoch prevzatých slov. – Vesmír, 67, 1988, s. 56.

Z besedy o jazyku inzertných rubrik. – Kultúra slova, 22, 1988, s. 29 – 30 (správa o porade inzertných pracovníkov vydavateľstva Pravda, konanej dňa 10. 6. 1987 v Bratislave).

1989

Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny. 1. vyd. Bratislava, Veda 1989. 440 s. (člen autorského kolektívu).

Ref.: 1. Baltovová, J.: Săpostavitelno ezikoznanie, 1989, č. 1, s. 90 – 93. – 2. Dudok, M.: Nové v slovenskej jazykovede. – Nový život (Nový Sad, Juhoslovanská zväzová republika), 42, 1990, s. 198 – 200 (aj o publikáciách: 1. Kačala, J.: Sloveso a sémantická štruktúra vety. Bratislava 1989. – 2. Ondrejovič, S.: Medzi slovesom a vetou. Bratislava 1989). – 3. Jordanovová, E.: Bălgarski ezik, 40, 1990, s. 380 – 381. – 4. Moško, G.: O opise dynamiky slovnej zásoby. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 37, 1990/91, s. 26 – 28. – 5. Straková, V.: Slavia, 59, 1990, s. 436 – 438. – 6. Šimková, M.: Slovná zásoba slovenčiny pod „synchronno-dynamickým“ drobnohľadom. – Kultúra slova, 24, 1990, s. 250 – 253. – 7. Brabcová, R.: Zborník Matice srpske za slavistiku, 40, 1991, s. 211 – 212. – 8. Flegl, V.: O slovní zásobě slovenštiny. – Český jazyk a literatura, 41, 1990/91, s. 155 – 156. – 9. Ruščák, F.: Dynamika v dynamike. – Romboid, 26, 1991, č. 7, s. 64 – 66. – 10. Heinischová, R. – Ohnheiserová, I.: Kritikon Litterarum, 19, 1992, s. 50 – 53. – 11. Martincová, O. – Vlková, V.: Slovo a slovesnosť, 53, 1992, s. 224 – 230. – 12. Neščimenková, G. P.: Voprosy jazykoznanija, 1992, č. 6, s. 146 – 150. – 13. Kowaliková, K.: In: Wokól słownika współczesnego języka polskiego. 3. Zakres selekcji i informacji. Red. W. Lubaś – F. Sowa. Kraków, Instytut języka polskiego PAN 1993, s. 113 – 19. – 14. Slančová, D. – Sokolová, M.: Slovenská reč, 58, 1993, s. 180 – 185. – 15. Sociolinguistica. Internationales Jahrbuch für Europäische Soziolinguistik – International Yearbook of European Sociolinguistics – Annuaire International de la Sociolinguistique Européenne. 7. Mehrsprachigkeitskonzepte in den Schulen Europas. Multilingual Concepts on the Schools of Europe. Conceptions plurilingues dans l'enseignement européen. Red. M. Ammon – K. J. Mattheier – P. H. Nelde. Tübingen, Max Niemeyer Verlag 1993, s. 259, 261.

Nekotoryje paralelli i dinamičeskije čerty zoologičeskoj i botaničeskoj nomenklatury. – In: Recueil linguistique de Bratislava, 9. Dynamic Tendencies in the Development of Language. Red. K. Buzássyová. Bratislava, Veda 1989, s. 114 – 125.

Vlastnosti termínu. (Motivovanosť termínu). – Kultúra slova, 23, 1989, s. 202 – 207.

Vlastnosti termínu. (Systémovosť). – Kultúra slova, 23, 1989, s. 225 – 231.

Vlastnosti termínu. (Ustálenosť, jednoznačnosť a presnosť). – Kultúra slova, 23, 1989, s. 269 – 274.

Vlastnosti termínu. (Derivatívnosť a ďalšie vlastnosti). – Kultúra slova, 23, 1989, s. 294 – 299.

Termín v odbornom texte. – In: Textika a štylistika. Zborník príspevkov z celoštátnej štylistickej konferencie. Bratislava 29. – 31. 1. 1986. Red. J. Mistrík. Bratislava, Univerzita Komenského 1989, s. 237 – 240.

Z problematiky koordinácie českej a slovenskej terminológie. – In: Československá štátnosť a literatúra (zborník referátov z konferencie). 2. Red. V. Petřík. Brati-

slava, Literárnovedný ústav SAV – Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV 1989, s. 547 – 554.

Pomocný materiál k metodike ustáľovania termínov. Organizácia a ciele terminologickej práce. – *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 132 – 144 (v spolupráci s J. Horeckým).

O terminológii a nomenklatúre. – *Literárny týždenník*, 2, 1989, č. 17, s. 5.

Poznámky k poznámkam Márie Ivanovej-Šalingovej. – *Literárny týždenník*, 2, 1989, č. 15, s. 4 – 5 (k príspevku M. Ivanovej-Šalingovej o Krátkom slovníku slovenského jazyka; spoluautorka M. Pisárčiková).

Rozvoj vedných odborov v SAV a starostlivosť o odbornú terminológiu. – *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 129 – 132 (spoluautor J. Kačala).

Odkrytý prameň našej frazeológie. [Sinapius-Horčička st., D.: Neo-forum Latino-Slavonicum. Nový trh latinsko-slovenský. Edičná príprava a preklad J. Minárik. Bratislava 1988.] – In: *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 123 – 125 (ref.).

Synchro-plávanie a synchronizované plávanie. – *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 186 – 187.

Výjadrovanie časovej hranice. – *Nedeľná Pravda*, 22, 1989, č. 9, s. 7.

Užívateľ či *používateľ výpočtovej techniky?* – *Práca*, 20. 11. 1989, s. 5. – Tamže: *Odolnosť* (18. 12., s. 3).

Obťažný, obťažnosť, ťažkosť. – *Večerník*, 17. 2. 1989, s. 3. – Tamže: *Nájdite si čas!* (14. 7., s. 3).

Správa z porady o aktuálnych problémoch športovej terminológie. – *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 378 – 380 (správa o porade konanej dňa 3. 5. 1989 v Bratislave).

Gejza Horák zavŕšil sedemdesiatku. – *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 58 – 59.

Odišiel profesor Jozef Ružička. – *Kultúra slova*, 23, 1989, s. 178 – 179. – Ďalší autorov nekrológ: Za profesorom Jozefom Ružičkom. – *Práca*, 28. 3. 1989, s. 5.

1990

Jazyková a pomenovacia štruktúra termínov. – *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 129 – 137.

Terminologické zložitosti v kontexte jazykovej kultúry. – *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 321 – 327 (spoluautori J. Bolf, M. Marušiaková).

Jednoslovné termíny a univerbizácia v odbornej terminológii. – *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 269 – 273.

Poznámka k jednému interview. – *Večerník*, 2. 8. 1990, s. 5.

Terminologický slovník s cudzojazyčnými ekvivalentmi. [Serafinová, D. a kol.: Terminologický slovník žurnalistiky slovensko-česko-rusko-anglicko-nemecko-francúzsky. Bratislava 1989.] – In: *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 177 – 180 (rec.).

Väzenstvo. – *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 245 – 246.

Nutričný, nutritívny. – *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 31 – 32. – Tamže: *Ehrlichpozitívny* (s. 256).

O slove *Boh* a *boh*. – *Práca*, 26. 3. 1990, s. 3.

Správa z telefonickej jazykovej poradne. – *Slovenský denník*, 8. 11. 1990, s. 2.

Tunel a *jasličky*. – *Večerník*, 27. 7. 1990, s. 3. – Tamže: *Citáty, citáty...* (10. 8., s. 3). – *Neželateľné úspory* (7. 9., s. 3).

Život venovaný vede. (Na sedemdesiate narodeniny Jána Horeckého.) – *Kultúra slova*, 24, 1990, s. 28 – 29. – Ďalší autorov jubilejný článok pri tej istej príležitosti: Bohaté jazykovedné dielo. Na sedemdesiatku profesora Jána Horeckého. – *Práca*, 6. 1. 1990, s. 6.

Život vo vede a pre vedu. S jubilujúcim jazykovedcom Jánom Horeckým. – *Večerník*, 5. 1. 1990, s. 6 – 7 (rozhovor I. Masára s J. Horeckým pri príležitosti 70. narodenín J. Horeckého).

1991

Príručka slovenskej terminológie. 1. vyd. Bratislava, Veda 1991. 192 s.

Ref.: 1. Hegerová, K.: Večerník, 7. 6. 1991, s. 3. – 2. Krasnovská, E.: Kniha o pomenúvaní. – Slovenský denník, 18. 9. 1991, s. 5. – 3. Pícha, E.: Nová slovenská práca o odbornej terminológii. – Kultúra slova, 25, 1991, s. 359 – 364. – 4. Pisárčiková, M.: Príručka slovenskej terminológie. Inšpiratívna knižka pre odborníkov. – Národná obroda, 25. 4. 1991, s. 12. – 5. Pícha, E.: Jazykovedný časopis, 43, 1992, s. 71 – 73. – 6. Tvrdoň, E.: Teoretické a praktické otázky slovenskej terminológie. – Otázky žurnalistiky, 36, 1993, s. 174 – 176. – 7. Myjavcová, M.: Teoretické a praktické otázky terminológie v slovenčine. – In: Zborník Spolku vojvodinských slovakistov. 14 (1992). Red. E. Horák. Nový Sad (Juhoslávia), Spolok vojvodinských slovakistov 1997, s. 257 – 260.

Pravidlá slovenského pravopisu. 1. vyd. Bratislava, Veda 1991. 536 s. – 2., dopl. a preprac. vyd. 1998. 576 s. (spoluautori L. Dvonč, J. Doruľa, J. Genzor, J. Horecký, J. Kačala, F. Kočiš, M. Považaj).

Ref.: 1. Kráľ, Á.: Nejde o pravopisnú reformu. Nad novými Pravidlami slovenského pravopisu. – Slobodný piatok, 2, 1991, č. 44, apríl., s. 8. – 2. Ripka, I.: Nové Pravidlá slovenského pravopisu. – Knižná revue, 1, 1991, č. 12, s. 7. – 3. Rýzková, A.: Nad novými Pravidlami slovenského pravopisu. – Kultúra slova, 26, 1991, s. 186 – 190. – 4. Findra, J.: Pravopis ako individuálny a sociálny fenomén. Nad novými Pravidlami slovenského pravopisu. – Jazykovedný časopis, 43, 1992, s. 48 – 53. – 5. Jacko, J.: Slovenská reč, 57, 1992, s. 247 – 254. – 6. Chloupek, J.: Pravidlá slovenského pravopisu. – Slovo a slovesnosť, 54, 1993, s. 75 – 76. – 7. Považaj, M.: Nové vydanie Pravidiel slovenského pravopisu. – Správy Slovenskej akadémie vied, 1998, č. 19, s. 6. – 8. Findra, L.: Druhé vydanie Pravidiel slovenského pravopisu. – Slovenská reč, 64, 1999, s. 220 – 223. – 9. Tibenská, E.: Nad novým vydaním Pravidiel slovenského pravopisu. – Kultúra slova, 33, 1999, s. 987 – 102.

O klasifikácii a systéme pojmov. – Kultúra slova, 25, 1991, s. 129 – 135.

O niektorých postojoch ku kodifikačnej práci. – Kultúra slova, 25, 1991, s. 264 – 274.

Z nášho redakčného archívu. (O korešpondencii čitateľa z Ríma s redakciou.) – Kultúra slova, 25, 1991, s. 76 – 81.

Uznanie, ale s výhradami. – Literárny týždenník, 4, 1991, č. 18, s. 4 – 5.

Chvála pokojnej argumentácie. [Korec, J. Ch.: Ježiš zďaleka a zblízka. Bratislava 1990.] – In: Kultúra slova, 25, 1991, s. 313 – 315 (posudok jazykovej stránky publikácie).

Jazyková kultúra v katolíckej liturgii. [1. Rímsky misál. Rím 1981. – 2. Lekcionár. Rím 1981.] – In: Kultúra slova, 25, 1991, s. 91 – 94 (ref.).

Veterinárny a veterinársky. – Kultúra slova, 25, 1991, s. 127 – 128. – Tamže: *Genius loci* (s. 223 – 224). – Skloňovanie zemepisného názvu *Nazaret* (s. 253) – *Svätý Cyril a Metod či svätí Cyril a Metod, orodujte za nás!* (s. 316 – 317).

Divízia. – Slovenský denník, 28. 2. 1991, s. 2. – Tamže: *Filozofia a scenár* (7. 3., s. 2).

O citátových výrazoch. – Slovenský denník, 30. 10. 1991, s. 5. – Tamže: *Slová voňajúce Vianocami* (18. 12., s. 5).

Ako sa (ne)zosmiešniť. – Večerník, 15. 3. 1991, s. 3. – Tamže: *Konsenzus a konsens* (29. 3., s. 3). – *Nezdielajme, nehýčkajme* (20. 9., s. 3). – *Prísť na pokec?* (1. 11., s. 3).

Obnova tradície besied o slovenčine. – Kultúra slova, 25, 1991, s. 119 – 121.

1992

Systémovosť ako integrálna vlastnosť terminológie. – Kultúra slova, 26, 1992, s. 129 – 139.

Inventarizácia jazykových prostriedkov novinového komentára. – Kultúra slova, 26, 1993, s. 321 – 333.

Terminológia pradávej aj súčasnej činnosti človeka. [Okál, K.: Terminológia tkáčstva. Bratislava 1991.] – In: Kultúra slova, 26, 1992, s. 171 – 173 (rec.).

Netradičná terminologická príručka. [Šimon, F.: Latinská lekárska terminológia. Martin 1990.] – In: Kultúra slova, 26, 1992, s. 173 – 175 (ref.).

Závaznosť kodifikácie. – Nedel'ná Pravda, 1, 1992, č. 10, s. 6. – Tamže: Zloženiiny a jazyková ekonómia (č. 14, s. 6).

Hardver, softver, teachware. – Slovenský denník, 22. 1. 1992, s. 5.

Záverečná správa komisie JÚLŠ SAV pre nápravu krívd. – Slovenská reč, 57, 1992, s. 178 – 179 (spoluautorí F. Kočiš, Š. Michalus).

Jubileum hlavného redaktora Kultúry slova. – Kultúra slova, 26, 1992, s. 217 – 219 (k 50. narodeninám M. Považaja).

1993

Encyklopédia jazykovedy. Sprac. J. Mistrík s kolektívom autorov. 1. vyd. Bratislava, Obzor 1993. 520 s. (člen kolektívu autorov).

Ref.: 1. Dvonč, L.: Nedel'ná Pravda, 2, 1993, č. 38, s. 6. – 2. Gašinec, E.: Všetko o jazyku a štýle pre slovenčinárov a jazykárov. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 40, 1993/94, s. 125 – 127. – 3. Jarošová, A.: Knižná revue, 3, 1993, č. 17, s. 1. – 4. Ondruš, Š.: Encyklopédia jazykovedy. Dielo vyše šesťdesiatich slovenských a českých lingvistov. – Slovenská Republika, 16. 10. 1993, s. 10. – 5. Škvareninová, O.: Učiteľské noviny, 43, 1993, č. 33, s. 12. – 6. Bartáková, J.: In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada jazykovědná. A. 42. Red. I. Pospíšil. Brno, Masarykova univerzita – Filozofická fakulta 1994, s. 135 – 136. – 7. Dolník, J.: Jazykovedný časopis, 45, 1994, s. 58 – 60. – 8. Dubníček, J.: Najpodrobnejšie o slovenčine. – Práca, 24. 2. 1994, s. 5. – 9. Chmelík, A.: Na okraj recenzie Encyklopédie jazykovedy. – Slovenský jazyk a literatúra v škole, 41, 1994/95, s. 121 (k J. Dubníčkovi). – 10. Uhlár, V.: Literárny týždenník, 7, 1994, č. 2, s. 5. – 11. Králik, L.: Slavica Slovaca, 30, 1995, s. 71 – 73.

Perspektívy jednej tézy o slovenčine. – Kultúra slova, 27, 1993, s. 10 – 14.

Stav a úlohy terminológie. – Kultúra slova, 27, 1993, s. 129 – 139.

Problémy Jazykovej poradne v Slovenskom rozhlase. – Kultúra slova, 27, 1993, s. 214 – 219.

O hrách a hračkách nedanovských detí. – Kultúra slova, 27, 1993, s. 294 – 301, 343 – 351.

Na margo jedného príbehu. – Slovenské pohľady '93 na vedu, umenie a literatúru, 1993, č. 3, s. 8 – 9 (na margo článku M. Šimečku Príbeh o jazyku, Slovenské pohľady 1992).

Keď román píše básnik. [Silan, J.: Dom opustenosti. Bratislava 1991.] – In: Kultúra slova, 27, 1993, s. 85 – 88 (ref.).

Poněkud nie je vždy trocha. – Kultúra slova, 27, 1993, s. 125 – 126.

Pri prameňoch kodifikácie slovenčiny, našich novodobých dejín a kultúry. – Kultúra slova, 27, 1993, s. 57 – 59 (správa o sympóziu o Slovenskom učenom tovarištvě v národnom a kresťanskom kontexte, konanom dňa 27. 10. 1992 v Bratislave).

1994

Aj slovenčina potrebuje zákonnú ochranu. – Kultúra slova, 28, 1994, s. 138 – 145.

Slovo na úvod. – In: Nedanovce 1344 – 1994. Vydané pri príležitosti 650. výročia prvej písomnej zmienky o obci. red. R. Chrenko – I. Masár. Nedanovce 1994, s. 7 – 8.

Nedanovské zvony. – In: Nedanovce 1344 – 1994. Vydané pri príležitosti 650. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Red. R. Chrenko – I. Masár. Nedanovce 1994, s. 91 (spoluautor J. Peciar).

Hry a hračky nedanovských detí. – In: Nedanovce 1344 – 1994. Vydané pri príležitosti 650. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Red. R. Chrenko – I. Masár. Nedanovce 1994, s. 53 – 65.

Slovíčko na záver. – In: Nedanovce 1344 – 1994. Vydané pri príležitosti 650. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Red. R. Chrenko – I. Masár. Nedanovce 1994, s. 117.

Monografia o vlastnej obci – vrchol miestnej kultúry. [1. Chynorany od úsvitu dejín – 1243 – 1993. – Obecný úrad Chynorany 1993. – 2. Klátova Nová Ves – 1293 – 1993. Obecný úrad Klátova Nová Ves 1993.] – In: Kultúra slova, 28, 1994, s. 104 – 107 (ref.).

Hra na dzgále. – Kultúra slova, 28, 1994, s. 96.

Zastaveničko a Serenáda. – Kultúra slova, 28, 1994, s. 40 – 42. – Tamže: Otvorený list občana ministrovi kultúry (s. 164 – 166).

Spojenia so slovom čas. – Kultúra slova, 28, 1994, s. 117 – 118. – Tamže: *Vôdzka* (s. 183). – *Téma*, genitív *témy*, nie *tématu* (s. 186 – 187). – Máme v slovenčine slovo *což*? (s. 249).

Láska celoživotná. Hovoríme s jazykovedcom Gejzom Horákom. – Literárny týždenník, 7, 1994, č. 15, s. 1, 11 (rozhovor I. Masára s G. Horákom).

1995

Z prieskumu terminologických činností. – Kultúra slova, 29, 1995, s. 267 – 275.

Nad ďalšou prózou Mila Urbana. – Kultúra slova, 29, 1995, s. 17 – 26.

V Poľsku vyšla gramatika slovenského jazyka. [Papierzová, M.: Krótka gramatyka języka słowackiego. Warszawa 1994.] – In: Kultúra slova, 29, 1995, s. 46 – 48 (ref.).

Hodnotná kniha s vysokou jazykovou kultúrou. [Holková, M.: Tvár plná svetla. Prel. M. Mináriková. Trnava 1995.] – In: Kultúra slova, 29, 1995, s. 294 – 297 (ref.).

Chvála Živých slov. – Kultúra slova, 29, 1995, s. 39 – 40.

Môže časový horizont uplynúť? – Kultúra slova, 29, 1995, s. 107. – Tamže: *Kapesné a apanáž* (s. 112). – *Nedovoľte robiť zo slovenčiny makarónčinu!* (s. 190). – *Ku podivu?* (s. 247). – *Falošný jazyk reklamy* (s. 308). – *Prilba – prilb, prilieb, nie prilbí* (s. 315). – *Susedia a susedovci* (s. 366 – 367).

Všade na svete. – *Nedeľná Pravda* – magazín, 4, 1995, č. 18, s. 19. – Tamže: *Tuhé korene dvoch konštrukcií* (č. 30, s. 19). – *Musíme ískať. Fakt!* (č. 42, s. 19).

Mjúzik miks. – *Večerník*, 20. 1. 1995, s. 3. – Tamže: *Naozaj nemáme slang?* (27. 2., s. 3). – *Sloveso menovať a ešte čosi* (12. 5., s. 3). – *Vyslovujeme don kišot alebo don kichot?* (19. 5., s. 3). – *Stavebno* (9. 6., s. 3). – *Na slovenský názov zabudli?* (21. 7., s. 3).

1996

- Dva postoje k otázkam teórie spisovného jazyka a jazykovej kultúry. – Kultúra slova, 30, 1996, s. 263 – 270.
- Čo v srdci vrije, v ústach kypí. (Rozbor textu Z. Szatmáryovej Ženy Európy 1993.) – Kultúra slova, 30, 1996, s. 338 – 342.
- Pokus o analýzu frazeologickej terminológie aj Frazeologickej terminológie. (Na podnet publikácie Frazeologická terminológia.) – In: Frazeologické štúdie, 1. Red. J. Mlacek – P. Ďurčo. Bratislava, Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK, 1996, s. 7 – 18.
- Fekete, J.: Dobrodružstvá s parlamentnou slovenčinou. – In: Slovenské pohľady, 4 + 111, 1995, č. 7 – 8, s. 59 – 73; č. 9, s. 54 – 63. – In: Kultúra slova, 30, 1996, s. 45 – 47 (ref.).
- Nová novinová jazyková rubrika. – Kultúra slova, 30, 1996, s. 300 – 301.
- Základ slovenskej vojenskej terminológie. [Lipertová, E.: Česko-slovenský vojenský slovník. Bratislava 1995.] – In: Kultúra slova, 30, 1996, s. 233 – 238 (rec.).
- Čo nekrášli Krásy Slovenska. [Krásy Slovenska, 1992, č. 5.] – In: Kultúra slova, 30, 1996, s. 157 – 159 (posudok jazykovej stránky čísla časopisu).
- Veršovaná pomôcka v jazykovej kultúre. [Mihál, V.: Malý slovník veľkých nedbalostí. – Slovenská Republika, príl. Víkend, 1996.] – In: Kultúra slova, 30, 1996, s. 299 – 300 (ref.).
- Piliere našej dejinnosti. [Judák, V.: Hviezdy slovenského neba. Miesto a rok vydania sa neuvádza.] – In: Kultúra slova, 30, 1996, s. 164 – 166 (posudok jazykovej stránky publikácie).
- Zvoníť jedným zvonom. – Kultúra slova, 30, 1996, s. 286 – 288.
- O výbere správnych prídavných mien. – Kultúra slova, 30, 1996, s. 122. – Tamže: *Pub* alebo *krčma*? (s. 179). – *Devín banka*? (s. 183 – 184). – Bez angličtiny to nejde? (s. 253 – 254). – *Spievať na radost' publika* (s. 316). – *Nie zrúda!* (s. 368).
- Slovenčina na slovičko! S nositeľom pocty Antona Bernoláka. – Roľnícke noviny, 5. 3. 1996, s. 4 (rozhovor A. Goldbergerovej s I. Masárom).

1997

- Terminologická kultúra a komunikatívna efektívnosť. (K problematike cudzích termínov v preloženom odbornom texte.) – Kultúra slova, 31, 1997, s. 193 – 200.
- Poznámky o používaní pomlčky a lomky. – Kultúra slova, 31, 1997, s. 138 – 142.
- Zastavenie pri jazykovednom diele o francúzštine. (Nájdenie paralel.) – Kultúra slova, 31, 1997, s. 271. – 276.
- Frontálny útok na štátny jazyk. Zo stanoviska k návrhu poslancov Maďarskej koalície. – Slovenská republika, 29. 3. 1997, príl. Národnostné noviny, s. 1, maď. znenie s. 3, nem. znenie s. 5, rusín. znenie s. 7.
- Európsky kultúrny pomník. [Omšová modlitba – európsky kultúrny pomník. Pripravil Š. Polakovič. Martin 1996.] – In: Kultúra slova, 31, 1997, s. 306 – 308 (posudok jazykovej stránky publikácie).
- Je potrebná jazyková úprava návrhov noriem? – Kultúra slova, 31, 1997, s. 106 – 108.
- Možno dačo *národne definovať*? – Kultúra slova, 31, 1997, s. 173.
- O výslovnosti skratiek. – Kultúra slova, 31, 1997, s. 58 – 59. – Tamže: Význam slovesa *zatĺkať* (s. 189).

1998

SLEX. Elektronický lexikón slovenského jazyka. Krátky slovník slovenského jazyka. Synonymický slovník slovenčiny. Pravidlá slovenského pravopisu. 1. vyd. Bratislava, Forma 1998 (spoluautor Krátkeho slovníka slovenského jazyka a Pravidiel slovenského pravopisu).

Ref.: Strasser, J.: Slovenčina na ex. – Dominofórum, 8, 1999, č. 10, s. 14.

Príprava nového vydania jedného terminologického slovníka. – Kultúra slova, 32, 1998, s. 141 – 146.

Spor o čiarku pri jednej skratke. – Kultúra slova, 32, 1998, s. 90 – 91.

Poznámky k jednému terminologickému slovníku. [Takáčová, I. a kol.: Kresťanská terminológia. 2. vyd. Zvolen 1996.] – In: Kultúra slova, 32, 1998, s. 111 – 114 (rec.).

Príspevok literárnej vedy k objasňovaniu česko-slovenských jazykových vzťahov. [Gáfrík, M.: Martin Rázus. 1. Osobnosť a dielo (1888 – 1923). Bratislava 1998.] – In: Kultúra slova, 32, 1998, s. 312 – 315 (ref.).

Príkladný persuazívny text. [Self, D.: Pochopiť utrpenie. Prel. B. Rážová. Bratislava 1997.] – In: Kultúra slova, 32, 1998, s. 49 – 51 (rec.).

Poznámka k definíciám termínu v normách. – Kultúra slova, 32, 1998, s. 100 – 101. – Tamže: Interpunkcia v normách (s. 176 – 177). – Termín *spinacie* a *riadiace zariadenie vonkajšieho vyhotovenia* (s. 303 – 304).

Nedaj mi od seba odlúčiť ma? – Kultúra slova, 32, 1998, s. 52 – 53.

Nútená porážka? – Kultúra slova, 32, 1998, s. 57 – 58. – Tamže: O citlivosti v rozlišovaní cudzieho a domáceho (s. 60). – Terminologický návrat do Osrblia (s. 249).

1999

Glosy k chvále a hane slovenčiny. – Kultúra slova, 33, 1999, s. 3 – 8.

Reklama ako násilie, antikomunikácia a nekultúra. – Kultúra slova, 33, 1999, s. 74 – 82.

Iba zlyhania reklamných textárov v pomenovaní? – Kultúra slova, 33, 1999, s. 200 – 204.

Zdieľať. – Kultúra slova, 33, 1999, s. 136 – 138.

Hľbili základy vzdelanosti a dobročinnosti. [Babiak, J.: Rehole a kongregácie na Slovensku. Trnava 1998.] – In: Kultúra slova, 33, 1999, s. 55 – 57 (ref.).

Nad rozhovormi vzdelaných a múdrych. [Korec, J. Ch.: Spomínam, premýšľam, vyznávam. Rozhovory s kardinálom. Bratislava 1999.] – In: Kultúra slova, 33, 1999, s. 263 – 367 (ref.).

O potrebe kritického prístupu k cudzojazyčným normám. – Kultúra slova, 33, 1999, s. 32 – 34. – Tamže: O *Ponských Pilátoch* alebo o *Pilátovi a pilátovi* (s. 356 – 357).

Nemému dieťaťu ani vlastná mater nerozumie. – Kultúra slova, 33, 1999, s. 119. – Tamže: Ani *kašlátko*, ani *kašľadlo* (s. 182 – 183). – *Nepriezvučnosť* (s. 185 – 186). – O troch *Dunajoch* (s. 188). – Finančný pool a cestovka (s. 245). – *Súťaž v puške* alebo *súťaž v strelbe z pušky?* (s. 252 – 253). *Robiť ako murovať?* (s. 313).

Spolupráca

- Slovenské poľovnícke názvoslovie. Bratislava 1966 (jazykový poradca).
Šachová terminológia. Sprac. Komisia pre šachovú terminológiu pri Ústave slovenského jazyka Slovenskej akadémie vied pod vedením Ľ. Potúčka a M. Ujtelkyho, Bratislava 1968 (jazykový poradca).
Česko-slovenský terminologický slovník z chovu koní s německými ekvivalenty. Praha 1970 (jazyková a terminologická spolupráca na slovenských heslách a definíciách).
Česko-slovenský terminologický slovník z fytopatologie a ochrany rostlin s ruskými, německými, anglickými, francouzskými a španělskými ekvivalenty. Praha 1971 (jazykový poradca).
Český a slovenský terminologický slovník. Zevnějšek velkých hospodářských zvířat včetně ovcí a koz s německými a ruskými ekvivalenty. Praha 1973 (jazykový poradca).
Slovenské stomatologické názvoslovie. – Kultúra slova, 7, 1973, s. 168 – 179.
Multilingual Dictionary of Technical Terms in Cartography. Wiesbaden 1973 (spolupráca pri slovenských termínoch).
Matematická terminológia. Bratislava 1975 (jazykový poradca).
Slovenské mená hmyzu. Bratislava 1975 (jazykový poradca).
Názvoslovie evidencie nehnuteľností. – Kultúra slova, 10, 1976, s. 159 – 172 (jazykový poradca).
Základné názvy z fyziky. – Kultúra slova, 10, 1976, s. 343 – 351.
Základné názvy z astronómie. – Kultúra slova, 13, 1979, s. 340 – 345.
Zo základnej terminológie metrológie a metronomiky. – Kultúra slova, 13, 1979, s. 159 – 170.
Terminológia rastlinnej embryológie 1. – Kultúra slova, 15, 1981, s. 159 – 164 (jazykový poradca).
Garaj, J. a kol.: Fyzikálna terminológia. Bratislava 1987 (jazykový a terminologický poradca).

Prekladateľská činnosť

- Havránec, B.: Marxistické riešenie problémov spisovného jazyka. Z rukopisu autora prel. I. Masár. – Kultúra slova, 7, 1973, s. 321 – 325.
Skácel, J.: Z teória spoločenských funkcií jazykov za socializmu. – Kultúra slova, 12, 1978, s. 3 – 9.
Drozd, L.: Teoretické a metodologické problémy terminológie. – Kultúra slova, 14, 1980, s. 343 – 347.
Kuchař, J.: Nespisovný jazyk z hľadiska jazykovej kultúry, Kultúra slova, 14, 1980, s. 193 – 199.
Chloupek, J.: Automatizácia a štýlová aktivizácia publicistického textu. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 265 – 268.
Palková, Z.: Rozhlasový text a percepcia. – Kultúra slova, 16, 1982, s. 298 – 301.
Epistemologický prístup k terminológii. – Kultúra slova, 25, 1991, s. 321 – 323.

Redakčná činnosť

- Československý terminologický časopis, 1, 1962 – 5, 1966 (člen red. rady, výkonný redaktor).
Kultúra slova, 1, 1967 – 10, 1976 (člen red. rady, výkonný redaktor), 11, 1977 – 33, 1999 (člen red. rady).
Práca, 28, 1973 – 43, 1988 (redaktor pravidelnej týždennej rubriky Poznámka o slovenčine).
Aktuálne problémy lingvistickej terminológie. Bratislava, Veda 1976 (redaktor).

Obsah a forma v slovnej zásobe. Materiály z vedeckej konferencie o výskume a opise slovnej zásoby slovenčiny. (Smolenice 1. – 4. marca 1983.) Bratislava, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied 1984 (redaktor publikácie).

Jazyková politika a jazyková kultúra. Materiály z vedeckej konferencie konanej v Smoleniciach v Dome vedeckých pracovníkov SAV 17. – 19. apríla 1985. Venované XVII. zjazdu KSČ. Bratislava 1986 (redaktor publikácie, výkonný redaktor).

Nedanovce 1344 – 1994. Vydané pri príležitosti 650. výročia prvej písomnej zmienky o obci Nedanovce 1994 (redaktor s R. Chrenkom, editor).

Zostavil Ladislav Dvonč

ROZLIČNOSTI

Sibírsky husky – sibírskeho huskyho. – V Morfológii slovenského jazyka (MSJ, 1966) sa v kapitole o skloňovaní cudzích podstatných mien konštatuje, že osobitné skloňovanie majú mužské životné podstatné mená cudzieho pôvodu, ktoré sa v písmenke končia na samohláskové písmená a v slovenčine sa vyslovujú s prednými samohláskami *i, í, e, é, ä*. Skloňujú sa podľa vzoru *kuli*. Ako príklady sa okrem všeobecných životných podstatných mien (*mufti, dandy* atď.) a vlastných podstatných mien (*Yankee, Curie, Verdi* atď.) uvádzajú dve zvieracie podstatné mená *grizly, pony*. V Krátkom slovníku slovenského jazyka (KSSJ; 1997) sa pri heslovom slove *pony* uvádza podoba genitívu jednotného čísla *ponyho*, ale aj poznámka, že v množnom čísle sa toto substantívum mužského rodu neskloňuje. Rovnaký stav je aj v Pravidlách slovenského pravopisu (PSP, 1998). Pri hesle *pony* je v KSSJ prihniedzované slovo *poník*. Vo Veľkom slovníku cudzích slov (VSCS, 1997) S. Šalinga – M. Ivanovej-Šalingovej – Z. Maníkovej je pri heslovom slove *pony* uvedená genitívna podoba *ponyho*. V kolektívne preloženom Slovníku cudzích slov (SCS, 1997) je pri hesle *pony* odkaz na heslové slovo *poník*, pri ktorom sa uvádza genitívna podoba *poníka* a prihniedzované slovo *pony* s genitívnou podobou *ponyho*. Pri hesle *grizly* sa v KSSJ uvádza genitívna podoba jednotného čísla *grizlyho* a nominatívna podoba množného čísla *grizlyovia* a rovnako sa pri hesle *grizly* uvádzajú pádové tvary aj v PSP. Vo VSCS je pri heslovom slove *grizly* iba podoba jednotného čísla genitívu *grizlyho*. SCS pri hesle *grizly* uvádza genitívnu podobu jednotného čísla *grizlyho*.

V reportáži Šľachtici v záprahu (Moment, 5. 3. 1999, s. 16 – 19) sme na viacerých miestach zaregistrovali slovo *husky*: *Pomocníci sa snažia udržať vzdorujúcich sibírskych husky bláznivo sa tešiacich na dvadsaťkilometrovú bielu stopu. – Ako polárnik objavuje neznámy kontinent s menom sibírsky husky. – Jedenapolročný husky si u akéhosi prihlúpeho Viedenchana vylizoval misku svojho trápenia do dna. – Kuvikove husky vetria nízkotatranské dialky.* Pôvodnú podobu slova *husky* sme zachytili aj v denníku Sme (31. 1. 2000, s. 22): *Ako jeden z prvých u nás začal s chovom plemena sibírsky husky. – Husky bol po stáročia nerozlučný pomocník kočujúcich chovateľov sobov... – Husky zachránil mesto Noime pred epidémiou záškrty... – Väčšinou sa jazdí s plemenom husky.*

VSCS registruje slovo *husky* ako nesklonné podstatné meno mužského rodu anglického pôvodu a v zátvorke uvádza výslovnosť [haski]. Slovom *husky* sa podľa VSCS označuje druh sibírskeho (ťažného psa). SCS slovo *husky* neregistruje.

L. Dvonč v *Dynamike slovenskej morfológie* (1984) pripomína, že substantíva vzoru *kuli* sú z hľadiska tvarotvorného základu aj formantu úplne ustálené. Vo všetkých pádoch sa zachováva jednotná podoba tvarotvorného základu, napr. *kuli-Ø*, G. sg. *kuli-ho*, D. sg. *kuli-mu*, ustálené sú aj jednotlivé pádové prípony, pričom v ktoromkoľvek páde sg. alebo pl. je iba jedna pádová prípona. V sg. sa používajú zámenné prípony, v pluráli sú vlastne prípony, ktoré sa ako základné používajú pri substantívach vzoru *hrdina*. Aj slovo *husky* sa v slovenčine skloňuje podľa vzoru *kuli* (podobne ako slovo *grizly* – veľký sivý americký medveď): *husky – husky-ho – husky-mu – husky-ho (o) husky-m – husky-m; husky-ovia – husky-ov – husky-om – husky-ov – (o) husky-och – husky-ami*. V nových vydaniach príručiek spisovnej slovenčiny je odôvodnené uvádzať podstatné meno *husky* [haski] ako apelatívum vzoru *kuli* s genitívnym tvarom *huskyho* a s tvarom nominatívu množného čísla *huskyovia*.

Jozef Jacko

INFORMÁCIE AUTOROM

V súvislosti so zmenenými technickými podmienkami pri vydávaní časopisu redakcia od začiatku roka 1994 prijíma príspevky spracované na počítači – textový editor Text602 (T602) pod operačným systémom MS DOS. Pri spracúvaní príspevkov prosíme dodržiavať tieto zásady:

V celom texte používať jednotné riadkovanie 2; prípadný petit vyznačiť len na vytlačenej stránke príspevku.

V texte za každým interpunkčným znamienkom urobiť medzeru (napr. R. Auty; s. 312 a pod.).

Tvrdom koncom riadka používať iba na konci odsekov!

Pri rozlišovaní typov písma pridržať sa naďalej úzu časopisu, používať kurzívu, riedenie, horný/dolný index. Nič nepodčiarkovať, nepoužívať široký a vysoký typ písma a pod.

Pri riedení použiť najprv jednu normálnu medzeru (medzerovník) a jednu tvrdú medzeru (pri stlačení klávesu ALT stlačiť aj kláves M); na obrazovke sa medzi jednotlivými písmenami objaví malý bod. Po skončení riedenia postupovať opačne. (Napriek tomu treba vždy vyznačiť aj toto ·v·š·e·o·b·e·c·n·e·p·l·a·t·n·é· pravidlo.)

Pomlčky vyznačovať dvoma spojovníkmi s medzerou na začiatku aj na konci (napr. s. 3 – 12; v r. 1888 – 1889; G. Altmann – V. Krupa; spojovníky: T. Slama-Cazacu; vedecko-metodologický a pod.).

Znaky, ktoré neobsahuje textový editor T602 (poľské písmená, praslovanské a pod.), pisať kombináciou dvoch znakov tak, aby jednoznačne určili príslušné písmeno. Napr.

#Z =	Ź	#z =	ź	&Z =	Ź	&z =	ź
ń =	Ń	ń =	ń	ł =	Ł	ł =	ł
#E =	Ę	ę =	ę	#A =	Ą	#a =	ą

Zoznam používaných znakov uviesť na začiatku príspevku.

Poznámky pod čiarou používať iba v nevyhnutných prípadoch. V texte označiť horným indexom (napr. vzniká tým synergický efekt,¹ ktorý...), poznámky uviesť na konci príspevku v tvare horný index, medzera, obsah poznámky (napr. ¹ Synergia znamená spolupôsobenie...).

Grafy a schémy pripojiť na osobitnom liste maximálne vo veľkosti šírky a výšky strany časopisu (podľa požadovanej veľkosti).

Do redakcie treba poslať dva vytlačené exempláre príspevku. Po posúdení a redakčnom spracovaní redakcia vráti autorovi jeden exemplár. Tento exemplár autor pošle späť redakcii spolu so skorigovanou disketou 5/4' alebo 3/2' a opraveným vytlačeným príspevkom.

Upozorňujeme autorov, ktorí chcú mať separátne výtlačky uverejnených štúdií, aby svoju požiadavku o počte separátov poslali do redakcie spolu s ponúkanou štúdiou. Separáty, ako aj doberku si však musia zaplatiť (cena 1 separátneho výtlačku je 3 Sk).

Súčasťou každej štúdie od 1. čísla 63. ročníka Slovenskej reči je záväzne abstrakt v anglickom jazyku (vrátane preloženého titulku). Abstrakt by mal mať max. 100 slov a obsahovať tzv. kľúčové slová na identifikáciu príspevku v rámci vedeckovo-výskumnej oblasti.

**SLO-
VENS**

**ROČNÍK
64-1999**

REC

časopis pre výskum slovenského jazyka

ORGÁN JAZYKOVEDNÉHO ÚSTAVU
EUDOVÍTA ŠTÚRA
SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

SAP
SLOVAK ACADEMIC PRESS

SLOVAK ACADEMIC PRESS, spol. s r. o., Bratislava

MIČ 49 611

ISSN 0037-6981

SLOVENSKÁ REČ, časopis pre výskum slovenského jazyka. Orgán Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied. Ročník 65, 2000. Adresa redakcie: 813 64 Bratislava, Panská 26. Hlavný redaktor: I. Ripka. Výkonná redaktorka: A. Hríbková. Technický redaktor: V. Radik.

Vychádza šesť ráz za rok. Objednávky a predplatné prijíma Slovak Academic Press, spol. s r. o., P. O. Box 57, Nám. slobody 6, 810 05 Bratislava. Registračné číslo 7089.

Distributed by SAP – SLOVAK ACADEMIC PRESS Ltd., P. O. Box 57, Nám. slobody 6, 810 05 Bratislava, Slovakia.

Objednávky do zahraničia prijíma a vybavuje SLOVART G. T. G. Ltd., Krupinská 4,
P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Slovakia.

Distribution rights held by KUBON and SAGNER, P. O. B. 34 01 08, D-8000 Mün-
chen, Germany.

© Slovak Academic Press, spol. s r. o., 2000

